

**OBČINA TRBOVLJE
ŽUPANJA**

Mestni trg 4, 1420 TRBOVLJE

DRUŠTVO INVALIDOV TRBOVLJE
ULICA 1. JUNIJA 4
1420 TRBOVLJE

TELEFON: 03-56-31450: 31455
FAX: 03-56-31451

E-mail: di.trbovlje@siol.net

TRANSAKCIJSKI RAČUN: pri LB Trbovlje
26330-0089476126 D548026450

LETNO POROČILO O URESNIČEVANJU AKCIJSKEGA NAČRTA PROJEKTA

»OBČINA PO MERI INVALIDOV«

V LETU 2020 V OBČINI TRBOVLJE

**predsednik
Društva invalidov Trbovlje**

Vesel ŠALJA

**županja
Občine Trbovlje**

Jasna GABRIČ

Datum: 22. 3. 2021
Številka: 141-1/2021-1

Kazalo vsebine

1. Uvod	2
2. Področje obveščanja in ozaveščanja občanov	3
3. Skrb za zdravje	6
4. Rehabilitacijski programi	10
5. Strokovno podporne storitve in programi.....	11
6. Dostopnost objektov.....	18
7. Izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter invalidov	24
8. Zaposlovanje invalidov	30
9. Stalna materialna varnost in spodbujanje aktivnega delovanja.....	31
10. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete	33
11. Udejstvovanje na področju kulture	33
12. Udejstvovanje na področju športa.....	35
13. Verske aktivnosti	36
14. Zaključek	36

1. Uvod

Projekt »Občina po meri invalidov« je Zveza delovnih invalidov Slovenije (ZDIS) oblikovala na osnovi pobud svojih članov in je odgovorna nosilka projekta. Oblikovala ga je z namenom, da bi v čim večji meri spodbudila lokalne skupnosti k načrtnim in trajnim dejavnostim za doseganje večje kakovosti življenja invalidov v njihovem primarnem okolju, za njihovo socialno vključenost in sodelovanje v družbenem življenju kraja - za večjo kakovost življenja vseh občanov.

Projekt spodbuja občino kot lokalno samoupravno skupnost, da se skladno s svojo vlogo odgovorno odziva na potrebe in interese vseh občanov, torej tudi tistih s tako imenovanimi posebnimi potrebami; da skrbi za čim bolj kakovostno življenje v skupnosti in pri tem upošteva različnost njihovih potreb in možnosti; da povezuje dejavnost in odgovornost različnih javnih služb, pa tudi gospodarskih dejavnikov v občini. Izjemno pomembno je, da daje civilni družbi prostor in možnost, da uveljavi svojo tvorno vlogo in aktivira svoje člane, torej tudi invalide, v skupnem delovanju.

Uresničevanje projekta je pomembno za vse invalide v občini, saj se odziva na raznovrstne potrebe in interese invalidov ter spodbuja povezovanje in usklajeno delovanje vseh invalidov oziroma invalidskih organizacij na lokalni ravni. Istočasno se projekt odziva tudi na potrebe drugih skupin občanov (na primer starejše) in tako prispeva k večji kakovosti skupnega življenja.

ZDIS je s projektom "Občina po meri invalidov" uveljavil nov metodološki pristop k uresničevanju Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov. Skladno s svojim statusom reprezentativne invalidske organizacije, poslanstvom, cilji in nalogami organizacije, številnimi mednarodnimi dokumenti, ki jih je dolžna uresničevati država, pa tudi občine, razvija celovito zasnovo uresničevanja teh dokumentov na lokalni ravni. Agenda 22 predstavlja dober praktičen pripomoček. Sprejeta Konvencija o pravicah invalidov daje projektu dodatne možnosti za doseganje ciljev projekta.

Sodobni pogled na invalidnost temelji na človekovih pravicah, na prepovedani diskriminaciji in zagotavljanju enakih možnosti in enakih obvez za vse. Invalidi so ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi in senzoričnimi okvarami, ki jih v vsakdanjem življenju ovirajo ali omejujejo pri tem, da bi lahko enako, polno, učinkovito in enakopravno sodelovali v družbi. Zato se vsi, ki lahko pripomoremo k boljšemu življenju invalidov trudimo, da bi vsak po svojih močeh dodal svoj prispevek k uresničevanju nalog in ciljev, ki smo si jih skupaj zastavili s projektom »Občina po meri invalidov«. Tudi v zadnjem letu, **letu 2020, ko smo 15. decembra obeležili 15 let od podelitve naziva »Občina po meri invalidov«**, je bilo čutiti pozitiven odziv občanov, društev, organizacij, zavodov, medijev in širše javnosti v povezavi s projektom. Vsak od nas lahko prispeva kamenček v mozaik napredka in vsak kamenček šteje.

Skladno s Pravilnikom ZDIS o podelitvi listine »Občina po meri invalidov« mora občina vsako leto zvezi predložiti poročilo o izvajanju akcijskega načrta za neodvisno življenje invalidov v občini.

V spodnjih poglavjih so zajete aktivnosti nevladnih organizacij, javnih zavodov in Občine Trbovlje v letu 2020.

2. Področje obveščanja in ozaveščanja občanov

Z ozaveščanjem in informiranjem širše in strokovne javnosti je treba zagotoviti dojetje invalidov kot enakovrednih in enakopravnih članov družbe.

Občina Trbovlje ima svoje kanale obveščanja razpletene preko spletne strani in Facebook strani, posebno mesto na spletni strani pa ima tudi opis projekta »Občina po meri invalidov«. Občina Trbovlje je v letu 2020, skladno z Zakonom o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (Uradni list RS, št. 30/18) pristopila k prenovi spletne strani občine, ki pa je v praksi zaživela v letu 2021. V 9. členu omenjenega zakona Ministrstvo za javno upravo pri pripravi in izvedbi programov usposabljanja sodeluje z reprezentativnimi invalidskimi organizacijami, kot so opredeljene v zakonu, ki ureja invalidske organizacije. Ministrstvo, pristojno za informacijsko družbo pa v sodelovanju z reprezentativnimi invalidskimi organizacijami z objavami v medijih in na svojih spletnih straneh, izdajo publikacije in predstavitevami na konferencah ter drugih prireditvah spodbuja večjo ozaveščenost zavezancev in uporabnikov spletišč in mobilnih aplikacij o zagotavljanju dostopnosti in povratnih informacij.

Ker pa elektronski mediji ne pridejo v vse domove, je **Občina Trbovlje** poskrbela tudi za vse tiste, ki teh medijev ne spremljajo.

Aprila 2012 je na vse naslove gospodinjestev v občini Trbovlje prispel prvi brezplačen izvod časopisa Sr(e)čno Trbovlje. V letu 2020 so izšle štiri številke časopisa. Z njim se vse občane in občanke seznanja z dogajanjem v občini, z novostmi in raznimi projekti. Vsem ostalim obiskovalcem spletne strani občine je časopis dosegljiv na povezavi <http://www.srcnotrbovlje.si/>, kjer so objavljene tudi tiste novice, ki zaradi prostorske stiske niso bile vključene v tiskano izdajo. V časopisu s svojimi prispevki sodelujejo tudi humanitarna in invalidska društva, ki aktivno delujejo na področju Trbovelj. Brezplačni časopis, v vsakokratni nakladi 7.500 izvodov, so tudi v letu 2020 prejela vsa gospodinjestva v Trbovljah.

Občina Trbovlje na svojih spletnih straneh redno obvešča občane in vse druge uporabnike interneta o aktivnostih v občini. Stran je sproti ažurirana, vsako društvo ali organizacija pa ima možnost brezplačne objave svojih obvestil, novic in vabil.

Sredstva v višini 12.589 € so bila namenjena za objavo novic, razpisov, obvestil, informiranju poslušalcev o delu občinske uprave in občinskega sveta, objavo povabil na različne prireditve in čestitk ob občinskem in državnih praznikih na lokalnih radijskih postajah. Navedeno se je izvajalo na podlagi sklenjene pogodbe o sodelovanju z lokalnim radiem.

Lokalne televizije v svoj program vključujejo vse pomembne dogodke v občini. Gre za programsko sodelovanje po pogodbi z lokalno televizijo in sicer za objave, ki se nanašajo na informiranje o delu občine, občinskega sveta, delu zavodov, podjetij, društev in občanov; objave intervjujev z županjo ter objave obvestil, oglasov in voščil, snemanje ter predvajanje občinskih sej in drugih prireditev, objave obvestil županje na videostraneh, snemanje in predvajanje novinarskih konferenc in podobno. V ta namen je bilo iz proračuna **Občine Trbovlje** v letu 2020 porabljenih 13.084 €.

Društvo invalidov Trbovlje (DIT) ima v centru mesta ob objektu na naslovu Ulica 1. junija 4, postavljeno informativno tablo, kjer redno obvešča svoje člane in tudi druge občane o dogajanju v društvu. Tudi na sedežu **Občine Trbovlje** se pri glavnem vhodu v stavbo nahaja oglasna deska, kjer nevladne organizacije, tudi invalidske, lahko izobesijo plakate, vabila, zahvale.

Področje obveščanja občanov je s strani občine financirano v zadostnem obsegu, zato menimo, da so informacije vsem, ki jih želijo, dobro dostopne. Zavedamo se pomembne vloge vseh medijev pri ozaveščanju javnosti, zato medije redno seznanjamo o vseh novostih.

V nadaljevanju je navedenih le nekaj obvestil, s katerimi **Občina Trbovlje** ozavešča javnost o različnih aktivnostih, ki potekajo na področju zdravja in so tako ali drugače povezane z invalidi v širšem pomenu.

Pohod z rdečimi baloni, ki poteka ob mednarodnem dnevu redkih bolezni je bil Trbovljah s strani Zavoda 13 organiziran tudi v letu 2020. Rdeči baloni simbolizirajo ljubezen in sprejemanje vsakršne drugačnosti, saj so ti ljudje velikokrat odrinjeni iz družbenega dogajanja. Z objavami in udeležbo je mednarodni dan redkih bolezni podprla tudi **Občina Trbovlje**.

Vir: <http://kum24.si/clanek/novice/5e5a5e5c4d6fe/trbovlje-preplavili-rdeci-baloni> (22. 3. 2021)

Europa Donna je 15. oktober proglasila za dan zdravih dojk in ga posvetila širjenju informacij o zdravju dojk in ozaveščanju za preprečevanje in zgodnje odkrivanje raka dojk pri ženskah in dekletih. Tudi **Občina Trbovlje** vsako leto ozavešča o svetovnem dnevu na svoji spletni in facebook strani.

Vir: <https://www.facebook.com/obcinatrbovlje/photos/a.767059993369370/4435272713214728/?type=3> (22. 3. 2021)

14. novembra obeležujemo svetovni dan sladkorne bolezni, ki so jo prvič razglasili leta 1991. V Trbovljah se že dalj časa v primerjavi s Slovenijo zaznava večji delež oseb, ki prejemajo zdravila zaradi sladkorne bolezni. Z namenom ozaveščanja o sladkorni bolezni je **Občina Trbovlje** pristopila k akciji »Obarvani v modro«, ki jo v novembru organizira Zveza društev diabetikov Slovenije. V ta namen se je občinska stavba obarvala v modro in tako na simbolni ravni pomagala Zvezi društev diabetikov Slovenije.

Vir: <https://www.srcnotrbovlje.si/obcinska-stavba-obarvana-v-modro/> (16. 3. 2021)

Občina Trbovlje je ozaveščala občane tudi ob svetovnem dnevu raka trebušne slinavke. Letno v Sloveniji za rakom trebušne slinavke zboli okoli 400 ljudi in okoli 380 jih umre ali – povedano drugače – zaradi te bolezni vsako leto izgubimo za osem avtobusov državljanov. Gre za raka, ki ima eno najhujših statistik preživetja; pet let po diagnozi živi le še okoli 5 % bolnikov, povprečno preživetje od diagnoze pa je 4,6 meseca. V Združenju EuropaColon Slovenija izpostavljajo, da so znaki raka trebušne slinavke naslednji: splošno slabo počutje, bolečina v žlički in/ali v sredini hrbta, izrazita nepojasnjena izguba telesne teže, svetlo blato, zelo temen urin.

SKUPAJ SMO V TEM!

RAK TREBUŠNE SLINAVKE

SIMPTOMI
Simptomi raka trebušne slinavke so včasih nejasni. Bodite pozorni na naslednje znake:

- BOLEČINA V TREBUHU
- BOLEČINA NA SREDINI HRBTA
- NEPOJASNJENA IZGUBA TEŽE
- ZLATENICA (porumenelost kože in beločnic)
- IZGUBA APETITA
- PREBAVNE MOTNJE
- SIVO BLATO, TEMEN URIN
- NOVONASTALI DIABETES OB NORMALNI TELESNI TEŽI

ZGODNJE ODKRIVANJE REŠUJE ŽIVLJENJA

triglavzdravje | OBČINA TRBOVLJE | ZVEZA DRUŠTEV DIABETIKOV SLOVENIJE

Vir: <https://www.facebook.com/obcinatrbovlje/photos/a.263681550373886/4618716398203691/?type=3&theater> (22. 3. 2021)

Občina Trbovlje je obveščala javnost glede akcije »Gluhi strežejo v planinskih kočah«. 3. in 4. oktobra 2020 je v planinskem domu na Mrzlici potekal zaključek omenjene akcije. Obiskovalcem, planincem in kolesarjem so pri mizah, kjer je stal komunikacijski valjček, jedilni list v slovenskem znakovnem jeziku ter mapa s splošnimi planinskimi besedami v kretnjah in Braillovi pisavi postregli gluhi in naglušni prostovoljci akcije. Tovrstni dogodki spodbujajo in opozarjajo na pomembnost vključevanja vseh ljudi v vse družbene procese. Hkrati pa nas spomnijo, da se v življenju da doseči marsikaj, ne glede na ovire s katerimi se soočimo.

Vir: <https://www.pzs.si/novice.php?pid=14557> (16. 3. 2021)

3. Skrb za zdravje

V občini Trbovlje imamo pokrito tako primarno kot sekundarno zdravstveno mrežo. Na primarni deluje javni zavod **Zdravstveni dom Trbovlje (ZDT)**, na sekundarni pa **Splošna bolnica Trbovlje (SBT)**. Ravno tako je za občane pokrita lekarniška mreža. Na območju občine Trbovlje namreč delujeta dve lekarni v okviru javnega zavoda **Zasavske lekarne Trbovlje (ZLT)** in ena zasebna lekarna, **Lekarna Pušnik, d. o. o.**

ZDT je s svojim aktivnim pristopom v Trbovljah uspel vzpostaviti Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov in Center za duševno zdravje odraslih. Oba pomenita veliko pridobitev za celotno Zasavje, napredek pa predstavlja tudi nadgradnja razvojne ambulante s Centrom za zgodnjo obravnavo otrok in mladostnikov.

Center za duševno zdravje odraslih sestavljajo strokovnjaki iz različnih področij. Namen centra je nuditi pacientom s težavami v duševnem zdravju celotno obravnavo oziroma multidisciplinaren pristop in na ta način izboljšati kakovost njihovega zdravljenja, kar pripomore k hitrejšemu okrevanju, ali pa vsaj bolj kakovostnem življenju kljub zdravstvenim težavam. Poleg ambulantne obravnave v Center za duševno zdravje odraslih spada tudi skupnostna psihiatrična obravnava, ustanovljena v letu 2020. Gre za mobilno enoto, ki deluje pretežno na terenu.

Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov opravlja storitve primarne, sekundarne in terciarne preventive, zgodnje obravnave otrok, mladostnikov in družin s tveganjem za težave v duševnem zdravju ter specialističnega zdravljenja duševnih motenj. Sestavlja ga tim avtonomnih strokovnjakov s področja duševnega zdravja, ki sodelujejo pri delu z otrokom, mladostnikom in njegovo družino, ter drugimi socialnimi sistemi, v katere je vključen. Interdisciplinarni pristop pomeni celotno, koordinirano obravnavo pri več strokovnjakih (strokovno timsko delo).

Razvojna ambulanta z vključenim Centrom za zgodnjo obravnavo je namenjena spremljanju in zgodnji obravnavi otrok z rizičnimi motnjami v razvoju, prav tako spremlja in obravnava mladostnike do 18. leta starosti z različnimi težavami v razvoju. Z dejavnostjo, ki se izvaja v okviru razvojne ambulante s Centrom za zgodnjo obravnavo, omogočajo otrokom kakovostno, celovito in sodobno diagnostično-terapevtsko obravnavo v domačem okolju.

Čeprav je bilo v ZDT v času epidemije začasno prekinjeno ambulantno zdravljenje v Centru za duševno zdravje otrok in mladostnikov kot tudi v Centru za duševno zdravje odraslih, so bili zaposleni na voljo preko telefona in elektronske pošte. V primeru, da so se v času zaprtja pojavile večje stiske, so na podlagi posveta s predstavniki centra za duševno zdravje, svetovali oziroma presodili, če je potrebna napotitev v bolnišnico (urgentno ambulanto Pediatrične klinike ali v Center za mentalno zdravje Psihiatrične klinike v Ljubljani ali ambulanti UKC Maribor).

Pomemba pridobitev v ZDT je bila v letu 2020 novo vozilo za nujne in sanitetne reševalne prevoze. Vozilo VW Crafter, katerega nabavna vrednost z dodelavo je znašala 72.000 EUR, v njem pa je poleg voznika prostora še za pet sedečih pacientov, od tega za enega slabše pokretnega pacienta ali enega pacienta na invalidskem vozičku ter enega ležečega pacienta. Na ta način se v ZDT nadaljuje posodabljanje voznega parka.

Občina Trbovlje je bila po zakonu vse do 1. 1. 2021 zavezanka za plačilo obveznega zdravstvenega zavarovanja za tiste občane, ki so državljani Republike Slovenije, s stalnim prebivališčem v občini Trbovlje, brez prejemkov in niso zavarovani iz drugega naslova. Občina krije tudi obvezno zdravstveno zavarovanje za otroke do 18. leta, ki zaradi različnih razlogov ne morejo biti zavarovani po starših oziroma skrbnikih. Za obvezno zdravstveno zavarovanje občanov je bilo leta 2020 porabljenih 243.682 €, kar je omogočilo zavarovanje približno 580 upravičencem mesečno.

V letu 2020 je bil sklenjen Dogovor o sofinanciranju programa celostne terapevtske obravnave otrok z motnjami v razvoju med **Občino Trbovlje, Občino Zagorje ob Savi, Občino Hrastnik** in ZDT. Program v razvojnem oddelku Vrtca Trbovlje izvaja diplomirana delovna terapevtka s specialnimi znanji (Bobath RNO za delo z otroki) v okviru celostne obravnave otrok z motnjami v razvoju, sicer zaposlena v ZDT. V letu 2020 je bilo v razvojnem oddelku Vrtca Trbovlje šest otrok s težavami na področju grobe motorike, fine motorike, grafomotorike, težav na kognitivnem področju, pozornostjo, vzpostavljanjem očesnega stika, senzoričnimi težavami (občutljivost na različne dražljaje – dotik, zvok, ...)

Otroci so v tem času precej napredovali, izboljšala se je njihova motorika, govor, drža telesa je lepša, pri individualnem delu zdržijo dlje. S strokovnimi delavci v oddelku je delovna terapevtka delila svoje izkušnje, svoje znanje, pripomogla je pri načrtovanju dela s svojimi idejami ter nasveti o dejavnostih in uporabi didaktičnih sredstev. Starši otrok so z njenim vključevanjem v skupino in individualnim delom z njihovimi otroki zelo zadovoljni. Opazili so napredek pri svojih otrocih. Za ta namen je **Občina Trbovlje** zagotovila svoj delež v višini 3.311 €.

Občina Trbovlje redno obvešča občane o presejalnih programih Dora, Zora in Svit, tako v časopisu Sr(e)čno kot na spletni in Facebook strani občine.

Časopis doseže vsa gospodinjstva, torej tudi tiste posameznike, ki niso večji novih tehnologij in prisegajo na tradicionalen način obveščanja.

državni presejalni program za raka dojke

državni program zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu

državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) vsako leto objavi kazalnike zdravja v občini, iz katerih je razvidna tudi odzivnost občanov na omenjene presejalne teste. Ker se nekateri kazalniki z različnih področij zdravja v objavi »Zdravje v občini 2020« v primerjavi s preteklimi leti niso izboljšali, je Občina Trbovlje povabila odgovorne za področje zdravja na NIJZ, da so strokovno in podrobneje predstavili zdravstveno karto Trbovelj in predlagali konkretnije rešitve, s katerimi bi lahko v prihodnje izboljšali zdravstvene kazalnike v občini.

V Trbovljah je bila v zadnjih nekaj letih pozornost posvečena tudi namestitvi avtomatskih defibrilatorjev, ki lahko s pravočasnim ukrepanjem rešijo marsikatero življenje.

Vir: <https://www.facebook.com/pg/AED-Zasavje-226847107396619/posts/> (18. 3. 2020)

V okviru proračunske postavke - označevalne table je **Občina Trbovlje** v letu 2020 naročila izdelavo elaborata za nekaj dodatnih tabel za nekatera podjetja, ki so namenjene usmerjanju do nameščenih avtomatskih defibrilatorjev. Elaborat do konca leta 2020 še ni bil dokončno izdelan.

Občina Trbovlje je skupaj z **ZDT in Upravo RS za zaščito in reševanje (URSZR) - Izpostavo Trbovlje** začela z vzpostavljanjem mreže prvih posredovalcev, ki lahko s svojim znanjem marsikomu rešijo življenje. Mreža prvih posredovalcev je usmerjena v sestavo čim širšega kroga občanov, ki so pripravljeni priskočiti na pomoč, tistim, ki jo potrebujejo. Vsakršna pomoč, tudi laikov, je veliko bolj koristna, kot če pomoči nihče ne nudi, najpomembneje pa je, da laiki oziroma prvi posredovalci izgubijo strah in samozavestno pristopijo k reševanju življenj. V letu 2020 je tečaj za prvega posredovalca opravilo 17 oseb.

Vir: <https://www.zon.si/trbovlje-bogatejse-za-17-prvih-posredovalcev/> (18. 3. 2020)

Občina Trbovlje se je leta 2018 pridružila občinam, ki svojim starejšim in invalidnim občanom subvencionirajo socialno varstveno storitev socialnega servisa osebne telefonskega alarma oziroma oskrbe na daljavo. Dovoljenje za izvajanje te storitve je družbi Telekom Slovenije izdalo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Vir: <https://www.telekom.si/zasebni-uporabniki/ponudba/e-oskrba> (7. 3. 2021)

Upravičenci morajo izpolnjevati dva od treh pogojev, in sicer:

- da so v času oddaje vloge stari vsaj 70 let,
- da bivajo sami ali v širši družini, katere družinski člani so zaradi službenih obveznosti ali drugih neodložljivih obveznosti zdravstvene narave odsotni,
- da gre za osebe s težjimi kroničnimi boleznimi, invalidne osebe, slepe in slabovidne, gluhe in naglušne, osebe s starostnimi znaki, ipd.

Vir: <https://www.telekom.si/zasebni-uporabniki/ponudba/e-oskrba> (7. 3. 2021)

V letu 2020 je občina socialno varstveno storitev socialnega servisa osebnega telefonskega alarma v višini 10 € mesečno subvencionirala 23 občanom, skupaj pa za ta namen namenila 2.624 €.

4. Rehabilitacijski programi

Občina Trbovlje je skladno z zakonodajo s področja socialnega varstva dolžna zagotavljati tudi mrežo javne službe za izvajanje socialno varstvene storitve pomoč družini na domu. V občini Trbovlje izvaja to dejavnost **Dom upokoencev Franca Salamona Trbovlje (DUFST Trbovlje)**. V letu 2020 je bilo za ta namen porabljenih 194.186 €. Število upravičencev do pomoči na domu se giblje med 110 in 120 mesečno, storitev pa je v letu 2020 izvajalo 11 socialnih oskrbovalk. Z izvajanjem pomoči na domu se zmanjša število čakajočih za sprejem v domsko oskrbo, ta oblika oskrbe pa je tudi bistveno cenejša od institucionalnega varstva.

V letu 2020 je število uporabnikov bilo malce nižje kot v preteklih letih, saj so se uporabniki ali pa njihovi svojci začasno odpovedali storitvi, predvsem iz strahu pred okužbo z virusom SARS-CoV-2. Omenjeni virus je oskrbovalkam na terenu povzročal obilico težav. Izvajalec **DUFST Trbovlje** je skupaj z **Občino Trbovlje** iskal rešitve za čimbolj nemoteno izvajanje storitve, posledično je občina dovolila začasno uporabo občinskega stanovanja za potrebe socialnih oskrbovalk. Oskrbovalke so se lahko v stanovanju preoblačile in tuširale po tem, ko so oskrbele uporabnika pozitivnega na virus in pred njihovo vrnitvijo v njihovo domače okolje. Na ta način je bilo preprečeno širjenje virusa. **Prostovoljno gasilsko društvo Trbovlje – mesto in štab Civilne zaščite (CZ)** pa sta poskrbela za temeljito razkuževanje avtomobilov oskrbovalk, ki so delale na terenu v »rdeči coni«.

Zaradi visoke stopnje obolelosti otrok na dihalih in na podlagi mnenja zdravstvene službe otroškega dispanzerja ZDT, **Občina Trbovlje** vsako leto sofinancira rehabilitacijo oziroma letovanje obolelih otrok na dihalih in rehabilitacijo otrok z zdravstvenimi težavami iz socialno ogroženih družin. Otroški dispanzer ZDT že vrsto let sodeluje pri izboru in nadzoru otrok, ki nato v organizaciji **Društva prijateljev mladine Trbovlje (DPMT)** letujejo v otroških letoviščih. Letovanja v otroškem letovišču Savudrija se je udeležilo 19 otrok z zdravstveno indikacijo. **Občina Trbovlje** je v letu 2020 krila stroške le v višini 1.301 €, saj zaradi epidemije obseg letovanj ni bil v celoti izveden.

Občina Trbovlje vsako leto objavi javni razpis za sofinanciranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij.

Z. št.	Ime invalidske ali humanitarne organizacije	Znesek v €
SEDEŽ V OBČINI TRBOVLJE		
1.	ŽUPNIJSKA KARITAS Sv. MARTIN TRBOVLJE	676
2.	DRUŠTVO DIABETIKOV ZASAVJE	1.013
3.	DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV ZASAVJE	1.089
4.	LIONS KLUB TRBOVLJE	713
5.	DRUŠTVO HRBTENIČARJEV ZASAVJE	525
6.	DRUŠTVO OSTEOPOROZE TRBOVLJE	882
7.	MEDGENERACIJSKO DRUŠTVO UPANJE TRBOVLJE	1.051
8.	SOŽITJE - DRUŠTVO ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU TRBOVLJE	957
9.	DRUŠTVO UPOKOJENCEV TRBOVLJE	826
10.	DRUŠTVO ZA AVTIZEM DAN	882
11.	DRUŠTVO INVALIDOV TRBOVLJE	1.802
12.	DRUŠTVO LEDVIČNIH BOLNIKOV ZASAVJA	788

SEDEŽ IZVEN OBČINE		
1.	DRUŠTVO ZAUPNI TELEFON SAMARIJAN	305
2.	SLOVENSKO ZDRUŽENJE ZA PREPREČEVANJE SAMOMORA	231
3.	ŠENT - SLOVENSKO ZDRUŽENJE ZA DUŠEVNO ZDRAVJE	305
4.	DRUŠTVO ZA POMOČ PO NEZGODNI POŠKODBI GLAVE VITA	305
6.	DRUŠTVO ONKOLOŠKIH BOLNIKOV SLOVENIJE	305
7.	DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE LJUBLJANA	305
8.	DRUŠTVO ZA ZDRAVILNE RASTLINE ZASAVJE	263
9.	DRUŠTVO ZA KRONIČNO VNETNO ČREVESNO BOLEZEN	305
10.	DRUŠTVO PSORIATIKOV SLOVENIJE - PODRUŽNICA ZASAVJE	284
11.	SLOVENSKO DRUŠTVO ZA CELIAKIJU - PODRUŽNICA CELJE	305
12.	OZARA SLOVENIJA - NACIONALNO ZDRUŽENJE ZA KAKOVOST ŽIVLJENJA	305
13.	ZASAVSKI KLUB CEREBROVASKULARNIH BOLNIKOV IN INVALIDOV ZASAVJE	189
14.	KLUB BRIGADIRJEV ZASAVJA	168
15.	ZASAVSKO DRUŠTVO ZA CEREBRALNO PARALIZO	342
16.	DRUŠTVO PARAPLEGIKOV LJUBLJANSKE POKRAJINE	305
17.	MEDOBOČINSKO DRUŠTVO SLEPIH IN SLABOVIDNIH LJUBLJANA	305
18.	ZDRUŽENJE MULTIPLE SKLEROZE SLOVENIJE - PODRUŽNICA ZASAVJE	273
		16.006

V letu 2020 je sredstva na podlagi sklenjenih pogodb prejelo 30 invalidskih oziroma humanitarnih organizacij (12 s sedežem v občini Trbovlje in 18 s sedežem izven občine Trbovlje). Sredstva so bila namenjena za financiranje socialnih programov, v katerih so vključena tudi sredstva za rehabilitacijske programe. Porabljenih je bilo 16.006 €. 70 % teh sredstev se je po merilih in kriterijih, določenih v pravilniku, razdelilo med društva s sedežem v Trbovljah, 30 % sredstev pa med društva s sedežem izven Trbovelj, če so njihovi člani tudi občani Trbovelj.

V letu 2020 je **Občina Trbovlje** pristopila k ureditvi financiranja nevladnih organizacij s področja družbenih dejavnosti (šport, kultura, invalidske in humanitarne organizacije, veteranske organizacije, splošna poraba). V ta namen je Občinski svet Občine Trbovlje sprejel Pravilnik o postopku izvedbe javnega razpisa oziroma javnega poziva s področja družbenih dejavnosti v občini Trbovlje in drugih oblik financiranja (Uradni vestnik Zasavja, št. 33/20), ki predstavlja t.i. postopkovni pravilnik, merila in kriteriji pa se skladno s potrebami lahko prilagajajo vsako leto pred objavo javnih razpisov in javnih pozivov.

Epidemija tudi nevladnim organizacijam ni prizanesla, saj so morale temeljito preoblikovati svoje programske načrte, saj se le-ti nismo mogli v celoti izvajati. Občina Trbovlje je vse napore vložila v iskanje pravne podlage za to, da nevladnim organizacijam zaradi neizvedbe načrtovanih aktivnosti za leto 2020, sredstev ni bilo treba vračati.

5. Strokovno podporne storitve in programi

1. oktobra 2018 so se centri za socialno delo v Republiki Sloveniji na podlagi Zakona o socialnem varstvu organizacijsko preoblikovali. Reorganizacija je vključevala tri spremembe: uvedbo informativnega izračuna, socialno aktivacijo in novo organizacijsko strukturo centrov za socialno delo. Nova organizacija je prinesla različne metode dela, strokovnjake s specifičnimi znanji, ki skrbijo zato, da so storitve za uporabnike dostopne po enakem standardu za vse.

CENTER ZA SOCIALNO DELO
ZASAVJE

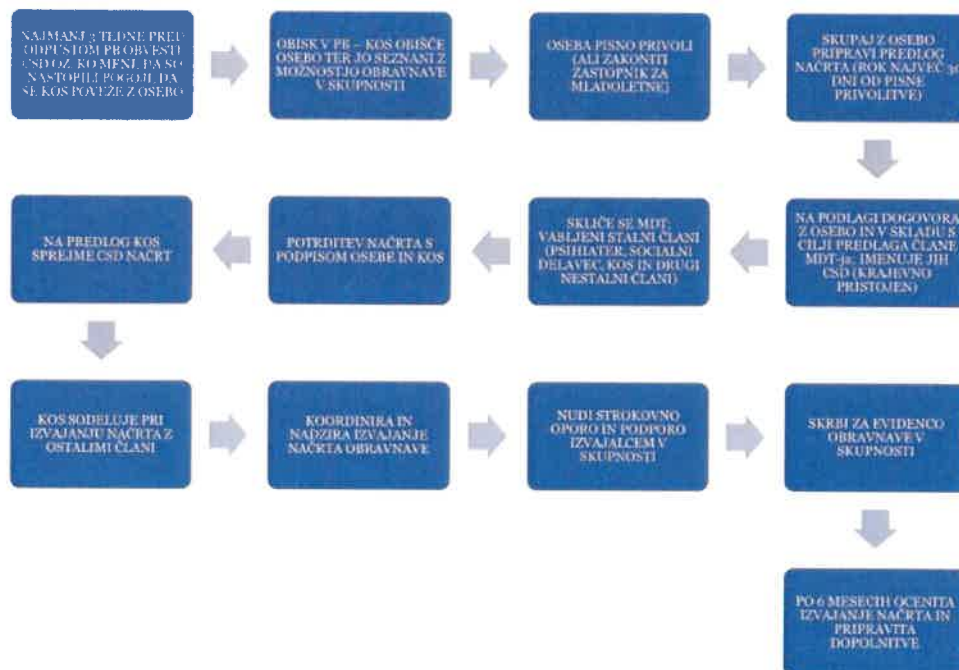
V okviru **Centra za socialno delo Zasavje (CSD Zasavje)** sta bila vzpostavljena institut »koordinatorja obravnave v skupnosti« in »koordinatorja za invalidsko varstvo«.

Koordinatorji za obravnavo v skupnosti izvajajo pomoč osebam, ki ne potrebujejo več zdravljenja v psihiatrični bolnišnici ali nadzorovani obravnavi, vendar potrebujejo pomoč pri psihosocialni rehabilitaciji, vsakdanjih opravilih, urejanju življenjskih razmer in vključevanju v vsakdanje življenje na podlagi načrta obravnave. Oseba se obravnava samo če poda pisno privolitev v načrt obravnave v skupnosti.

Koordinator skupaj z osebo in multidisciplinarnim timom pripravi načrt obravnave, ki ga sprejme CSD. Multidisciplinarni tim sestavljajo psihiater, patronažna sestra, predstavnik CSD in nevladnih organizacij, najbližja oseba in drugi, ki lahko vplivajo na potek obravnave v skupnosti in ga/jih imenuje CSD. Koordinator in izvajalci obravnave v skupnosti sodelujejo pri izvajanju načrta obravnave v skupnosti.

Iz letnega poročila koordinatorja obravnave v skupnosti za leto 2020, ki deluje v okviru CSD Zasavje je razvidno, da je bilo podanih 31 novih pobud za vključitev uporabnika v obravnavo v skupnosti. Največ uporabnikov za vključitev je bilo predlaganih znotraj **CSD Zasavje** (11 oseb) in s strani Centra za duševno zdravje odraslih (CDZO) v sklopu ZDT (7 oseb).

Naloge koordinatorja obravnave v skupnosti

Vir: <https://www.slideserve.com/delling-ull/obravnavava-v-skupnosti> (20. 3. 2021)

V letu 2020 se je za vključitev v obravnavo odločilo 23 oseb. V sklopu koordinacije obravnave v skupnosti je bilo vodenih 47 uporabnikov (27 žensk in 20 moških). 29 oseb je bilo iz Enote Trbovlje, 10 oseb iz Enote Zagorje in 8 oseb iz Enote Hrastnik. Največje število uporabnikov je bilo iz občine Trbovlje, kar pripisujejo dejstvu, da je pisarna koordinatorka obravnave v skupnosti v Trbovljah in je zato za občane Trbovelj tudi najbolj dostopna.

V nadaljevanju so predstavljene organizacije v Zasavski regiji, v katere se posamezni uporabniki vključujejo:

Naziv organizacije	V katere programe se uporabniki vključujejo
Zavod za zaposlovanje	zaposlovanje
ZPIZ	upokojitev, pridobitev statusa
Želva	podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov
Zasavska ljudska univerza	predavanja
Inštitut VIR	svetovanje
Žarek Upanja	svetovanje – društvo anonimnih alkoholikov
Društvo Up	svetovanje – pomoč zasvojencem in njihovim svojcem
Zdravstveni dom Trbovlje	psihiatrična ambulanta, CDZO, SPO
Socialna aktivacija	program socialne aktivacije
Rdeči križ Slovenije – OZ Trbovlje	prehrambni paketi, Menažka, pomoč pri plačilu položnic, donacija pohištva, oblačil
Župnijska Karitas	prehrambni paketi, pomoč pri plačilu položnic, donacija pohištva, oblačil
Občina Trbovlje Spekter Nepremičninski sklad PIZ	neprofitna stanovanja v najem
Stečajni upravitelji	osebni stečaj

1. 1. 2019 je pričel veljati Zakon o osebni asistenci, ki ureja pravico do osebne asistence (OA) in komunikacijskega dodatka. Na **CSD Zasavje** je ena oseba zaposlena na mestu koordinatorka za invalidsko varstvo. Skladno z zakonom in v letu 2020 spremenjenim Pravilnikom o osebni asistenci pomeni pravica do OA pomoč uporabniku pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, a jih vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi neodvisno, aktivno in je enakopravno vključen v družbo. Pravico posameznik ureja na krajevno pristojnem CSD, le-ta pa mu pravico prizna na podlagi mnenja o številu ur in vsebini osebne asistence, ki ga izdelata komisija izvedencev.

V letu 2020 je bilo v okviru **CSD Zasavje** 62 upravičencev do OA. Več je upravičencev do pravice (tisti, ki jim je pravica priznana z odločbo) kot uporabnikov storitve (tisti, ki dejansko koristijo pravico v praksi). Razlog za to je zlasti v tem, da se trenutno še niso odločili za samostojno življenje, nekateri med njimi pa glede na pridobljeno število ur in ob upoštevanju dejstva, da se vključenost v vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji in vključenost v vzgojno izobraževalni program odšteje od števila odobrenih ur OA, ne bi mogli imeti osebne asistenta zaposlenega s polnim delovnim časom. To je najpogosteje v primerih, ko so starši družinski pomočniki ali so zaposleni in se iz zgoraj omenjenega razloga ne odločijo, da bi zapustili trg dela.

Največ uporabnikov in upravičencev OA je v občini Zagorje ob Savi, sledi občina Trbovlje in nato občina Hrastnik.

V letu 2020 je OA na območju Zasavja izvajalo 16 izvajalcev OA, nihče med njimi pa nima sedeža na območju Zasavja.

Izvajalska organizacija	Število uporabnikov
Sonček – Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije	13
Zavod za samostojno življenje	10
Anin zavod	5
Zavod brez ovir	4
Zveza paraplegikov Slovenije	3
YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa	2
Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije	2
Društvo distrofikov Slovenije	1
Združenje multiple skleroze Slovenije	1
Zavod za oskrbo ljudi OSKRBA	1
Zavod osebna asistenca Pomurja	1
Druge dejavnosti za zdravje, Erik Beškovnik Rebec	1
Društvo gluhih in naglušnih Posavja Krško	1
Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine	1
Društvo Svelipa	1
Zavod Pravica so.p.	1

Gluhemu, slepemu ali gluhoslepemu uporabniku, ki potrebuje izmed storitev OA samo pomoč pri komunikaciji in spremstvu, se lahko odobri OA v obsegu 30 ur na mesec. Uporabnik lahko namesto OA izbere denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb. Do komunikacijskega dodatka so bile na dan 31. 12. 2020 upravičene štiri osebe iz Trbovelj.

S 1. 1. 2019 je stopil v veljavo Zakon o socialnem vključevanju invalidov, ki nadomešča Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, razširja pa tudi krog upravičencev. Omenjeni zakon ureja pravice in postopke pridobitve statusa invalida osebam s trajnimi prirojenimi ali pridobljenimi okvarami, ki se zaradi invalidnosti ne morejo socialno vključevati v skupnost brez nudenja storitev socialnega vključevanja in ne morejo samostojno opravljati večine ali vseh življenjskih potreb ter si zagotavljati sredstev za preživljanje, pravico do denarnih prejemkov in možnosti, ki jim jih zagotavlja država za njihovo enakovredno vključevanje v družbo. Status invalida po zakonu tako pridobijo osebe z zmernimi, težjimi ali težkimi motnjami v duševnem razvoju, najtežje gibalno ovirane osebe, ki se zaradi invalidnosti ne morejo same vključevati v družbo in si zagotavljati socialne varnosti, osebe z avtističnimi motnjami, ki imajo tako hudo obliko neprilagojenega vedenja, da jim onemogoča samostojno življenje in pridobivanje sredstev za preživljanje, gluhoslepi z najmanj 50 % izgubo sluha po Fowlerju in 1. do vključno 5. kategorijo slepote in slabovidnosti ter osebe z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro. Na dan 31. 12. 2020 je bil status invalida priznan 65 osebam s stalnim bivališčem v občini Trbovlje.

Po Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika ima gluha oseba pravico do tolmača za znakovni jezik pri enakopravnem vključevanju v življenjsko in delovno okolje, ki se uveljavlja na CSD. Na dan 31. 12. 2020 je bila pravica do tolmača za znakovni jezik priznana dvema osebama s stalnim bivališčem v Trbovljah. Vsem s priznano pravico CSD enkrat letno pošlje vavčerje, s katerimi gluha oseba plača delo tolmača za znakovni jezik. V letu 2020 ni bilo vložene nobene nove vloge za priznanje pravic po Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika.

Občina Trbovlje se je v letu 2019 na pobudo **Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo (IRSSV)** priključila projektu »Scirocco exchange«. IRSSV je namreč s 1. 1. 2019 začel izvajati drugi del mednarodnega projekta SCIROCCO, ki ga sofinancira Evropska komisija in v katerem sodeluje 9 evropskih držav. Projekt je namenjen razvoju integrirane oskrbe na lokalni ravni, vanj pa je v Sloveniji trenutno vključena Občina Trbovlje.

Do oktobra 2019 so bile v sklopu projekta na strani IRSSV izvedene številne aktivnosti, in sicer začetni posvet partnerjev projekta v Luksemburgu, nadgradnja Zrelostnega modela integrirane oskrbe SCIROCCO in razširitev ocenjevalnega orodja, prevod ocenjevalnega orodja v jezik držav partneric, srečanje partnerjev na Slovaškem ter izvedba ocenjevanja zrelosti okolja. Sočasno so se odvijale tudi druge aktivnosti (npr. predstavitve na konferencah, kongresih) z namenom širjenja znanja in izkušenj s projekta SCIROCCO. V letu 2020 se projekt zaradi epidemije ni izvajal oziroma dogodki niso bili izvedeni na lokalni ravni.

V letu 2019 je bila naloga Občina Trbovlje pripraviti nabor deležnikov in izvajati koordinacijo med njimi in IRSSV. Vsi deležniki: DUFŠ Trbovlje, CSD Zasavje - enota Trbovlje, ZDT, Društvo upokojencev Trbovlje, Društvo invalidov Trbovlje, Medgeneracijsko društvo Upanje Trbovlje, VDC Zagorje ob Savi, Mladinski center Trbovlje, Zasavska ljudska univerza in Občina Trbovlje, so v prvi fazi vsak zase izpolnili precej zahteven spletni vprašalnik. Sledil je obisk IRSSV na skupni delavnici, 27. 11. 2019, kjer je bila predstavljena analiza vprašalnika in postavljene prioritete na področju dolgotrajne oskrbe glede. IRSSV je na tej osnovi oblikoval oceno pripravljenosti občine na integrirano oskrbo in jo posredoval občini 20. 5. 2020. Pripravljenost se je merila na podlagi »Zrelostnega modela integrirane oskrbe SCIROCCO«, kot kaže spodnja slika.

Vir: <https://www.irssv.si/index.php/category-list-potreben-za-bt-slider/783-projekt-scirocco-exchange> (7. 3. 2021)

Posamezna področja zrelostnega modela, ki so bila zajeta tudi v vprašalniku za deležnike, so sledeča:

- pripravljenost za spremembe,
- podporne strukture in upravljanje,
- storitve e-oskrbe,
- standardizacija in poenostavitev,
- financiranje,
- premagovanje ovir,
- populacijski pristop,
- krepitev moči državljanov,
- metode evalvacije,
- želeni obseg integracije,
- uvajanje inovacij in
- razvoj kadrov.

IRSSV je na podlagi izkušenj in mnenj deležnikov v občini Trbovlje glede uporabe orodja Scirocco sklenil, da ga nekoliko poenostavi, naredi uporabniku bolj prijaznega. Za slednje so dobili tudi soglasje vseh ostalih mednarodnih partnerjev, orodje so že prilagodili in celoten postopek registracije, ki je za njegovo uporabno potrebna, prevedli v slovenski jezik.

Različnost je ena izmed tematik, ki so redno na programu dejavnosti **Zavoda za mladino in šport Trbovlje (ZMŠT)**. Z različnimi aktivnostmi, orodji (delavnice, razstave, pogovorni večeri) obravnavajo teme različnosti z namenom spodbujanja strpnosti in sožitja med ljudmi. Letno izvajajo tudi aktivnosti s področja humanitarnosti. ZMŠT redno sodeluje pri humanitarnih akcijah, tako pri organizaciji, kot pri nudenju uporabe njihove infrastrukture in opreme.

ZMŠT je koordinator projektov Evropske prostovoljne službe, ki v sodelovanju z ostalimi javnimi zavodi in organizacijami gosti evropske prostovoljce, ki se vključujejo v delo teh organizacij.

ZMŠT ima v sklopu objekta na Ulici 1. junija 18 kavarno, kjer je na voljo javni WC za osebe na invalidskih vozičkih in hotel, v katerem je na voljo soba s prilagojeno kopalnico in zadostnim prostorom za manevriranje z invalidskih vozičkom.

V športnem parku Rudar imajo urejen dostop z invalidskimi vozički na tribuno in na nogometno igrišče ter urejene sanitarije, ki so dostopne invalidom. Na enak način je za invalide poskrbljeno v športni dvorani Polaj, medtem ko so na letnem bazenu za invalide urejene tako sanitarije kot garderoba.

Dnevni center Šent Trbovlje (DC Šent) je javni, verificirani socialno varstveni program, ki v lokalnem okolju predstavlja pomemben del dopolnitve javne službe socialnega varstva na področju duševnega zdravja. V letu 2020 se je v individualno, skupinsko, timsko in skupnostno delo vključevalo 121 posameznikov s težavami v duševnem zdravju in njihovi svojci – iz Trbovelj in ostalih zasavskih občin. Osnovni cilj programa je doseči čim višjo stopnjo psihosocialne rehabilitacije in okrevanja oseb s težavami v duševnem zdravju ter povečati njihovo zaposljivost.

DC Šent je nepogrešljiv na poti k večji samostojnosti in učenju uspešnega razreševanja vsakdanjih težav ter prevzemanja vloge v družbi. V program se vključuje ranljiva skupina oseb s težavami v duševnem zdravju in njihovi svojci. Večinoma gre za posameznike z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, se pa občasno vključujejo tudi posamezniki, ki potrebujejo pomoč pri premostitvi trenutne stiske. DC Šent informira širšo javnost o duševnih boleznih in o novostih pri spoprijemanju s posledicami le-teh.

V letu 2020 se je navkljub razglašeni epidemiji program dnevnega centra neprekinjeno izvajal. Ukrepi za zaježitev širjenja virusa so uporabnikom povzročali dodatne stiske, zato so v DC Šent uporabnikom nudili psihosocialno podporo preko telefona ali z uporabo spletne tehnologije. V primerih hujše duševne stiske so uporabnika po predhodnem telefonskem dogovoru in ob upoštevanju vseh epidemioloških ukrepov povabili na osebni razgovor. Koordinirali so tudi pomoč in povezave med uporabniki in drugimi službami, ki so v tem času skrbele za dobrobit občanov. V času socialne izolacije se je na DC Šent poleg uporabnikov obrnilo tudi več občanov, ki so iskali pomoč v stiski.

Društvo invalidov Trbovlje (DIT) je v letu 2020 na osnovi realizacije letnega programa dela nudilo invalidom vključevanje v osem posebnih socialnih programov. V sklopu le-teh so imeli invalidi možnost udeležbe na srečanjih, organiziranih kopalnih dnevih, delavnicah, rehabilitacijskih programih, nudenje pomoči pri izpolnjevanju obrazcev in dajanje raznovrstnih informacij, povezanih s problematiko invalidov. Invalidi imajo možnost delovanja v sekcijah društva. Tudi ogledi abonmajskih predstav so bili brezplačni na podlagi prenosljive karte.

Pri svojem delu so se v DIT srečevali z različnimi težavami – veliko je bilo problemov z uveljavljanjem delovnopравnih pravic invalidov. Te so razreševali z brezplačno pravno pomočjo na DIT s pomočjo prostovoljcev pravne stroke, enkrat mesečno pa so se lahko invalidi obrnili po pravni nasvet na ZDIS, kjer so jim prisluhnili pravniki iz Pravno informacijskega centra Ljubljana. Na ta način so dobili ustrezno informacijo glede nadaljnjih postopkov. Reševali so socialne stiske članov DIT in dodelili nekaj enkratnih finančnih pomoči.

V času med razglašenima epidemijama so bili dosegljivi na dveh kontaktnih številkah, kjer so z nasveti pomagali članom in tudi nečlanom, saj ima DIT dodeljen status društva v javnem interesu in mora podajati informacije tudi občanom, ki niso redni člani.

Epidemija je tudi invalidom, povzročila precej težav v povezavi z dostopnostjo do zdravstvenih storitev oziroma zdravstvene obravnave. Večina kapacitet v bolnicah je bila namenjena covid bolnikom, ostale dejavnosti pa se večinoma niso izvajale. Posledice na zdravju bodo vidne v prihodnje. Že tako nerazumno dolge čakalne dobe na različne posege so se v letu 2020 še drastično podaljšale. Tudi čakalna doba za rehabilitacijo npr. fizioterapijo je nerazumno dolga. DIT si na ravni zveze prizadeva, da se popravi krivica invalidom v zvezi z njihovo oceno telesne okvare. Država je imenovala komisijo, ki naj bi pregledala pravila o določitvi telesnih okvar na invalidskih komisijah, več od tega pa ne. Invalidi, ki jim je bila ocenjena telesna okvara nad 50 % zaradi bolezni do 31. 12. 2013 prejemajo denarno nadomestilo, po 1. 1. 2013 pa jim le-to ne pripada.

Med strokovno podpirne storitve in programe lahko štejemo tudi institut družinskega pomočnika, ki ga financirajo lokalne skupnosti. Na podlagi veljavne zakonodaje s področja socialnega varstva ima pravico do izbire družinskega pomočnika polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb (invalidna oseba). Družinski pomočnik je oseba, ki invalidni osebi nudi pomoč, ki jo le-ta potrebuje, lahko je tudi družinski član. Družinski pomočnik ima pravico do delnega plačila za izgubljeni dohodek v višini minimalne plače oziroma sorazmernega dela plačila za izgubljeni dohodek v primeru dela s krajšim delovnim časom od polnega. Sredstva za delno plačilo za izgubljeni dohodek in del prispevkov za socialno zavarovanje zagotavlja občina. O tej pravici na podlagi javnega pooblastila z odločbo odloči pristojni CSD. V letu 2020 je imelo v Trbovljah status družinskega pomočnika 13 oseb, za sofinanciranje delnega plačila za izgubljeni dohodek družinskim pomočnikom pa je **Občina Trbovlje** namenila 149.058 €.

6. Dostopnost objektov

Dostopnost je širok pojem, ki ne obsega le dostopa do grajenega okolja in odprave arhitektonskih ovir, temveč tudi dostop do informacij oziroma komunikacij in s tem omogoča invalidu vključitev v širše družbeno okolje oziroma v vse sfere človekovega življenja, kot so na primer izobraževanje, zaposlovanje, vključevanje v politično, športno in kulturno življenje ter dostopnost do zdravstvenih, socialnih in drugih storitev. Dostopnost daje invalidu možnost vključevanja v socialno, ekonomsko in politično življenje. Podatki kažejo, da v Sloveniji živi 170.000 invalidov ali 8,5 % celotne populacije.

Januarja 2019 je Občina Trbovlje s strani **Ministrstva za infrastrukturo, Službe za trajnostno mobilnost in prometno politiko**, prejela pobudo za testno sodelovanje pri projektni nalogi »Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi«. Dogovor o sodelovanju med ministrstvom in občino je bil podpisan 2. 4. 2019.

Večletni projekt »Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi« financira Ministrstvo za infrastrukturo, vodi ga Geodetski inštitut Slovenije, partner projekta pa je zavod Beletrina, ki skrbi za spletno dostopnost.

Glavni cilj projekta je izboljšati mobilnost slepih in slabovidnih, gibalno oviranih, starejših in šolajočih otrok, ki se uvrščajo med bolj ranljive udeležence v prometu. Projekt bo omogočil dvig kakovosti življenja in mobilnosti ranljivih oseb, da se jim zagotovi enakovredno dostopnost in varno gibanje v prometu, kot tudi večjo integracijo invalidov v družbo. V nadaljnji fazi projekta bodo kot ciljne skupine vključeni tudi gluhi in naglušni ter osebe z motnjami v duševnem razvoju.

Projekt se vsebinsko usmerja v:

- načrtovanje fizične dostopnosti v mestih po Sloveniji, ki je definirana kot odsotnost ovir, ki bi invalidom in otrokom preprečevale, da se samostojno in varno orientirajo in gibljejo v prostoru;
- načrtovanje informacijske ter spletne dostopnosti v mestih po Sloveniji, ki je definirana kot možnost vzpostavitve stika in izmenjave informacij, ne glede na specifične potrebe, ki jih invalidu določa njegova oviranost.

Projekt bo omogočil celovito, redno vzdrževano in brezplačno uporabo prostorskih podatkov za mobilnost ranljivih oseb, ki jih bodo lahko pri svojem delu uporabljali raznovrstni uporabniki, kot so občine, organizacije, podjetja itd. Podatki bodo na voljo za pregled, vizualizacijo in prenos preko brezplačnega javnega pregledovalnika. Dolgoročni cilj projekta je vzpostaviti redno vzdrževano enotno bazo podatkov o mobilnosti ranljivih skupin na ravni države.

Predstavniki občine so bili v letu 2019 prisotni na dveh dogodkih v okviru projekta:

- 30. 9. 2019: predhodni sestanek med predstavniki projekta in predstavniki občin Celje, Zreče in Trbovlje – vse tri občine so prepoznali kot občine, ki si prizadevajo za visoko kakovost življenja vseh svojih občanov.
- 19. 12. 2019: javna predstavitev projekta, ki bo omogočil fizično in digitalno dostopnost za ranljive skupine na celotnem območju Slovenije.

Rezultati dosedanjega dela projektne skupine in 21 slovenskih občin, ki so z ministrstvom podpisale dogovor, so dostopni na spletni strani, ki je razvita posebej za namen projekta: <http://dostopnost-prostora.si/>. Skladno z zastavljenimi cilji je dosežena standardizacija zajema in obdelave podatkov, vzpostavitev enotnega državnega sloja za mobilnost ranljivih skupin, standardizacija uporabniške izkušnje kartografskih gradiv.

V letu 2020 se projekt zaradi epidemije ni izvajal skladno s predvidenim načrtom, vsekakor pa se bo nadaljeval v letu 2021.

Podobno se je zgodilo tudi s projektom **Urbanističnega inštituta Republike Slovenije (UIRS)** z nazivom »Dostopnost objektov v javni rabi za potrebe invalidov«. Projekt se izvaja v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2019«, ki ga sofinancirata Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) in Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS. Cilj projekta je vzpostavitev enotne baze podatkov, v kateri bodo združene trenutno razpršene in neusklajene informacije o dostopnosti objektov za invalide. UIRS je **Občino Trbovlje** povabil k sodelovanju, ker so pridobili informacije, da je lokalna skupnost zelo aktivna na tem področju, da je za odpravljanje grajenih in komunikacijskih ovir že veliko narejenega in ker je občina med prvimi v Sloveniji postala »Občina po meri invalidov«.

Pomemben prispevek k fizični in spletni dostopnosti je **Občina Trbovlje** v letu 2019 omogočila s prenovo območja pred pošto, ki nosi ime Park kulture. V parku se namreč nahaja šest kulturnih točk, namenjenih počitku in nevsiljivi predstavitvi kulturnikov, ki še vedno ustvarjajo in so povezani s Trbovljami. V centru parka je nameščena umetniška skulptura – monolit. To je prvi takšen novomedijski objekt na prostem v Sloveniji.

Prenova območja je zajemala:

- obnovo obstoječega parkirišča na zgornjem platoju ter namestitev nadstrešnic za E-kolesa in tudi polnilnice za električne avtomobile,
- novo tlakovanje pločnikov, namestitev pitnika in novo postavitve klopi ter svetilk javne razsvetljave,
- ureditev širokega stopnišča z vmesnim podestom, ki povezuje zgornji in spodnji plato v osrednjem delu, opremljenega z ograjami in osvetlitvijo tudi ponoči,
- namestitev nadstrešnic nad klopcami, in sicer s solarnimi paneli, ki proizvajajo električno energijo in jo dajejo v omrežje,
- ureditev poti za premagovanje višinske razlike med zgornjim in spodnjim nivojem ceste za gibalno ovirane osebe in ostale obiskovalce prostora, in sicer diagonalno po brežini - poti so izvedene izmenično s klančinami in počivališči, tako, da je z vozičkom lažje premagovati višinsko razliko, ob strani so nameščene varnostne ograje, prilagojene vozičkom, ki preprečujejo zdrs vozička navzdol po brežini in obenem pripomorejo pešcem za oprijem in lažjo pot navzgor,
- namestitev meglilnikov ob osrednjih stopnicah z vodno meglo za vroče poletne dni,
- namestitev taktilnih oznak ob prehodih za prečkanje ceste na drugi del parka - povezujejo oba prehoda za pešce (čez lokalno in čez regionalno cesto) in kažejo slabovidnim pravo smer prehoda,
- postavitve digitalnega panoja z vsemi informacijami o našem kraju ob vznožju brežine in informacijske table o vsebini in postavitvi parka, za lažjo orientacijo vse obiskovalcem.

Tudi v letu 2020 je park služil svojemu namenu, obiskanost je velika, uporabniki in mimoidoči pa zadovoljni.

Občina Trbovlje ima na svojih javnih površinah na voljo 37 parkirnih mest za invalide. Po podatkih **Upravne enote Trbovlje** je bilo v letu 2020 do invalidskih parkirnih kart upravičenih 507 občanov.

Pri nadzoru mirujočega prometa občinski redarji posebno pozornost posvečajo parkiranju vozil na mestih, ki so namenjena invalidom. Nadzor na mestih za invalide je za **Medobčinski inšpektorat in redarstvo Zasavje (MIR Zasavje)** prioriteta in se izvaja vsak dan.

Vir: <https://www.zon.si/poostreno-nad-parkiranjem-na-invalidskih-parkirnih-mestih/> (18. 3. 2020)

V letu 2020 so redarji MIR Zasavje pri svojem delu v občini Trbovlje zaznali 714 primerov nepravilnega parkiranja. V 575 primerih so izrekli globo, v 139 primerih pa so bili kršitelji opozorjeni zaradi nepravilnega parkiranja njihovih vozil.

Na področju mirujočega prometa so redarji ugotovili 14 primerov, ko so kršitelji svoja vozila nepravilno parkirali na površinah, namenjenih invalidom. V 11 primerih so izrekli globo, v 3 primerih pa je bilo izrečeno opozorilo. Največ kršitev nepravilnega parkiranja na parkirnih mestih za invalide je bilo na Rudarski cesti (8 kršitev), Trgu svobode (3 kršitve), Ob železnici (2 kršitvi) in na Ulici Sallaumines (1 kršitev).

V nadaljevanju so navedene kršitve na parkirnih mestih za invalide v obdobju zadnjih desetih let v občini Trbovlje.

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Število kršitev	62	59	80	88	122	87	46	26	32	14
% od vseh kršitev	10,9	11,6	10,4	9,5	13,3	8,8	4	2,2	3,5	1,9

Vir: MIR Zasavje (4. 3. 2021)

V sklopu investicij se je v občini uredilo križišče pri Osnovni šoli Trbovlje. Z investicijo, ki jo je **Občina Trbovlje** izvedla v sodelovanju z državo, se je učencem in dijakom omogočila varnejša pot v šolo. V sklopu prizadevanj občine za ureditev varnih šolskih poti je ukinjen pas za zavijanje desno, pri čemer je zavijanje desno sicer še vedno omogočeno. Skladno z ureditvijo križišča je urejen tudi širši in varnejši pločnik. Prav tako je zaradi varnosti na križiščih dvignjen prehod za pešce, kar predstavlja enega izmed bolj učinkovitih ukrepov umirjanja prometa. Zaradi nepreglednosti in posledično nevarnosti za pešce sta bili odstranjeni tudi obe drevesi na pločniku ob prehodu za pešce pri parku ob občinski stavbi. Čeprav je na tem delu hitrost vožnje že pred ureditvijo bila omejena na 40 kilometrov, veliko voznikov tega ni upoštevalo, zato je preureditev križišča bila nujna. Urejene so bile tudi taktilne oznake, ki usmerjajo pešce in še mnogo drugih novosti.

Vir: <https://zasavje.si/ureditev-krizisca-pri-os-trbovlje-za-varnejso-solsko-pot/> (22. 3. 2021)

Občina Trbovlje je sicer v sklopu ureditve varnih šolskih poti v zadnjih letih že uredila cestni odsek pred OŠ Ivana Cankarja, nameščen je bil merilnik hitrosti na Opekarni ter tudi izrisana šolska pot pri OŠ Tončke Čeč.

Novo podobo je dobilo tudi parkirišče pri železniški postaji Trbovlje, ki omogoča večje število parkirnih mest za osebna vozila. V sklopu investicije sta bili urejeni tudi dve parkirišči za invalide.

Vir: <https://www.trbovlje.si/objava/333867> (22 . 3. 2021)

Nova pridobitev je tudi urejeno parkirišče na Ulici 1. junija 4, ki je prav tako pridobilo označeno parkirno mesto za invalide. **Občina Trbovlje** je investicijo financirala sama, delno tudi iz pobranih parkirnin. Nova podoba parkirišča dopolnjuje izgled Parka kulture pred pošto, saj so bili pri obeh investicijah uporabljeni fotovoltaični tlakovci, ki omogočajo čistejše okolje, uporabljene pa so bile tudi enake ograje.

Vir: <https://savus.si/obnovljeno-parkirisce-tudi-uradno-v-uporabi/> (22. 3. 2021)

Krajevna skupnost Center je v sodelovanju z **Občino Trbovlje** začela s prenavljanjem zelo dotrajanih stopnic pri športni dvorani Polaj. Po obnovi so nevarne stopnice dobile lepši izgled, predvsem pa so varnejše za uporabo. V sklopu del so se stopnice ponovno »obbetonirale«. Na vidnih površinah nadlitja stopnic je bila uporabljena tehnika štokanja oziroma štokan beton, ki je zelo primeren na javnih površinah, kjer je poleg izgleda bistvena tudi trpežnost in enostavnost vzdrževanja. Štokanje je še posebno primerno za obdelavo betonskih stopnic, saj se z omenjenim postopkom spremeni drseča površina v hrapavo, s čimer se bistveno zmanjša možnost padca. Še posebej je to pomembno v primeru mokre oziroma zmrznjene površine.

Vir: <https://savus.si/obnova-stopnic-pri-dvorani-polaj/> (22. 3. 2021)

OŠ Tončke Čeč Trbovlje je v letu 2020 pridobila prenovljeno šolsko igrišče in del dovoza, ki pelje do igrišča. Igrišče je bilo zelo dotrajano. Uredilo se je odvodnjavanje območja, površina igrišča pa je tlakovana in deloma asfaltirana. Hkrati je šola bogatejša tudi za učilnico na prostem, ki je oblikovana kot majhen amfiteater, ki bo dopolnjeval podobo igrišča.

Vir: <https://www.srcnotrbovlje.si/obnova-stopnic-in-ureditev-solskega-igrisca/> (22. 3. 2021)

V letu 2020 je **Občina Trbovlje** uredila tudi območje za pešce v Kovinarskem naselju z izgradnjo hodnika za pešce, in sicer od križišča regionalne ceste in javne postji mimo večstanovanjskih objektov z naslovi Kovinarsko naselje 1, 2 in 3. Hodnik za pešce poteka po levi strani ceste in zagotavlja varnejšo pot, urejene pa so tudi klančine za lažji dostop invalidov.

Vir: <https://www.srcnotrbovlje.si/ureditev-varnega-obmocja-za-pesce-v-kovinarskem-naselju/> (22. 3. 2021)

DIT ugotavlja, da imajo invalidi veliko težav v bivalnem okolju, predvsem tisti, ki stanujejo v zgradbah brez dvigala in brez urejenih klančin. Deloma se problematika dostopnosti do večstanovanjskih objektov rešuje v sodelovanju med stanovalci in upravniki, ki se odločajo za ureditve klančin (primeri dobre prakse sta klančini na Ulici Sallaumines). Veliko težavo predstavlja tudi vsakodnevna higiena starejših in invalidnih oseb. Večina stanovanj ima v kopalnicah klasično kopalno kad, sredstev za adaptacijo kopalnic, primernih za starejše in predvsem gibalno ovirane osebe, pa ni. Morebitne obnove so zaostriši še pogoji kreditiranja fizičnih oseb, saj večina upokojenih invalidov nima več možnosti najema kredita bodisi za adaptacijo ali pa za prilagoditev opreme v stanovanju.

V zvezi z boljšo dostopnostjo do objektov v javni rabi je **Občina Trbovlje** v letu 2020 uspela odpraviti dilemo, kako na primer z invalidskim vozičkom ali vozičkom in majhnim otrokom priti v trboveljsko knjižnico. V tej stavbi se poleg knjižnice nahajata tudi Zavod za zaposlovanje – območna služba Trbovlje in URSZR – Izpostava Trbovlje, zato je dvigalo olajšalo dostop gibalno oviranim osebam do več služb v trboveljski občini. Večji del investicije je financirala **Občina Trbovlje**. S to izboljšavo so storitve vseh javnih služb še bolj kakovostne in uporabnikom bolj prijazne.

Vir: <https://www.zon.si/dvigalo-pri-knjiznici-spet-nacakanju/> (22. 3. 2021)

7. Izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter invalidov

V Republiki Sloveniji morajo biti v skladu s 56. členom ustave vsem državljanom zagotovljene enake pravice in možnosti izobraževanja in usposabljanja. Izobrazba je pomembna za razvoj človeka in njegovo udeležbo v družbi, za vstop na trg delovne sile in za razvoj osebnih zmogljivosti. Zato morajo biti invalidom dane enake možnosti udeležbe v celotnem izobraževalnem sistemu v rednih in posebnih programih na vseh stopnjah – od predšolske vzgoje do visokošolskega izobraževanja.

Vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami poleg predpisov, ki na splošno urejajo vzgojo in izobraževanje, ureja Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1). Otroci s posebnimi potrebami so otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja.

V vzgojno izobraževalne zavode, vrtce in osnovne ter srednje šole, so integrirane osebe s posebnimi potrebami, tako da lahko ostali otroci razvijajo pozitiven odnos do različnosti, invalidnosti. Gimnazija in ekonomska srednja šola Trbovlje ima v svojem programu dela tudi prostovoljno delo v Domu upokojencev Franc Salamon Trbovlje (DUFŠ Trbovlje) in Varstveno delovnem centru Zagorje ob Savi (VDC Zagorje), kjer dijaki nudijo družabništvo, saj je tudi tako delo ena izmed oblik izobraževanja na tej srednji šoli. V letu 2020 je bilo tovrstno sodelovanje zaradi epidemije deloma okrnjeno.

V **Vrtcu Trbovlje** imajo v razvojni oddelek v enoti Mojca vključenih šest otrok. 30 otrok s posebnimi potrebami je vključenih v redne oddelke vrtca, vsem pa je omogočena dodatna strokovna pomoč. Štirim otrokom je dodeljen stalni spremljevalec, enemu otroku pa začasni spremljevalec.

Vrtec Trbovlje aktivno sodeluje s Centrom za zgodnjo obravnavo otrok, ki deluje v okviru ZDT ter organizira redne evalvacijske sestanke z izvajalkami dodatne strokovne pomoči. Aktiv svetovalnih delavk obljubljanke regije je v letu 2020 medsebojno delilo izkušnje glede sodelovanja s Centri za zgodnjo obravnavo otrok glede ovir pri izvajanju aktivnosti, novostih in podobno.

Vrtec je svojim zaposlenim v letu 2020 omogočil izobraževanja:

- regijskega aktiva specialnih in rehabilitacijskih pedagogov se je udeležila strokovna delavka razvojnega oddelka, in sicer na temo »Razvijanje vzorcev prehranjevanja pri otrocih z avtizmom skozi gradnike gibanja«;
- predavanja o skotopičnem sindromu se je udeležilo 19 strokovnih delavk;
- seminarja o sladkorni bolezni, uporabi črpalké in senzorja v otroštvu, ki ga je organizirala Pediatrična klinika v Ljubljani, sta se udeležili dve strokovni delavki in ena spremljevalka;
- mednarodne konference na temo »Holistični vzgojno-izobraževalni proces in krepitev duševnega zdravja« so se udeležile štiri strokovne delavke.

V letu 2020 je bilo zaradi epidemije okrnjeno izvajanje nadaljnjega strokovnega usposabljanja za strokovne delavce. Organizirano je bilo strokovno izobraževane v obliki Webinarjev, vendar ponudba le-teh ni bila raznolika.

Redni sestanki strokovnih skupin za spremljanje otrok s posebnimi potrebami, ki so integrirani v redne oddelke so potekali na daljavo. Strokovni delavci so s starši izmenjavali informacije telefonsko ali po elektronski pošti. Prav tako je bilo zaradi zaprtja vrtcev omejeno izvajanje dodatne strokovne pomoči.

V **Vrtcu Trbovlje** za izvajanje dodatne strokovne pomoči še vedno sodelujejo z zunanjimi izvajalci (specialno rehabilitacijska pedagoginja, logoped, surdopedagog, tiflopedagog), ker nimajo sistemiziranih delovnih mest za izvajanje dodatne strokovne pomoči specialno rehabilitacijskega pedagoga in logopeda. Tako kot vsako leto so tudi v letu 2020 precej težav z zagotavljanjem ustreznih strokovnjakov za izvajanje dodatne strokovne pomoči otrokom s posebnimi potrebami, ker so zaposleni drugje in v vrtcu lahko pokrijejo le majhno število ur.

Znotraj lokalne skupnosti pomaga mobilna specialna pedagoginja iz OŠ Tončke Čeč Trbovlje, ki lahko pokrije samo tri ure tedensko. Iz OŠ dr. Slavka Gruma se vključuje specialna rehabilitacijska pedagoginja, ki pokrije pet ur tedensko. Velike potrebe vrtec opaža po dodatni pomoči logopedinje. Sodelujejo tudi z dvema študentkoma specialno rehabilitacijske smeri. Potrebe po dodatni pomoči se vsako leto povečujejo.

Glede na povečano število otrok s posebnimi potrebami, ki so vključeni v redne oddelke se v vrtcu srečujejo tudi s težavo zagotavljanja ustreznih normativov v oddelkih. Pogrešajo več primernih vsebin za nadaljnje usposabljanje strokovnih delavk za vodenje oddelkov, v katere so vključeni otroci s posebnimi potrebami. Tiste vsebine, ki pa so na razpolago, imajo visoko ceno programov.

V letu 2020 so starši otroka iz razvojnega oddelka Vrtcu Trbovlje darovali Zupanov stolček.

Vir: https://vitacenter.si/lastni_izdelki/stolcek_za_otroke_z_motnjami_v_razvoju/ (13. 3. 2021)

Gre za stolček, ki je namenjen otrokom z motnjami v razvoju. Je popolnoma nastavljiv in funkcionalno prilagojen stol, ki omogoča pravilno sedenje ter preprečevanje nastajanja sekundarnih deformacij pri gibalno oviranih otrocih v starosti od drugega leta ali celo že prej, kakor tudi za naprej v odrasli dobi. Pravilni položaj pri sedenju je osnova za preprečevanje nastajanja sekundarnih deformacij. Stolček je s številnimi in potrebam otroka strokovno izbranimi dodatki, popolnoma nastavljiv in tako individualno prilagojen velikosti otroka, njegove drža in stopnji gibalne oviranosti. Avtor Janez Zupan, je prvotno stolček razvil za otroke s cerebralno paralizo, a izkazalo se je, da ga potrebujejo tudi otroci z drugimi diagnozami.

Posebno pridobitev vrtca predstavlja v letu 2020 urejena senzorna soba, za njeno opremo pa je sredstva prispevala tudi Občina Trbovlje.

Leta 2020 se je **Občina Trbovlje** pridružila sedmim drugim slovenskim občinam, ki so pristopile k pripravi strategije »Družinam z mlajšimi otroki prijazna občina«. Občine tako sodelujejo v iniciativi PRIMOKIZ, ki se izvaja v sodelovanju s Pedagoškim inštitutom.

Iniciativa oziroma strategija promovira kvaliteten celostni razvoj predšolskih otrok, posledično prispeva k večji kvaliteti bivanja za družine z mlajšimi otroki in na splošno viša standard bivanja v občini. Strategija stremi k povezovanju različnih sektorjev in storitev, namenjenih družinam z mlajšimi otroki (šolstvo, zdravstvo, sociala).

Osnovne šole v Trbovljah v povezavi s projektom »Občina po meri invalidov«:

Na **OŠ Tončke Čeč Trbovlje** v letu 2020 niso posebej organizirali predavaj s področja drugačnosti in invalidnosti. Se pa njihovi strokovni delavci individualno udeležujejo strokovnih izobraževanj, ki zajemajo delo z učenci s posebnimi potrebami. Na šoli je bilo v osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom v letu 2020 vključenih 23 učencev, kar 44 učencev pa je imelo status učenca s posebnimi potrebami. Le-ti se izobražujejo na osnovnošolskem programu s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Zaradi specifičnih težav imata dva otroka spremljevalca, ostali pa so deležni prilagoditev, kot so zapisane v odločbah o usmeritvi. Vsi učenci imajo izdelan individualiziran program, v skladu z odločbami za posamezno šolsko leto.

Velika pridobitev za učence je bila multisenzorna soba ali snoezelen. Gre za posebno sobo, ki jo v svoje programe vključuje vse več šol in različnih ustanov tudi v Sloveniji. Uporabnikom so namreč na voljo pripomočki s stimulativnim delovanjem na vid, sluh, vonj in tip. Šolarji kot eni od uporabnikov se srečujejo z različno svetlobo, svetlobnimi efekti, barvami, vzorci, zvoki, vonji in glasbo. Namen tega je pridobivanje različnih čutnih in ravnotežnih občutkov. Pozitivni učinki tega so tako izboljševanje razpoloženja, pozornost, koncentracija, spomin, zmanjševanje vedenjskih težav, izboljševanje kvalitete življenja in podobno. Začetki snoezelena oziroma tovrstnega pristopa izhajajo z Nizozemske. Prvotno so ga uporabljali v ustanovah s težje duševno prizadetimi osebami, zaradi pozitivnih učinkov tudi pri ostalih pa se je terapija razširila tudi na pedagoškem in rehabilitacijskem področju. Izjemen projekt na je leta 2018 podprla tudi Občina Trbovlje in v ta namen prispevala 4.110 €.

Precejšen del leta 2020 je žal zaznamovala epidemija virusne bolezni in posledično večmesečnega izobraževanja na daljavo, ki je bilo polno izzivov za vse, še posebej za najbolj ranljive skupine otrok – otroke s posebnimi potrebami in za otroke, ki izhajajo iz družin z manj možnostmi. Vsem otrokom, še posebej najbolj ranljivim, so na **OŠ Ivana Cankarja Trbovlje** pomagali vzpostaviti opremo in pristop k izobraževanju na daljavo. Dobrodošla je bila pomoč države in donatorjev, ki so razumeli potrebe po tehnični opremi.

Sicer je dostopnost za invalide in otroške vozičke na OŠ IC urejena. Za invalide na vozičkih je urejen dostop do šolskih vrat, v avli pa se že pojavijo stopnice (brez klančine). Edini vhod, ki bi vstop v šolo omogočil tudi invalidom na vozičkih, je skozi požarna vrata v pritličju šole, kjer je tudi klančina. Na ta način bi bil učencem omogočen vstop v pritličje šole. Šolska stavba ima štiri etaže (klet, pritličje, prvo in drugo nadstropje), ki so povezane s stopniščem, prav tako pa na šoli ni dvigala ali kakršnihkoli drugih pripomočkov, ki bi invalidom omogočali lažje gibanje, niti posebej urejenih sanitarij za invalide na vozičku. Trenutno na šoli nimajo gibalno oviranega učenca.

Strokovni delavci šole odgovorno in sistematično uporabljajo interdisciplinarne vidike razumevanja hendikepiranosti (pravni, socialno-psihološki ter pedagoški vidik). Učence seznanjajo in vzgajajo v smeri spoštovanja različnosti. V luči teh načel strokovni delavci šole delujejo že v okviru konkretnih učnih situacij, še posebej pa v okviru naravoslovnih dni in drugih specifično usmerjenih aktivnosti ter v okviru ur oddelčne skupnosti. V primeru nerazumevanja, netolerantnosti ali celo konfliktnih situacij takoj ustrezno reagirajo.

V šolskem letu 2019/2020 so izvedli paraolimpijski šolski dan. 11. 2. 2020 so v šoli gostili motivirane športnike različnih zvrsti. Čeprav so za njimi prav posebne življenjske preizkušnje, cilj svojih delovanj iščejo in najdejo v športu. Kljub različni starosti, različnih športnim znanjem in izkušnjam, so otrokom ponudili enak pristop k športu: »Kjer je volja, tam je moč za uspeh«. Da bi otroci in odrasli vsaj za trenutek stopili v njihove "čevlje", v položaj oseb, ki se spopadajo z različnimi omejitvami v vsakdanjem življenju in pri delu, so bili pri izvajanju raznih športnih aktivnosti prisilno omejevani: igrali so košarko sede v invalidskih vozičkih, si podajali žogo z zavezanimi očmi, sede na tleh igrali odbojko in s prevezanimi očmi izvajali razne naloge na postavljenem športnem poligonu. Kako se spremenijo pravila igre, kako se spremeni dožemanje igre, kako se spremeni premikanje med igro, so učenci lahko spoznali, ko so skupaj z gosti zaigrali odbojko sede na tleh. Navzoči so jih iskreno občudovali. Poleg predstavitve športnih aktivnosti v telovadnici sta predstavnika Zveze za šport invalidov oziroma Paraolimpijskega komiteja učencem predstavila tudi svoje izkušnje oziroma športne paraolimpijske igre in naše uspešne športnike – invalide. Prvi je ob osebnih fotografijah predstavil svojo življenjsko zgodbo – od poškodbe pri šestnajstih, vseh športnih dosežkov, potovanj, odnosov do svojih bližnjih in do preizkušnje z novo boleznijo. Svetoval jim je previdnost in odgovornost, skušal jih je prepričati, da je življenje lepo in lahko polno različnih doživetij ter sreče, tudi če si gibalno ali kako drugače oviran. Zatrdil jim je, da po njegovem mnenju meja ni. Predstavnika Paraolimpijskega komiteja je ob posnetkih z olimpijskih iger v Riu in Pjongčangu predstavil najuspešnejše paraolimpijce in njihove dosežke. Predstavil je športne panoge, v katerih lahko sodelujejo in tekmujejo, kategorizacije, prilagoditve in dosežke posameznih športnikov. Vsi ostali pa so se za trenutek zamislili, kako bogata so naša življenja in kako premalo cenimo to, kar imamo.

Zaradi znanih epidemioloških razmer v šolo v letu 2020 niso povabili predstavnikov Zavoda Vozim. Zaradi želje po premagovanju stereotipov o drugačnosti se je šola ponovno povezovala z učenci **OŠ dr. Slavka Gruma iz Zagorja ob Savi** in z varovanci **Varstveno delovnega centra (VDC) Zagorje ob Savi** (medsebojni obiski, skupne delavnice, sprejemanje drugačnosti, učenje solidarnosti).

Na šoli je v tekočem šolskem letu (2020/2021) 277 učencev, od tega kar 29 učenk oziroma učencev s posebnimi potrebami, ki jim nudijo različne oblike pomoči za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj s strani specialnega pedagoga in/ali psihologa ter za premagovanje učnih primanjkljajev s strani učitelja. Žal ni mogoče zagotavljati pomoči logopeda, saj prostih strokovnjakov tega profila ni na trgu dela. V okviru pouka imajo učenci s posebnimi potrebami različne prilagoditve: dodatna razlaga, fotokopije zapiskov, barvni listi, podaljšan čas pisanja testov, povečana pisava na učnih listih, napovedano ocenjevanje, ocenjevaje izven razreda, ocenjevanje po delih itd. V skladu z izvajanjem kontinuuma učne in druge pomoči se učenci lahko udeležujejo raznih oblik pomoči: dopolnilni pouk, individualna in

skupinska pomoč, pomoč v oddelkih podaljšanega bivanja, svetovalne storitve otrokom in družini. V času izobraževanja na daljavo so v šoli uvedli sistem "tutorstva" – posamezni, imenovani strokovni delavci šole so bili ves čas na razpolago otrokom s posebnimi potrebami in učnimi težavami – pomagali so jim pri premagovanju izzivov in stisk vseh vrst, ne le tistih, povezanih s šolanjem na domu. Vsi strokovni delavci šole so se, zaradi spremenjenih potreb dela v povezavi z izobraževanjem na daljavo, izobraževali v okviru stalnega strokovnega izobraževanja zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, saj je bilo nujno potrebno prilagajati oblike in vsebine dela posameznim učencem, zlasti tistim s posebnimi potrebami.

Za otroke, ki imajo izrazite težave z umirjanjem, je bila jeseni 2019 s sredstvi finančnega presežka občinskih sredstev za leto 2018, urejena multisenzorna soba, ki pomeni dodano vrednost pri delu z otroki, ki se spopadajo z različnimi omejitvami.

V letu 2020 na **OŠ Trbovlje** niso izvedli posebnih predavanj na temo invalidnosti, v vseh pomembnejših dokumentih šole pa imajo zapisano, da sprejemajo drugačnost, se medsebojno spoštujejo, razvijajo kritično mišljenje. Tovrstne vsebine so vključene v učne načrte nekaterih predmetov, še več pa se o njih pogovarjajo na oddelčnih skupnostih. Po potrebi o posameznih temah v posameznih razredih spregovorijo tudi šolske svetovalne delavke, ki pripravijo igre vlog, okroglo mizo, delavnice.

Že v letu 2015 je bila pri šoli urejena klančina za invalide, ki omogoča lažji dostop do telovadnice, poslovnih prostorov šole in nekaterih učilnic. Višji nivoji šole so za invalidne osebe še vedno težko dostopni. V letu 2016 so na podružnični šoli Alojza Hohkrauta v sodelovanju z Občino Trbovlje poskrbeli za stopnišni vzpenjalnik, ki omogoča dostop v višja nadstropja šole. V tem šolskem letu nimajo gibalno oviranega učenca, imajo pa veliko učencev s posebnimi potrebami, ki potrebujejo spodbudno okolje in obilo dodatne strokovne pomoči.

Srednji šoli v Trbovljah v povezavi s projektom »Občina po meri invalidov«:

V šolskem letu 2019/20 je v programe **Gimnazije in ekonomske srednje šole Trbovlje (GESŠ Trbovlje)** vključenih 18 dijakov s posebnimi potrebami, od tega so štirje dijaki z dolgotrajno boleznijo, šest dijakov s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, trije dijaki s težavami na obeh omenjenih področjih, štirje dijaki z dolgotrajno boleznijo in čustvenimi motnjami, en dijak z lažjo govorno jezikovno motnjo in en dijak z motnjo avtističnega spektra. Ker je po veljavnem Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami dodatna strokovna pomoč učitelja v štiriletnih srednješolskih programih dodeljena le izjemoma (pri odsotnosti nad dva meseca pri dolgotrajno bolnih), so najpogostejše prilagoditve: podaljšan čas in poseben prostor pri ocenjevanju, možnost ocenjevanja v manjši skupini, dogovorjeno in napovedano ustno ocenjevanje, prilagojen sedežni red, v primeru daljših odsotnosti zagotovljena gradiva, zmanjšano število ustnih ocen in podaljšanje ocenjevalnega obdobja, razumevajoče in spodbudno okolje, upoštevanje psihofizičnega stanja in sprememba termina ocenjevanja v primeru poslabšanja, prilagoditve pisnih gradiv ipd. Nekaj dijakov ima tudi pravico do dodatne strokovne pomoči psihologa za premagovanje primanjkljajev, ovir in motenj.

V letu 2020 so bile dodatne dejavnosti zaradi epidemije okrnjene. V okviru obveznih izbirnih vsebin Vzgoja za mir, družino in nenasilje se je 16. 1. 2020 izvedel projekt »Dan socialnega dela«, v sklopu katerega so dijaki 2. letnikov spoznavali delo in se vključevali v delovni proces **Doma upokoencev Franca Salamona Trbovlje (DUFŠ Trbovlje)**.

Na **Srednji tehniški in poklicni šoli Trbovlje (STPŠ Trbovlje)** se izobražuje 42 dijakov s posebnimi potrebami, kar predstavlja 14,7 % vseh dijakov na šoli. 10 jih obiskuje prvi letnik, 14 drugi letnik, 16 tretji letnik in dva četrti letnik. Izobražujejo se v vseh programih, ki jih šola ponuja.

Dijaki, ki imajo odločbo o usmeritvi so glede na vrsto odločbe deležni naslednjih pomoči in prilagoditev:

- napovedano ustno ocenjevanje (prednost ustne ocene pred pisno oceno, poudarek na ustni oceni, podaljšan čas pisanja in dokončanja izdelkov, vprašanja so kratka, jasna, po potrebi razdeljena na podvprašanja, dijaki imajo dovolj časa, da se lahko izrazijo;
- pomoč pri načrtovanju in organizaciji šolskega dela, enakomerno porazdeljene šolske obveznosti, večkratna ponovitev pomembnih podatkov, pomoč pri vzdrževanju pozornosti;
- pomoč pri navezovanju socialnih stikov;
- sedenje na mestu, ki omogoča boljše osredotočenost na šolsko delo (v bližini učitelja, ob sošolcu, ki mu pomaga);
- kratka in jasna navodila, ki se jih sprti preverja, kompleksnejša navodila se razdeli na krajše dele, pisna gradiva se razčleni na manjše vsebinske enote, dodatna pojasnila pri reševanju nalog;
- usmerjanje in spodbujanje učiteljev pri delu dijakov;
- izvajanje pisnega preverjanje in ocenjevanje znanja v individualni situaciji ali manjši skupini;
- tolerance do napak, ki izvirajo iz motnje;
- določitev obsega in kompleksnosti nalog glede na sposobnosti dijakov;
- pomoč pri zagotavljanju fotokopij učne snovi oziroma elektronskega gradiva v primeru odsotnosti, organizirana pomoč pri pridobitvi zapisov učne snovi v primeru slabega počutja;
- v primeru različnih bolezni, na primer sladkorne bolezni je omogočeno, da dijaki kadarkoli med šolskim procesom preverijo nivo sladkorja v krvi, prav tako možnost merjenja krvnega sladkorja v razredu oziroma v ustreznem prostoru in injiciranja insulina ali upravljanja z insulinsko črpalko;
- dovoljenje, da dijaki uporabljajo kalkulator, tabele, formule, slovarček besed;
- prilagoditve pri opravljanju športne vzgoje;
- čustvena opora, krepitev samozavesti s strani učiteljev in ostalih strokovnih delavcev;
- možnost umika iz učilnice, več gibalnih premorov;
- uporaba zvezkov z barvnimi listi za boljše pomnjenje;
- prilagojeni testi (pastelna barva papirja);
- prilagoditve pri poklicni maturi oziroma zaključnem izpitu.

V letu 2020 so na **STPŠ Trbovlje** organizirali predavanje na temo varnosti v cestnem prometu, kjer so se dotaknili tudi invalidnosti. Zaradi okoliščin, ki jih je povzročila razglašena epidemija drugih posebnih dogodkov ali predavanj ni bilo. Gibalno oviranemu dijaku so na šoli omogočili določene prilagoditve in mu s tem dali možnost enakopravnega vključevanja v izobraževalni proces.

Za prevoze osnovnošolcev v šolo je bilo v letu 2020 porabljenih 223.510 €. **Občina Trbovlje** je v skladu z zakonodajo zagotavljala brezplačen prevoz v šolo osnovnošolcem, ki so od šole oddaljeni več kot štiri km, oziroma manj, če ni varne poti. Poleg tega pa je občina sofinancirala

tudi prevoze trboveljskih učencev v OŠ dr. Slavka Gruma Zagorje ob Savi, ki izvaja program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom in posebni program vzgoje in izobraževanja.

Občina Trbovlje že od leta 2002 razpisuje občinske štipendije za študente na dodiplomskih študijskih programih. Sredstva za štipendije so bila v letu 2020 porabljena v višini 13.995 €. V letu 2009 je bil sprejet nov Pravilnik o dodeljevanju občinskih štipendij, v katerega je občina prvič vključila tudi štipendije za študenta oziroma študentko s posebnimi potrebami. V šolskih letih 2019/2020 in 2020/2021 sta bili razpisani dve tovrstni štipendiji. Naši ideji o štipendiranju oseb s posebnimi potrebami je sledilo kar nekaj slovenskih občin.

8. Zaposlovanje invalidov

Temeljno načelo demokratične družbe je zagotoviti invalidom enake pravice in možnosti, da dobijo in tudi obdržijo zaposlitev po svoji izbiri ter glede na svoje sposobnosti. Osebe s posebnimi potrebami so ena najbolj ranljivih skupin na trgu dela, ki se pri zaposlovanju in razvoju poklicne kariere soočajo s še posebej velikimi težavami.

Zaposlitev predstavlja temelj socialne varnosti posameznika, delo pa omogoča sredstva za preživljanje, udejstvovanje v družbi in možnost samouresničitve. Brezposelnost tako ne povzroča le materialnih težav, ampak tudi socialne in čustvene pritiske na posameznika in na skupnost, v kateri ta živi.

Zaposlovanje invalidov v Sloveniji je stalen problem, saj je njihov položaj na trgu dela še vedno precej neugoden. Država skuša z določenimi ukrepi spodbujati zaposlovanje invalidov; tako s pravico do rehabilitacije, s prilagoditvijo delovnih mest za delo invalidov in s kvotnim sistemom.

Tako kakor izobrazba sta tudi delo in zaposlitev za invalide ključnega socialno ekonomskega pomena pri samostojnem življenju. Zaradi nižje izobrazbe imajo običajno manjše izhodiščne možnosti pri zagotavljanju zaposlitve, službo hitreje izgubijo in težko napredujejo. Omejitve pri delu zaradi zmanjšane ali omejene delovne zmožnosti dodatno postavljajo invalida v slabši položaj pri vključevanju na trg delovne sile. Zaradi omejitev potrebuje ustrezne prilagoditve delovnega mesta in delovnega okolja. Zato je treba zagotavljati ukrepe, ki bodo invalidom omogočali večjo zaposljivost z različnimi programi in usposabljanjem. Delodajalce je treba seznaniti z možnostjo prilagoditve delovnega okolja in delovnega mesta, invalide pa spodbujati k dejavnemu iskanju zaposlitve.

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov nalaga **Zavodu RS za zaposlovanje** vrsto dejavnosti na področju ugotavljanja in zaposlovanja invalidov. Po tem zakonu je zavod pristojna institucija, ki določeni skupini oseb z okvaro zdravja in zmanjšano delovno zmožnostjo, ki sicer po drugih predpisih ne more pridobiti statusa invalida, le-tega ugotovi po določenem, predpisanem postopku in odloča o drugih pravicah invalida. Govorimo o postopkih odločanja za priznanje statusa invalida, priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije in ugotavljanja zaposljivosti.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje – Območna služba Trbovlje spremlja podatke o številu vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo le na nivoju celotne Območne službe, ki obsega urade za delo Trbovlje, Hrastnik, Zagorje ob Savi in Litija oziroma istoimenske upravne enote. V letu 2020 je bilo zaradi težav z epidemijo manj vključitev v storitve zaposlitvene rehabilitacije. Na nivoju Območne službe zavoda za zaposlovanje je bilo vključenih 29 invalidov, zadnjega dne v letu 2020 je bilo vključenih še 14 invalidov. Od vseh vključitev je bilo 16 oseb/invalidov iz občine Trbovlje oziroma Urada za delo Trbovlje.

Zaposlitveno rehabilitacijo izvajajo izvajalci, ki so izbrani na razpisu MDDSZ, za Območno službo Trbovlje je izvajalec Želva d.o.o. – tu so tudi vključeni vsi invalidi, ki na komisiji pridobijo pravico do storitev zaposlitvene rehabilitacije.

V DC Šent in v VDC Zagorje ob Savi se vključujejo brezposelne osebe, ki pridobijo status trajno nezaposljive osebe na podlagi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, to je program »Socialna vključenost« (te osebe se takrat odjavijo iz evidence brezposelnih na zavodu za zaposlovanje). Edini izvajalec tega programa v Trbovljah je tako DC Šent. Program se je izkazal kot nujno potreben v lokalnem okolju, saj posameznikom prinaša možnost zaposlitve v varnem, strukturiranem okolju in hkrati preko izvajanja naročenih del nudi sodelovanje s podjetij v lokalnem okolju, ki na ta način spoznavajo tudi področje duševnega zdravja in zaposlovanja težje zaposljivih oseb, s tem pa se pomembno razbija stigma, ki jo prinašajo težave v duševnem zdravju in uresničuje njihovo poslanstvo.

Javna dela se kot poseben program aktivne politike zaposlovanja izvajajo v okviru ukrepa kreiranja delovnih mest, ki je namenjen spodbujanju delovne in socialne vključenosti ter izboljšanju usposobljenosti in delovnih veščin ranljivih skupin brezposelnih oseb.

Partnerji pri izvajanju programov javnih del so poleg Zavoda RS za zaposlovanje, še naročniki (Občina Trbovlje) in izvajalci programov javnih del.

Za vsak program javnega dela mora obstajati javni interes. Obstoj javnega interesa zagotavlja naročnik programa javnega dela. Naročniki so občine, pristojna ministrstva ali ustrezna strokovna organizacija. Javna dela lahko izvajajo neprofitni delodajalci.

Občina Trbovlje je preko programov javnih del omogočila zaposlitev ljudem, ki jim je potrebno zagotoviti sredstva za pokrivanje stroškov razlike plač udeležencev (25 %) in regres za letni dopust. Za udeležence, katerih plača ne dosega minimalne plače, pa je potrebno plačati še prispevke za socialno varstvo v skladu z zakonom, ki ureja prispevke za socialno varnost in kot osnovo upošteva minimalno plačo.

Občina Trbovlje podpira aktivno politiko zaposlovanja preko javnih del in v bistvu vsem izvajalcem, ki so zainteresirani za izvajanje javnih del, to tudi omogoči. Tudi v letu 2020 so bili na ta način zaposleni javni delavci v neprofitnih organizacijah (različna društva, zavodi, socialna podjetja). V program javnih del je bilo vključenih tudi nekaj invalidnih oseb, za financiranje pa je občina namenila 86.980 €.

Občina Trbovlje je sofinancirala izgradnjo VDC Zagorje ob Savi, kjer so pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete zaposleni tudi občani Trbovelj. V lanskem letu je bilo v VDC Zagorje ob Savi vključenih 34 uporabnikov iz Trbovelj, od tega 32 v socialnovarstveni storitvi varstvo, vodenje in zaposlitev pod posebnimi pogoji in dva v programu socialna vključenost (nezaposljive osebe). Občina Trbovlje je zaposlenim občanom Trbovelj, ki imajo zaposlitev pod posebnimi pogoji v VDC Zagorje ob Savi omogočila brezplačen prevoz v višini 9.000 €.

V letu 2020 je **Občina Trbovlje** izpolnila svoje obveznosti glede nadomestne izpolnitve kvote, saj ima občina dolžnost zaposlovanja invalidnih oseb 2 % od celotnega števila zaposlenih. Z invalidskim podjetjem SINET, d. o. o. ima sklenjeno pogodbo o poslovnem sodelovanju za nadomestno izpolnitev kvote.

9. Stalna materialna varnost in spodbujanje aktivnega delovanja

Invalidi so izpostavljeni večjemu tveganju revščine kakor drugi ljudje, še posebej se to izraža v zadnjih letih globalne finančno-gospodarske in javno-dolžniške krize na evrskem območju. Zato je treba sprejemati ustrezne ukrepe za socialno varnost, da bi zagotovili ustrezno življenjsko raven invalidov. Pri tem je treba upoštevati, da se invalidi in njihove družine ali bližnji pogosto srečujejo z višjimi stroški, ki nastanejo zaradi invalidnosti, kakor drugi ljudje.

V mesecu juniju 2015 smo na Občini Trbovlje odprli »Občinsko blagajno«, ki je namenjena občanom za plačevanje položnic brez provizije. Občani lahko plačujejo položnice za storitve nekaterih javnih zavodov in drugih uporabnikov. Občinska blagajna je odprta dvakrat tedensko, za njeno delovanje pa smo v letu 2020 porabili 2.206 €, kar se nanaša na tekoče stroške za delovanje (vzdrževanje licenčne programske opreme, storitve odvoza denarja, najem dnevno nočnega trezorja). Prostor je v pritličju, tako da je omogočena nemotena uporaba tudi gibalno oviranim osebam.

Starši s stalnim bivališčem v občini Trbovlje so v letu 2020 prejeli za novorojenčka darilne bone v vrednosti 60 €, darilni bon za enoletno članarino v Knjižnici Toneta Seliškarja Trbovlje in mesečni koledar, avtorja Jožeta Ovnika. Za ta namen je občina namenila 5.508 €.

Glede na težko socialno situacijo v naši občini je potrebno občanom zagotoviti tudi oblike pomoči za premostitev trenutne socialne ogroženosti. V ta namen **Občina Trbovlje** sklene letno pogodbo z **Območnim združenjem Rdečega križa Trbovlje (OZ RKT)**. Tudi v letu 2020 je bila z OZ RKT sklenjena pogodba o dodeljevanju različnih oblik socialnih pomoči (plačilo položnic za elektriko, komunalne storitve, najemnino, zavarovanja in nabava prehrabnih paketov). Skupno je bilo iz proračuna za ta namen porabljenih 4.986 € sredstev. Znesek seveda ne zadostuje za pokritje vseh potreb naših socialno šibkih občanov, vsekakor pa bistveno pripomore k lažšanju posameznih socialnih stisk.

Občina Trbovlje je za plače in materialne stroške za delovanje OZ RKT v letu 2020 porabila 47.277 €. Sredstva so bila namenjena za plačo sekretarke in za plačilo materialnih stroškov (komunalne storitve, najem prostorov, električna energija itd.). OZ RKT je vse leto izvajal svojo osnovno humanitarno dejavnost – pomoč socialno in drugače ogroženim občanom Trbovelj, krvodajalstvo, izobraževalne programe itd. V okviru OZ RKT deluje tudi Menažka, kjer se razdeljujejo viški hrane iz Mercatorja, Spara in Tuša. Hrano iz trgovin v Menažko pripeljejo prostovoljci OZ RKT. Dnevno se v razdelilnici oglasi med 30 in 40 ljudi, ki so vpisani v sistem oziroma svoj status dokažejo z odločbo.

Za subvencije najemnin upravičencem je bilo iz proračuna **Občine Trbovlje** porabljenih 480.877 € sredstev. Število vlagateljev, ki izpolnjujejo pogoje je odvisno od socialnega statusa, ki je prav tako odvisen od različnih dejavnikov, kar ugotavlja pristojni CSD.

Občina Trbovlje je v prvi polovici leta 2020 namenila za subvencioniranje mesečnih vozovnic za upokoјence 3.473 €. Vozovnice so bile namenjene upokoјencem ter slepim in slabovidnim ter njihovim spremljevalcem. Od 1. 7. 2020 lahko upokoјenci, imetniki invalidske evropske kartice, vojni veterani in starejši od 65 let pravico do brezplačne vozovnice uveljavljajo z vlogo pri Ministrstvu za infrastrukturo.

Občina Trbovlje poskuša slediti trendom trajnostne mobilnosti in biti obenem prijazna do vseh občanov, tudi do starejših in invalidov.

V luči zasledovanja tega cilja je že pred leti uvedla Linijo Terezn'čan in omogočila prijaznejši, prijetnejši in hitrejši dostop do trgovin, zdravnika in drugih opravkov vsem, ki živijo na širšem območju Terezije. To območje je gosto poseljeno s starejšo populacijo, v neposredni bližini so namreč stanovanja Nepremičninskega sklada Zavoda za pokojninsko in invalidsko

zavarovanje Republike Slovenije in pa DUFŠ Trbovlje. Za prevoze na tej liniji je **Občina Trbovlje** v letu 2020 porabila 3.821 €, kar je manj od načrtovanega, saj je epidemija za nekaj časa ustavila tudi javni potniški promet.

10. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete

Občina Trbovlje želi tudi gibalno oviranim otrokom v Trbovljah omogočiti aktivno preživljanje prostega časa v mestnem parku, možnost igre, vključevanje v družbo ter spoznavanje novih prijateljev, je že pred leti postavila gugalnico za invalidne osebe. V letu 2019 je bila gugalnica deležna popravila, saj je bilo treba izvesti celostno obnovo delov, ki so najbolj izpostavljeni uporabi.

V Trbovljah deluje prvi center ponovne uporabe v Zasavju poimenovan »Stara šola«. S socialnim podjetništvom se ustvarjajo nova delovna mesta za ranljive skupine oseb ter opravljajo družbeno koristne dejavnosti. V trgovinico »Stara šola« na tržnici lahko občani prinašajo predmete (pohištvo, posoda, knjige, televizija, glasbeni stolp, hladilnik, svetilke,...), ki jih ne potrebujejo več, a so še popolnoma dobri za nadaljnjo uporabo. V centru bodo tiste stvari, ki morda ne delujejo, popravili, polepšali ter jih po izredno skromnih cenah oddali naprej. Trgovinico so občani sprejeli, saj se zavedajo, da marsikaj kar imamo doma, ni odpadek.

Poleg rednih aktivnosti zaposlitve pod posebnimi pogoji, ki se izvaja v **VDC Zagorje ob Savi** (lastni izdelki, kooperacija), ki je za uporabnike izjemnega pomena za občutek lastne vrednosti, zmožnosti ustvarjanja dodane vrednosti, so imeli v letu 2020 za uporabnike organizirane prostočasne športne in kulturne aktivnosti. Kljub dobremu namenu pa je epidemija njihove programe delno oklestila.

11. Udejstvovanje na področju kulture

Kultura je nedvomno ena najpomembnejših značilnosti človeka, je njegov svet, v njej se človek razvija in z njo se tudi razlikuje od drugih bitij. Kultura je ogledalo naših vrednot in našega sveta. Zato je treba z ustrežno kulturno politiko omogočiti vsem ljudem enake možnosti dostopanja do kulture in njenega sooblikovanja.

Zavod za kulturo Delavski dom Trbovlje (DDT) dobro sodeluje z DIT, saj gibalno oviranim osebam zagotavljajo brezplačen ogled vseh kulturnih dogodkov. Prav tako pa pomaga invalidskim organizacijam z brezplačnim najemom prostorov za izvedbo njihovih dogodkov enkrat letno. Za določena društva so po dogovoru z distributerji na voljo brezplačne vstopnice za ogled kinopredstav. Gledališka dvorana DDT je opremljena z indukcijsko zanko, kar omogoča spremljanje različnih dogodkov tudi tistim, ki uporabljajo slušni aparat. V Virtualnem muzeju rudarstva 4. Driti so voden ogled prilagodili tako, da je dostopen tudi za osebe na invalidskem vozičku. Predstavitveni film je opremljen s podnapisi in tako prilagojen osebam z motnjami sluha. Vhodi v prostore DDT so opremljeni z napisi v Braillovi pisavi.

Tudi **Kulturno društvo Svoboda Trbovlje** omogoča brezplačen vstop na vse njihove prireditve gibalno oviranim osebam.

V **Knjižnici Toneta Seliškarja Trbovlje (KTS)** se močno zavedajo skupine prebivalcev, ki ima drugačne potrebe od večine prebivalcev naše občine. V največji meri se trudijo te potrebe ugotavljati in posameznikom ter skupinam tudi pomagati, da bo njihova uporaba knjižnice in njenih storitev kar najboljša. Oddelek za odrasle je dostopen za invalide na vozičkih, tako z vidika klančin kot avtomatskih vrat pred glavnim vhodom. Na tem oddelku je omogočen tudi dostop do knjižničnega gradiva, postavljenega v prostem pristopu. V knjižnici imajo invalidne osebe brezplačno članstvo, kar dokazujejo z veljavno odločbo. Na oddelku za odrasle je organiziran tudi otroški kotiček, kjer je izbor otroških knjig, ki si jih lahko izposodijo gibalno ovirani otroci in jim tako ni potrebno premagovati stopnic, ki vodijo na mladinski oddelek.

KTS nekajkrat letno organizira humanitarne akcije, kjer zbirajo različne dobrine, ki jih nato predajo humanitarnim organizacijam, vse leto pa skrbijo tudi za številne kulturne dogodke (literarne večere, potopisna predavanja, pogovore, predstavitve, predavanja), ki so za vse obiskovalce brezplačna.

KTS je opremljena z elektronsko povečevalno lupo, ki se nahaja na oddelku za odrasle v čitalnici. Na oddelku za odrasle so za obiskovalce od decembra 2018 na voljo korekcijska očala, ki si jih lahko izposodijo za lažje iskanje gradiva ali branje v čitalnici.

Na oddelku za odrasle in v enoti Dom svobode so pozorni, da uporabnikom, ki slabo vidijo ponudijo gradivo z večjimi črkami. Na mladinskem oddelku imajo posebej označeno gradivo, ki je primerno za uporabnike z disleksijo. Na oddelku za odrasle imajo tudi zbirko zvočnih knjig, ki jo redno dopolnjujejo. Ponujajo možnost glasnega branja uporabnikom, ki sami (zaradi takšnih ali drugačnih težav) ne zmorejo ali ne želijo prebirati različnih vsebin.

Zaposleni v KTS se udeležujejo različnih predavanj in izobraževanj z namenom izboljšati kakovost knjižničnih storitev za slepe in slabovidne uporabnike. Zanje so pripravili tudi seznam gradiva, ki je kakovostno in bi bilo primerno za preoblikovanje v zvočne knjige. V dar so prejeli zvočne knjige, ki jih z veseljem ponujajo njihovim članom.

Šent in KTS organizirata posebno vodenje po knjižnici, prilagojeno uporabnikom oziroma članom društva in jim tako približajo knjižnico, njeno dejavnost in gradiva, ki bi jih utegnili zanimati. V okviru knjižnične domoznanske dejavnosti so člani in mentorji Šent svoje delo že predstavili v čitalnici knjižnice, v okviru vodenega pogovora in predstavitve.

Knjižnica sodeluje tudi z DUFŠ Trbovlje in v njihove prostore mesečno dostavlja knjižnično gradivo, ki si ga oskrbovanci lahko izposodijo. Skrbijo, da je gradivo tematsko primerno in aktualno.

Nova oblika sodelovanja z VDC Zagorje ob Savi se imenuje Mavrična bralnica. Srečanja potekajo enkrat mesečno, prisotni pa so zainteresirani uporabniki in njihovi mentorji ter bibliotekarke KTS, ki prebirajo izbrano literaturo in se pogovarjajo o prebranem. Cilj projekta je varovancem ponuditi varno in toplo okolje ter sproščeno vzdušje, jih pritegniti k branju in jim s pomočjo prebiranja literarnih del pokazati čarobni svet branja, knjig ter ustvarjanja ob prebranem in slišanem.

V času zaprtja KTS Trbovlje in enote zaradi ukrepov, povezanih z epidemijo, je bil vsem, tudi gibalno oviranim osebam, omogočen spletni dostop do knjižnice in njenih dejavnosti ter tudi dostop do e-knjig, e-publikacij in zvočnih knjig. Pogovorni večeri, pravljичne urice in ustvarjalne dejavnosti so bile v času zaprtja knjižnic preseljene na spletno stran knjižnice in profile knjižnice na družbenih omrežjih, in tako še vedno vsem prosto dostopne.

Za sofinanciranje programov društev, ki se ukvarjajo z ljubiteljsko kulturno dejavnostjo, je **Občina Trbovlje** v letu 2020 porabila 27.541 €. Sredstva so bila dodeljena 25 društvom iz občine Trbovlje na podlagi javnega razpisa.

Za delovanje Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti - Območne izpostave Trbovlje je **Občina Trbovlje** v letu 2020 namenila 5.972 €, Zvezi kulturnih društev Trbovlje in KUD Delavska godba Trbovlje pa na podlagi javnega poziva 12.402 €.

Društva, javni sklad in zveza so sredstva porabili za izvajanje svoje redne dejavnosti, za udeležbo na revijah, srečanjih, tekmovanjih, za strokovne sodelavce ter za organizacijo prireditev. Seveda pa je bila celotna dejavnost zaradi epidemije okrnjena.

Društvo upokoencev Trbovlje je na javnem razpisu sodelovalo s tremi sekcijami: pevski zbor, sekcijo za literarno dejavnost ter sekcijo za ročna dela. Dve sekciji pa na področju kulture delujeta tudi pod okriljem Društva invalidov Trbovlje, pevski zbor in sekcija za ročna dela.

12. Udejstvovanje na področju športa

Šport ne sme biti ekskluzivna pravica določene družbene skupine, pač pa priložnost za vse, da se skozi gibanje ali miselne aktivnosti razvijajo glede na svoje zmožnosti. Predstavljati mora prostor socialne vključenosti, enakopravnosti in razvoja vsakega člana družbe, pa naj se želi ukvarjati z vrhunskim športom ali športno rekreacijo.

Pomembno je, da se invalidom zagotovijo enake možnosti za rekreacijo in šport. To pomeni, da se zagotovi dostopnost do športnih objektov in da se finančno podpre prilagojene športne in rekreativne programe za invalide. Športne in rekreativne dejavnosti je potrebno prilagoditi potrebam, glede na telesne zmogljivosti in raven invalidnosti. Invalidom, ki so pripravljani tudi tekmovali, pa je le-to treba omogočiti. Pri invalidih - športnikih je običajno še bolj kot pri zdravih razvita tekmovalna strast, samodisciplina, samospoštovanje in tovarištvo.

Na vseh športnih objektih, ki so v upravljanju ZMŠT je dostopnost za invalide primerno urejena. V športnem parku Rudar je omogočen dostop z invalidskimi vozički na tribuno in na nogometno igrišče. Tudi v športni dvorani Polaj je omogočen dostop z invalidskimi vozički skozi zadnji vhod. Prav tako so na vsakem objektu nameščene table za sanitarije za slepe, vsaj ene urejene sanitarije za invalide, ŠD Polaj ima dvoje tovrstno urejenih sanitarij. V hostlu ZMŠT je za invalide na voljo soba, ki je prilagojena njihovim potrebam.

Pomoč invalidskim ter humanitarnim organizacijam je v ZMŠT stalnica. Tako pomagajo oziroma sodelujejo z Mladinskim centrom Hrastnik in Mladinskim centrom Zagorje, društvom Šent, DPM Trbovlje, CSD Zasavje in VDC Zagorje ob Savi. Pomagajo tako z brezplačnim najemom športnih objektov kot z brezplačnimi vstopnicami za letno kopališče.

Na letnem kopališču v Trbovljah so na voljo invalidom prilagojene sanitarije in garderoba. ZMŠT se že nekaj časa trudi postaviti tudi dvigalo za spust in dvig invalidov v bazen, vendar zaradi pomanjkanja sredstev to še ni realizirano. Vendar ne bodo odnehali in se bodo še naprej trudili pridobiti potrebna sredstva s pomočjo donatorjev, sponzorjev in Zvezo invalidov Slovenije in verjamejo, da jim bo v doglednem času uspelo.

V letu 2020 je pet športnih društev, ki se ukvarjajo s športom invalidov in otroki s posebnimi potrebami pridobilo sredstva v okviru javnega razpisa za sofinanciranje športnih programov v občini Trbovlje. Vseh pet društev (Atletski klub Rudar, Društvo invalidov Trbovlje, Društvo vojnih invalidov Zasavje, Ribiška družina Trbovlje in Strelsko društvo 1956 Trbovlje) je sredstva namenilo predvsem za rekreativne in interesne dejavnosti, kot so ribolov, strelstvo, balinanje, pikado, itd. V navedene aktivnosti je bilo vključenih 210 udeležencev.

Vključenost športnikov invalidov v društvo pomaga premagovati predsodke in strahove pred to populacijo, ki so predvsem posledica nepoznavanja življenja invalidov zaradi njihove socialne izoliranosti, kar velja tako za otroke kot tudi odrasle. Spodbuja tudi medsebojno druženje in spoznavanje na društvenih prireditvah, kar pomeni polnopravno socializacijo invalidov. Za društvo oziroma ponudnika športa in rekreacije to v končni fazi pomeni boljše podobo v okolju v katerem se nahaja, saj preko raznovrstnosti programov skrbi za dobrobit celotne populacije.

Na tak način je vsem omogočeno redno vključevanje in ohranjanje psihofizičnih sposobnosti. Poskrbljeno je tudi za tekmovanja, ki so tako lokalnega, regijskega kot tudi državnega pomena. **Občina Trbovlje** s sofinanciranjem dejavnosti javnih zavodov tako omogoča vadbo športnim društvom v telovadnicah osnovnih šol in ŠD Polaj, ob različnih večjih

športnih prireditvah in dogodkih pa občina društvom zagotavlja dodatna sredstva ter drugo pomoč.

13. Verske aktivnosti

Dostop za invalide v župnijsko cerkev, v župnišče in v prostore Župnijske Karitas je primerno urejen. Za cerkvijo Sv. Martina je urejeno in ustrezno označeno tudi parkirišče za invalida.

14. Zaključek

Še bi lahko naštevali številne aktivnosti in bogastvo vsebin ter izvajalce, ki v lokalni skupnosti pripomorejo k temu, da lahko vsako leto potrdimo naziv »Občina po meri invalidov«.

Razvidno je, da je Občina Trbovlje že na začetku s svojim akcijskim načrtom prodrla na vsa področja življenja, da je znala aktivirati vse dejavnike in jih ozavestiti o njihovi odgovornosti. Posebej velja poudariti, da z vsakoletnim udejanjanjem akcijskega načrta na svoj način povezuje civilno družbo.

Po vseh aktivnostih širše lokalne skupnosti na področju invalidov lahko trdimo, da raznovrstna dejanja kažejo, da se je odgovornost vseh povečala, kar predstavlja trden temelj za nadaljevanje dela v prihodnosti, ne le v dobro invalidov, socialno prikrajšanih in tistih na obrobju družbe, temveč vseh občanov – za sožitje.

Pripravila:

Mateja CAMPLIN TAHIROVIČ
višja svetovalka za družbene dejavnosti

Jasna GABRIČ
županja

**OBČINA TRBOVLJE
ŽUPANJA**

Mestni trg 4, 1420 TRBOVLJE

DRUŠTVO INVALIDOV TRBOVLJE
ULICA 1. JUNIJA 4
1420 TRBOVLJE

TELEFON: 03-56-31450: 31455
FAX: 03-56-31451
E-mail: di.trbovlje@siol.net

TRANSAKCIJSKI RAČUN: pri LB Trbovlje
26330-0089476126 D548026450

LETNO POROČILO O URESNIČEVANJU AKCIJSKEGA NAČRTA PROJEKTA

»OBČINA PO MERI INVALIDOV«

V LETU 2020 V OBČINI TRBOVLJE

**predsednik
Društva invalidov Trbovlje**

Vesel ŠALJA

**županja
Občine Trbovlje**

Jasna GABRIČ

Datum: 22. 3. 2021
Številka: 141-1/2021-1

Kazalo vsebine

1. Uvod	2
2. Področje obveščanja in ozaveščanja občanov	3
3. Skrb za zdravje	6
4. Rehabilitacijski programi	10
5. Strokovno podporne storitve in programi	11
6. Dostopnost objektov.....	18
7. Izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter invalidov	24
8. Zaposlovanje invalidov	30
9. Stalna materialna varnost in spodbujanje aktivnega delovanja.....	31
10. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete	33
11. Udejstvovanje na področju kulture	33
12. Udejstvovanje na področju športa.....	35
13. Verske aktivnosti	36
14. Zaključek	36

1. Uvod

Projekt »Občina po meri invalidov« je Zveza delovnih invalidov Slovenije (ZDIS) oblikovala na osnovi pobud svojih članov in je odgovorna nosilka projekta. Oblikovala ga je z namenom, da bi v čim večji meri spodbudila lokalne skupnosti k načrtnim in trajnim dejavnostim za doseganje večje kakovosti življenja invalidov v njihovem primarnem okolju, za njihovo socialno vključenost in sodelovanje v družbenem življenju kraja - za večjo kakovost življenja vseh občanov.

Projekt spodbuja občino kot lokalno samoupravno skupnost, da se skladno s svojo vlogo odgovorno odziva na potrebe in interese vseh občanov, torej tudi tistih s tako imenovanimi posebnimi potrebami; da skrbi za čim bolj kakovostno življenje v skupnosti in pri tem upošteva različnost njihovih potreb in možnosti; da povezuje dejavnost in odgovornost različnih javnih služb, pa tudi gospodarskih dejavnikov v občini. Izjemno pomembno je, da daje civilni družbi prostor in možnost, da uveljavi svojo tvorno vlogo in aktivira svoje člane, torej tudi invalide, v skupnem delovanju.

Uresničevanje projekta je pomembno za vse invalide v občini, saj se odziva na raznovrstne potrebe in interese invalidov ter spodbuja povezovanje in usklajeno delovanje vseh invalidov oziroma invalidskih organizacij na lokalni ravni. Istočasno se projekt odziva tudi na potrebe drugih skupin občanov (na primer starejše) in tako prispeva k večji kakovosti skupnega življenja.

ZDIS je s projektom "Občina po meri invalidov" uveljavil nov metodološki pristop k uresničevanju Standardnih pravil za izenačevanje možnosti invalidov. Skladno s svojim statusom reprezentativne invalidske organizacije, poslanstvom, cilji in nalogami organizacije, številnimi mednarodnimi dokumenti, ki jih je dolžna uresničevati država, pa tudi občine, razvija celovito zasnovo uresničevanja teh dokumentov na lokalni ravni. Agenda 22 predstavlja dober praktičen pripomoček. Sprejeta Konvencija o pravicah invalidov daje projektu dodatne možnosti za doseganje ciljev projekta.

Sodobni pogled na invalidnost temelji na človekovih pravicah, na prepovedani diskriminaciji in zagotavljanju enakih možnosti in enakih obvez za vse. Invalidi so ljudje z dolgotrajnimi telesnimi, duševnimi, intelektualnimi in senzoričnimi okvarami, ki jih v vsakdanjem življenju ovirajo ali omejujejo pri tem, da bi lahko enako, polno, učinkovito in enakopravno sodelovali v družbi. Zato se vsi, ki lahko pripomoremo k boljšemu življenju invalidov trudimo, da bi vsak po svojih močeh dodal svoj prispevek k uresničevanju nalog in ciljev, ki smo si jih skupaj zastavili s projektom »Občina po meri invalidov«. Tudi v zadnjem letu, **letu 2020, ko smo 15. decembra obeležili 15 let od podelitve naziva »Občina po meri invalidov«**, je bilo čutiti pozitiven odziv občanov, društev, organizacij, zavodov, medijev in širše javnosti v povezavi s projektom. Vsak od nas lahko prispeva kamenček v mozaik napredka in vsak kamenček šteje.

Skladno s Pravilnikom ZDIS o podelitvi listine »Občina po meri invalidov« mora občina vsako leto zvezi predložiti poročilo o izvajanju akcijskega načrta za neodvisno življenje invalidov v občini.

V spodnjih poglavjih so zajete aktivnosti nevladnih organizacij, javnih zavodov in Občine Trbovlje v letu 2020.

2. Področje obveščanja in ozaveščanja občanov

Z ozaveščanjem in informiranjem širše in strokovne javnosti je treba zagotoviti dojemanje invalidov kot enakovrednih in enakopravnih članov družbe.

Občina Trbovlje ima svoje kanale obveščanja razpletene preko spletne strani in Facebook strani, posebno mesto na spletni strani pa ima tudi opis projekta »Občina po meri invalidov«. Občina Trbovlje je v letu 2020, skladno z Zakonom o dostopnosti spletišč in mobilnih aplikacij (Uradni list RS, št. 30/18) pristopila k prenovi spletne strani občine, ki pa je v praksi zaživela v letu 2021. V 9. členu omenjenega zakona Ministrstvo za javno upravo pri pripravi in izvedbi programov usposabljanja sodeluje z reprezentativnimi invalidskimi organizacijami, kot so opredeljene v zakonu, ki ureja invalidske organizacije. Ministrstvo, pristojno za informacijsko družbo pa v sodelovanju z reprezentativnimi invalidskimi organizacijami z objavami v medijih in na svojih spletnih straneh, izdajo publikacije in predstavitevami na konferencah ter drugih prireditvah spodbuja večjo ozaveščenost zavezancev in uporabnikov spletišč in mobilnih aplikacij o zagotavljanju dostopnosti in povratnih informacij.

Ker pa elektronski mediji ne pridejo v vse domove, je **Občina Trbovlje** poskrbela tudi za vse tiste, ki teh medijev ne spremljajo.

Aprila 2012 je na vse naslove gospodinjev v občini Trbovlje prispel prvi brezplačen izvod časopisa Sr(e)čno Trbovlje. V letu 2020 so izšle štiri številke časopisa. Z njim se vse občane in občanke seznanja z dogajanjem v občini, z novostmi in raznimi projekti. Vsem ostalim obiskovalcem spletne strani občine je časopis dosegljiv na povezavi <http://www.srcnotrbovlje.si/>, kjer so objavljene tudi tiste novice, ki zaradi prostorske stiske niso bile vključene v tiskano izdajo. V časopisu s svojimi prispevki sodelujejo tudi humanitarna in invalidska društva, ki aktivno delujejo na področju Trbovelj. Brezplačni časopis, v vsakokratni nakladi 7.500 izvodov, so tudi v letu 2020 prejela vsa gospodinjstva v Trbovljah.

Občina Trbovlje na svojih spletnih straneh redno obvešča občane in vse druge uporabnike interneta o aktivnostih v občini. Stran je sproti ažurirana, vsako društvo ali organizacija pa ima možnost brezplačne objave svojih obvestil, novic in vabil.

Sredstva v višini 12.589 € so bila namenjena za objavo novic, razpisov, obvestil, informiranju poslušalcev o delu občinske uprave in občinskega sveta, objavo povabil na različne prireditve in čestitk ob občinskem in državnih praznikih na lokalnih radijskih postajah. Navedeno se je izvajalo na podlagi sklenjene pogodbe o sodelovanju z lokalnim radiem.

Lokalne televizije v svoj program vključujejo vse pomembne dogodke v občini. Gre za programsko sodelovanje po pogodbi z lokalno televizijo in sicer za objave, ki se nanašajo na informiranje o delu občine, občinskega sveta, delu zavodov, podjetij, društev in občanov; objave intervjujev z županjo ter objave obvestil, oglasov in voščil, snemanje ter predvajanje občinskih sej in drugih prireditev, objave obvestil županje na videostraneh, snemanje in predvajanje novinarskih konferenc in podobno. V ta namen je bilo iz proračuna **Občine Trbovlje** v letu 2020 porabljenih 13.084 €.

Društvo invalidov Trbovlje (DIT) ima v centru mesta ob objektu na naslovu Ulica 1. junija 4, postavljeno informativno tablo, kjer redno obvešča svoje člane in tudi druge občane o dogajanju v društvu. Tudi na sedežu **Občine Trbovlje** se pri glavnem vhodu v stavbo nahaja oglasna deska, kjer nevladne organizacije, tudi invalidske, lahko izobesijo plakate, vabila, zahvale.

Področje obveščanja občanov je s strani občine financirano v zadostnem obsegu, zato menimo, da so informacije vsem, ki jih želijo, dobro dostopne. Zavedamo se pomembne vloge vseh medijev pri ozaveščanju javnosti, zato medije redno seznanjamo o vseh novostih.

V nadaljevanju je navedenih le nekaj obvestil, s katerimi **Občina Trbovlje** ozavešča javnost o različnih aktivnostih, ki potekajo na področju zdravja in so tako ali drugače povezane z invalidi v širšem pomenu.

Pohod z rdečimi baloni, ki poteka ob mednarodnem dnevu redkih bolezni je bil Trbovljah s strani Zavoda 13 organiziran tudi v letu 2020. Rdeči baloni simbolizirajo ljubezen in sprejemanje vsakršne drugačnosti, saj so ti ljudje velikokrat odrinjeni iz družbenega dogajanja. Z objavami in udeležbo je mednarodni dan redkih bolezni podprla tudi **Občina Trbovlje**.

Vir: <http://kum24.si/clanek/novice/5e5a5e5c4d6fe/trbovlje-preplavili-rdeci-baloni> (22. 3. 2021)

Europa Donna je 15. oktober proglasila za dan zdravih dojk in ga posvetila širjenju informacij o zdravju dojk in ozaveščanju za preprečevanje in zgodnje odkrivanje raka dojk pri ženskah in dekletih. Tudi **Občina Trbovlje** vsako leto ozavešča o svetovnem dnevu na svoji spletni in facebook strani.

Vir: <https://www.facebook.com/obcinatrbovlje/photos/a.767059993369370/4435272713214728/?type=3> (22. 3. 2021)

14. novembra obeležujemo svetovni dan sladkorne bolezni, ki so jo prvič razglasili leta 1991. V Trbovljah se že dalj časa v primerjavi s Slovenijo zaznava večji delež oseb, ki prejemajo zdravila zaradi sladkorne bolezni. Z namenom ozaveščanja o sladkorni bolezni je **Občina Trbovlje** pristopila k akciji »Obarvani v modro«, ki jo v novembru organizira Zveza društev diabetikov Slovenije. V ta namen se je občinska stavba obarvala v modro in tako na simbolni ravni pomagala Zvezi društev diabetikov Slovenije.

Vir: <https://www.srcnotrbovlje.si/obcinska-stavba-obarvana-v-modro/> (16. 3. 2021)

Občina Trbovlje je ozaveščala občane tudi ob svetovnem dnevu raka trebušne slinavke. Letno v Sloveniji za rakom trebušne slinavke zbolijo okoli 400 ljudi in okoli 380 jih umre ali – povedano drugače – zaradi te bolezni vsako leto izgubimo za osem avtobusov državljanov. Gre za raka, ki ima eno najhujših statistik preživetja; pet let po diagnozi živi le še okoli 5 % bolnikov, povprečno preživetje od diagnoze pa je 4,6 meseca. V Združenju EuropaColon Slovenija izpostavljajo, da so znaki raka trebušne slinavke naslednji: splošno slabo počutje, bolečina v žilčki in/ali v sredini hrbta, izrazita nepojasnjena izguba telesne teže, svetlo blato, zelo temen urin.

SKUPAJ SMO V TEM!

RAK TREBUŠNE SLINAVKE

SIMPTOMI
Simptomi raka trebušne slinavke so včasih nejasni. Bodite pozorni na naslednje znake:

- BOLEČINA V TREBUHU
- BOLEČINA NA SREDINI HRBTA
- NEPOJASNJENA IZGUBA TEŽE
- ZLATENICA (porumenela koža in beločnice)
- IZGUBA APETITA
- PREBIVNE MOTNJE
- SIVO BLATO, TEMEN URIN
- NOVONASTALI DIABETES OB NORMALNI TELESNI TEŽI

ZGODNJE ODKRIVANJE REŠUJE ŽIVLJENJA

triglavzdravje | REPUBLIKA SLOVENIJA | MINISTRSTVO ZA ZDRAVJE

Vir: <https://www.facebook.com/obcinatrbovlje/photos/a.263681550373886/4618716398203691/?type=3&theater> (22. 3. 2021)

Občina Trbovlje je obveščala javnost glede akcije »Gluhi strežejo v planinskih kočah«. 3. in 4. oktobra 2020 je v planinskem domu na Mrzlici potekal zaključek omenjene akcije. Obiskovalcem, planincem in kolesarjem so pri mizah, kjer je stal komunikacijski valjček, jedilni list v slovenskem znakovnem jeziku ter mapa s splošnimi planinskimi besedami v kretnjah in Braillovi pisavi postregli gluhi in naglušni prostovoljci akcije. Tovrstni dogodki spodbujajo in opozarjajo na pomembnost vključevanja vseh ljudi v vse družbene procese. Hkrati pa nas spominjajo, da se v življenju da doseči marsikaj, ne glede na ovire s katerimi se soočimo.

Vir: <https://www.pzs.si/novice.php?pid=14557> (16. 3. 2021)

3. Skrb za zdravje

V občini Trbovlje imamo pokrito tako primarno kot sekundarno zdravstveno mrežo. Na primarni deluje javni zavod **Zdravstveni dom Trbovlje (ZDT)**, na sekundarni pa **Splošna bolnica Trbovlje (SBT)**. Ravno tako je za občane pokrita lekarniška mreža. Na območju občine Trbovlje namreč delujeta dve lekarni v okviru javnega zavoda **Zasavske lekarne Trbovlje (ZLT)** in ena zasebna lekarna, **Lekarna Pušnik, d. o. o.**

ZDT je s svojim aktivnim pristopom v Trbovljah uspel vzpostaviti Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov in Center za duševno zdravje odraslih. Oba pomenita veliko pridobitev za celotno Zasavje, napredek pa predstavlja tudi nadgradnja razvojne ambulante s Centrom za zgodnjo obravnavo otrok in mladostnikov.

Center za duševno zdravje odraslih sestavljajo strokovnjaki iz različnih področij. Namen centra je nuditi pacientom s težavami v duševnem zdravju celostno obravnavo oziroma multidisciplinaren pristop in na ta način izboljšati kakovost njihovega zdravljenja, kar pripomore k hitrejšemu okrevanju, ali pa vsaj bolj kakovostnem življenju kljub zdravstvenim težavam. Poleg ambulantne obravnave v Center za duševno zdravje odraslih spada tudi skupnostna psihiatrična obravnava, ustanovljena v letu 2020. Gre za mobilno enoto, ki deluje pretežno na terenu.

Center za duševno zdravje otrok in mladostnikov opravlja storitve primarne, sekundarne in terciarne preventive, zgodnje obravnave otrok, mladostnikov in družin s tveganjem za težave v duševnem zdravju ter specialističnega zdravljenja duševnih motenj. Sestavlja ga tim avtonomnih strokovnjakov s področja duševnega zdravja, ki sodelujejo pri delu z otrokom, mladostnikom in njegovo družino, ter drugimi socialnimi sistemi, v katere je vključen. Interdisciplinarni pristop pomeni celostno, koordinirano obravnavo pri več strokovnjakih (strokovno timsko delo).

Razvojna ambulanta z vključenim Centrom za zgodnjo obravnavo je namenjena spremljanju in zgodnji obravnavi otrok z rizičnimi motnjami v razvoju, prav tako spremlja in obravnava mladostnike do 18. leta starosti z različnimi težavami v razvoju. Z dejavnostjo, ki se izvaja v okviru razvojne ambulante s Centrom za zgodnjo obravnavo, omogočajo otrokom kakovostno, celovito in sodobno diagnostično-terapevtsko obravnavo v domačem okolju.

Čeprav je bilo v ZDT v času epidemije začasno prekinjeno ambulantno zdravljenje v Centru za duševno zdravje otrok in mladostnikov kot tudi v Centru za duševno zdravje odraslih, so bili zaposleni na voljo preko telefona in elektronske pošte. V primeru, da so se v času zaprtja pojavile večje stiske, so na podlagi posveta s predstavniki centra za duševno zdravje, svetovali oziroma presodili, če je potrebna napotitev v bolnišnico (urgentno ambulanto Pediatrične klinike ali v Center za mentalno zdravje Psihiatrične klinike v Ljubljani ali ambulanti UKC Maribor).

Pomemba pridobitev v ZDT je bila v letu 2020 novo vozilo za nenujne in sanitetne reševalne prevoze. Vozilo VW Crafter, katerega nabavna vrednost z dodelavo je znašala 72.000 EUR, v njem pa je poleg voznika prostora še za pet sedečih pacientov, od tega za enega slabše pokretnega pacienta ali enega pacienta na invalidskem vozičku ter enega ležečega pacienta. Na ta način se v ZDT nadaljuje posodabljanje voznega parka.

Občina Trbovlje je bila po zakonu vse do 1. 1. 2021 zavezanka za plačilo obveznega zdravstvenega zavarovanja za tiste občane, ki so državljani Republike Slovenije, s stalnim prebivališčem v občini Trbovlje, brez prejemkov in niso zavarovani iz drugega naslova. Občina krije tudi obvezno zdravstveno zavarovanje za otroke do 18. leta, ki zaradi različnih razlogov ne morejo biti zavarovani po starših oziroma skrbnikih. Za obvezno zdravstveno zavarovanje občanov je bilo leta 2020 porabljenih 243.682 €, kar je omogočilo zavarovanje približno 580 upravičencem mesečno.

V letu 2020 je bil sklenjen Dogovor o sofinanciranju programa celostne terapevtske obravnave otrok z motnjami v razvoju med **Občino Trbovlje, Občino Zagorje ob Savi, Občino Hrastnik in ZDT**. Program v razvojnem oddelku Vrtca Trbovlje izvaja diplomirana delovna terapevtka s specialnimi znanji (Bobath RNO za delo z otroki) v okviru celostne obravnave otrok z motnjami v razvoju, sicer zaposlena v ZDT. V letu 2020 je bilo v razvojnem oddelku Vrtca Trbovlje šest otrok s težavami na področju grobe motorike, fine motorike, grafomotorike, težav na kognitivnem področju, pozornostjo, vzpostavljanjem očesnega stika, senzoričnimi težavami (občutljivost na različne dražljaje – dotik, zvok, ...)

Otroci so v tem času precej napredovali, izboljšala se je njihova motorika, govor, drža telesa je lepša, pri individualnem delu zdržijo dlje. S strokovnimi delavci v oddelku je delovna terapevtka delila svoje izkušnje, svoje znanje, pripomogla je pri načrtovanju dela s svojimi idejami ter nasveti o dejavnostih in uporabi didaktičnih sredstev. Starši otrok so z njenim vključevanjem v skupino in individualnim delom z njihovimi otroki zelo zadovoljni. Opazili so napredek pri svojih otrocih. Za ta namen je **Občina Trbovlje** zagotovila svoj delež v višini 3.311 €.

Občina Trbovlje redno obvešča občane o presejalnih programih Dora, Zora in Svit, tako v časopisu Sr(e)čno kot na spletni in Facebook strani občine.

Časopis doseže vsa gospodinjstva, torej tudi tiste posameznike, ki niso večji novih tehnologij in prisegajo na tradicionalen način obveščanja.

državni presejalni program za raka dojke

državni program zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb materničnega vratu

državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) vsako leto objavi kazalnike zdravja v občini, iz katerih je razvidna tudi odzivnost občanov na omenjene presejalne teste. Ker se nekateri kazalniki z različnih področij zdravja v objavi »Zdravje v občini 2020« v primerjavi s preteklimi leti niso izboljšali, je Občina Trbovlje povabila odgovorne za področje zdravja na NIJZ, da so strokovno in podrobneje predstavili zdravstveno karto Trbovelj in predlagali konkretnije rešitve, s katerimi bi lahko v prihodnje izboljšali zdravstvene kazalnike v občini.

V Trbovljah je bila v zadnjih nekaj letih pozornost posvečena tudi namestitvi avtomatskih defibrilatorjev, ki lahko s pravočasnim ukrepanjem rešijo marsikatero življenje.

Vir: <https://www.facebook.com/pg/AED-Zasavje-226847107396619/posts/> (18. 3. 2020)

V okviru proračunske postavke - označevalne table je **Občina Trbovlje** v letu 2020 naročila izdelavo elaborata za nekaj dodatnih tabel za nekatera podjetja, ki so namenjene usmerjanju do nameščenih avtomatskih defibrilatorjev. Elaborat do konca leta 2020 še ni bil dokončno izdelan.

Občina Trbovlje je skupaj z **ZDT** in **Upravo RS za zaščito in reševanje (URSZR) - Izpostavo Trbovlje** začela z vzpostavljanjem mreže prvih posredovalcev, ki lahko s svojim znanjem marsikomu rešijo življenje. Mreža prvih posredovalcev je usmerjena v sestavo čim širšega kroga občanov, ki so pripravljeni priskočiti na pomoč, tistim, ki jo potrebujejo. Vsakršna pomoč, tudi laikov, je veliko bolj koristna, kot če pomoči nihče ne nudi, najpomembneje pa je, da laiki oziroma prvi posredovalci izgubijo strah in samozavestno pristopijo k reševanju življenj. V letu 2020 je tečaj za prvega posredovalca opravilo 17 oseb.

Vir: <https://www.zon.si/trbovlje-bogatejse-za-17-prvih-posredovalcev/> (18. 3. 2020)

Občina Trbovlje se je leta 2018 pridružila občinam, ki svojim starejšim in invalidnim občanom subvencionirajo socialno varstveno storitev socialnega servisa osebne telefonskega alarma oziroma oskrbe na daljavo. Dovoljenje za izvajanje te storitve je družbi Telekom Slovenije izdalo Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti.

Vir: <https://www.telekom.si/zasebni-uporabniki/ponudba/e-oskrba> (7. 3. 2021)

Upravičenci morajo izpolnjevati dva od treh pogojev, in sicer:

- da so v času oddaje vloge stari vsaj 70 let,
- da bivajo sami ali v širši družini, katere družinski člani so zaradi službenih obveznosti ali drugih neodložljivih obveznosti zdravstvene narave odsotni,
- da gre za osebe s težjimi kroničnimi boleznimi, invalidne osebe, slepe in slabovidne, gluhe in naglušne, osebe s starostnimi znaki, ipd.

Vir: <https://www.telekom.si/zasebni-uporabniki/ponudba/e-oskrba> (7. 3. 2021)

V letu 2020 je občina socialno varstveno storitev socialnega servisa osebnega telefonskega alarma v višini 10 € mesečno subvencionirala 23 občanom, skupaj pa za ta namen namenila 2.624 €.

4. Rehabilitacijski programi

Občina Trbovlje je skladno z zakonodajo s področja socialnega varstva dolžna zagotavljati tudi mrežo javne službe za izvajanje socialno varstvene storitve pomoč družini na domu. V občini Trbovlje izvaja to dejavnost **Dom upokojencev Franca Salamona Trbovlje (DUFŠ Trbovlje)**. V letu 2020 je bilo za ta namen porabljenih 194.186 €. Število upravičencev do pomoči na domu se giblje med 110 in 120 mesečno, storitev pa je v letu 2020 izvajalo 11 socialnih oskrbovalk. Z izvajanjem pomoči na domu se zmanjša število čakajočih za sprejem v domsko oskrbo, ta oblika oskrbe pa je tudi bistveno cenejša od institucionalnega varstva.

V letu 2020 je število uporabnikov bilo malce nižje kot v preteklih letih, saj so se uporabniki ali pa njihovi svojci začasno odpovedali storitvi, predvsem iz strahu pred okužbo z virusom SARS-CoV-2. Omenjeni virus je oskrbovalkam na terenu povzročal obilico težav. Izvajalec **DUFŠ Trbovlje** je skupaj z **Občino Trbovlje** iskal rešitve za čimbolj nemoteno izvajanje storitve, posledično je občina dovolila začasno uporabo občinskega stanovanja za potrebe socialnih oskrbovalk. Oskrbovalke so se lahko v stanovanju preoblačile in tuširale po tem, ko so oskrbele uporabnika pozitivnega na virus in pred njihovo vrnitvijo v njihovo domače okolje. Na ta način je bilo preprečeno širjenje virusa. **Prostovoljno gasilsko društvo Trbovlje – mesto in štab Civilne zaščite (CZ)** pa sta poskrbela za temeljito razkuževanje avtomobilov oskrbovalk, ki so delale na terenu v »rdeči coni«.

Zaradi visoke stopnje obolelosti otrok na dihalih in na podlagi mnenja zdravstvene službe otroškega dispanzerja ZDT, **Občina Trbovlje** vsako leto sofinancira rehabilitacijo oziroma letovanje obolelih otrok na dihalih in rehabilitacijo otrok z zdravstvenimi težavami iz socialno ogroženih družin. Otroški dispanzer ZDT že vrsto let sodeluje pri izboru in nadzoru otrok, ki nato v organizaciji **Društva prijateljev mladine Trbovlje (DPMT)** letujejo v otroških letoviščih. Letovanja v otroškem letovišču Savudrija se je udeležilo 19 otrok z zdravstveno indikacijo. **Občina Trbovlje** je v letu 2020 krila stroške le v višini 1.301 €, saj zaradi epidemije obseg letovanj ni bil v celoti izveden.

Občina Trbovlje vsako leto objavi javni razpis za sofinanciranje dejavnosti invalidskih in humanitarnih organizacij.

Z. št.	Ime invalidske ali humanitarne organizacije	Znesek v €
SEDEŽ V OBČINI TRBOVLJE		
1.	ŽUPNIJSKA KARITAS Sv. MARTIN TRBOVLJE	676
2.	DRUŠTVO DIABETIKOV ZASAVJE	1.013
3.	DRUŠTVO VOJNIH INVALIDOV ZASAVJE	1.089
4.	LIONS KLUB TRBOVLJE	713
5.	DRUŠTVO HRBTENIČARJEV ZASAVJE	525
6.	DRUŠTVO OSTEOPOROZE TRBOVLJE	882
7.	MEDGENERACIJSKO DRUŠTVO UPANJE TRBOVLJE	1.051
8.	SOŽITJE - DRUŠTVO ZA POMOČ OSEBAM Z MOTNJAMI V DUŠEVNEM RAZVOJU TRBOVLJE	957
9.	DRUŠTVO UPOKOJENCEV TRBOVLJE	826
10.	DRUŠTVO ZA AVTIZEM DAN	882
11.	DRUŠTVO INVALIDOV TRBOVLJE	1.802
12.	DRUŠTVO LEDVIČNIH BOLNIKOV ZASAVJA	788

SEDEŽ IZVEN OBČINE		
1.	DRUŠTVO ZAUPNI TELEFON SAMARIJAN	305
2.	SLOVENSKO ZDRUŽENJE ZA PREPREČEVANJE SAMOMORA	231
3.	ŠENT - SLOVENSKO ZDRUŽENJE ZA DUŠEVNO ZDRAVJE	305
4.	DRUŠTVO ZA POMOČ PO NEZGODNI POŠKODBI GLAVE VITA	305
6.	DRUŠTVO ONKOLOŠKIH BOLNIKOV SLOVENIJE	305
7.	DRUŠTVO CIVILNIH INVALIDOV VOJN SLOVENIJE LJUBLJANA	305
8.	DRUŠTVO ZA ZDRAVILNE RASTLINE ZASAVJE	263
9.	DRUŠTVO ZA KRONIČNO VNETNO ČREVESNO BOLEZEN	305
10.	DRUŠTVO PSORIATIKOV SLOVENIJE - PODRUŽNICA ZASAVJE	284
11.	SLOVENSKO DRUŠTVO ZA CELIAKIJU - PODRUŽNICA CELJE	305
12.	OZARA SLOVENIJA - NACIONALNO ZDRUŽENJE ZA KAKOVOST ŽIVLJENJA	305
13.	ZASAVSKI KLUB CEREBROVASKULARNIH BOLNIKOV IN INVALIDOV ZASAVJE	189
14.	KLUB BRIGADIRJEV ZASAVJA	168
15.	ZASAVSKO DRUŠTVO ZA CEREBRALNO PARALIZO	342
16.	DRUŠTVO PARAPLEGIKOV LJUBLJANSKE POKRAJINE	305
17.	MEDOBČINSKO DRUŠTVO SLEPIH IN SLABOVIDNIH LJUBLJANA	305
18.	ZDRUŽENJE MULTIPLE SKLEROZE SLOVENIJE - PODRUŽNICA ZASAVJE	273
		16.006

V letu 2020 je sredstva na podlagi sklenjenih pogodb prejelo 30 invalidskih oziroma humanitarnih organizacij (12 s sedežem v občini Trbovlje in 18 s sedežem izven občine Trbovlje). Sredstva so bila namenjena za financiranje socialnih programov, v katerih so vključena tudi sredstva za rehabilitacijske programe. Porabljenih je bilo 16.006 €. 70 % teh sredstev se je po merilih in kriterijih, določenih v pravilniku, razdelilo med društva s sedežem v Trbovljah, 30 % sredstev pa med društva s sedežem izven Trbovelj, če so njihovi člani tudi občani Trbovelj.

V letu 2020 je **Občina Trbovlje** pristopila k ureditvi financiranja nevladnih organizacij s področja družbenih dejavnosti (šport, kultura, invalidske in humanitarne organizacije, veteranske organizacije, splošna poraba). V ta namen je Občinski svet Občine Trbovlje sprejel Pravilnik o postopku izvedbe javnega razpisa oziroma javnega poziva s področja družbenih dejavnosti v občini Trbovlje in drugih oblik financiranja (Uradni vestnik Zasavja, št. 33/20), ki predstavlja t.i. postopkovni pravilnik, merila in kriteriji pa se skladno s potrebami lahko prilagajajo vsako leto pred objavo javnih razpisov in javnih pozivov.

Epidemija tudi nevladnim organizacijam ni prizanesla, saj so morale temeljito preoblikovati svoje programske načrte, saj se le-ti nismo mogli v celoti izvajati. Občina Trbovlje je vse napore vložila v iskanje pravne podlage za to, da nevladnim organizacijam zaradi neizvedbe načrtovanih aktivnosti za leto 2020, sredstev ni bilo treba vračati.

5. Strokovno podporne storitve in programi

1. oktobra 2018 so se centri za socialno delo v Republiki Sloveniji na podlagi Zakona o socialnem varstvu organizacijsko preoblikovali. Reorganizacija je vključevala tri spremembe: uvedbo informativnega izračuna, socialno aktivacijo in novo organizacijsko strukturo centrov za socialno delo. Nova organizacija je prinesla različne metode dela, strokovnjake s specifičnimi znanji, ki skrbijo zato, da so storitve za uporabnike dostopne po enakem standardu za vse.

CENTER ZA SOCIALNO DELO
ZASAVJE

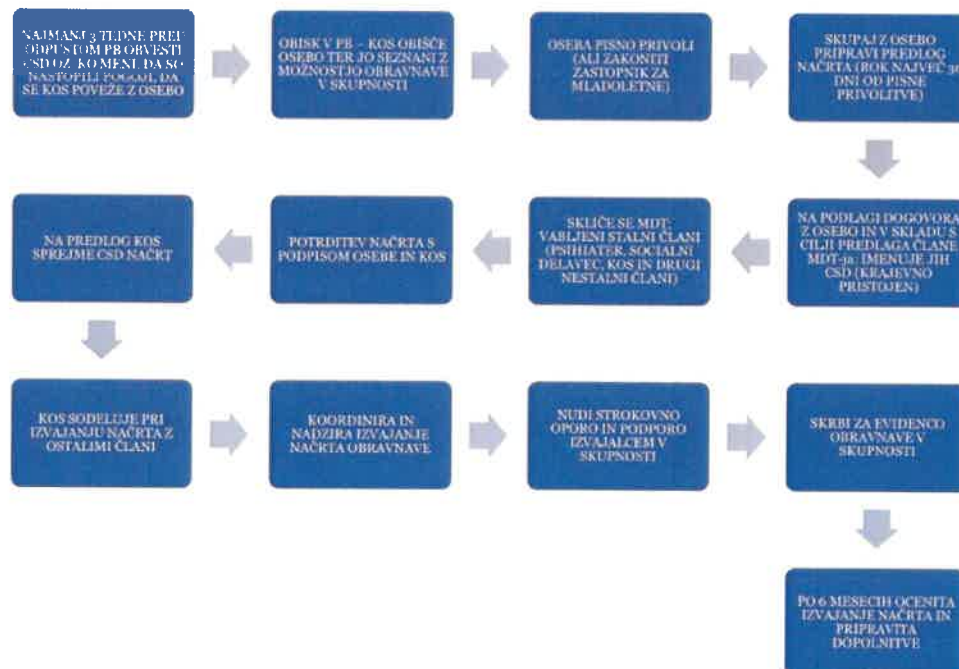
V okviru **Centra za socialno delo Zasavje (CSD Zasavje)** sta bila vzpostavljena institut »koordinatorja obravnave v skupnosti« in »koordinatorja za invalidsko varstvo«.

Koordinatorji za obravnavo v skupnosti izvajajo pomoč osebam, ki ne potrebujejo več zdravljenja v psihiatrični bolnišnici ali nadzorovani obravnavi, vendar potrebujejo pomoč pri psihosocialni rehabilitaciji, vsakdanjih opravilih, urejanju življenjskih razmer in vključevanju v vsakdanje življenje na podlagi načrta obravnave. Oseba se obravnava samo če poda pisno privolitev v načrt obravnave v skupnosti.

Koordinator skupaj z osebo in multidisciplinarnim timom pripravi načrt obravnave, ki ga sprejme CSD. Multidisciplinarni tim sestavljajo psihiater, patronažna sestra, predstavnik CSD in nevladnih organizacij, najbližja oseba in drugi, ki lahko vplivajo na potek obravnave v skupnosti in ga/jih imenuje CSD. Koordinator in izvajalci obravnave v skupnosti sodelujejo pri izvajanju načrta obravnave v skupnosti.

Iz letnega poročila koordinatorskega obravnave v skupnosti za leto 2020, ki deluje v okviru CSD Zasavje je razvidno, da je bilo podanih 31 novih pobud za vključitev uporabnika v obravnavo v skupnosti. Največ uporabnikov za vključitev je bilo predlaganih znotraj **CSD Zasavje** (11 oseb) in s strani Centra za duševno zdravje odraslih (CDZO) v sklopu ZDT (7 oseb).

Naloge koordinatorskega obravnave v skupnosti

Vir: <https://www.slideserve.com/delling-ull/obravnavo-v-skupnosti> (20. 3. 2021)

V letu 2020 se je za vključitev v obravnavo odločilo 23 oseb. V sklopu koordinacije obravnave v skupnosti je bilo vodenih 47 uporabnikov (27 žensk in 20 moških). 29 oseb je bilo iz Enote Trbovlje, 10 oseb iz Enote Zagorje in 8 oseb iz Enote Hrastnik. Največje število uporabnikov je bilo iz občine Trbovlje, kar pripisujejo dejstvu, da je pisarna koordinatorke obravnave v skupnosti v Trbovljah in je zato za občane Trbovelj tudi najbolj dostopna.

V nadaljevanju so predstavljene organizacije v Zasavski regiji, v katere se posamezni uporabniki vključujejo:

Naziv organizacije	V katere programe se uporabniki vključujejo
Zavod za zaposlovanje	zaposlovanje
ZPIZ	upokojitev, pridobitev statusa
Želva	podjetje za usposabljanje in zaposlovanje invalidov
Zasavska ljudska univerza	predavanja
Inštitut VIR	svetovanje
Žarek Upanja	svetovanje – društvo anonimnih alkoholikov
Društvo Up	svetovanje – pomoč zasvojenecem in njihovim svojcem
Zdravstveni dom Trbovlje	psihiatrična ambulanta, CDZO, SPO
Socialna aktivacija	program socialne aktivacije
Rdeči križ Slovenije – OZ Trbovlje	prehrambni paketi, Menažka, pomoč pri plačilu položnic, donacija pohištva, oblačil
Župnijska Karitas	prehrambni paketi, pomoč pri plačilu položnic, donacija pohištva, oblačil
Občina Trbovlje Spekter Nepremičninski sklad PIZ	neprofitna stanovanja v najem
Stečajni upravitelji	osebni stečaj

1. 1. 2019 je pričel veljati Zakon o osebni asistenci, ki ureja pravico do osebne asistence (OA) in komunikacijskega dodatka. Na **CSD Zasavje** je ena oseba zaposlena na mestu koordinatorke za invalidsko varstvo. Skladno z zakonom in v letu 2020 spremenjenim Pravilnikom o osebni asistenci pomeni pravica do OA pomoč uporabniku pri vseh tistih opravilih in dejavnostih, ki jih uporabnik ne more izvajati sam zaradi vrste in stopnje invalidnosti, a jih vsakodnevno potrebuje doma in izven doma, da lahko živi neodvisno, aktivno in je enakopravno vključen v družbo. Pravico posameznik ureja na krajevno pristojnem CSD, le-ta pa mu pravico prizna na podlagi mnenja o številu ur in vsebini osebne asistence, ki ga izdelata komisija izvedencev.

V letu 2020 je bilo v okviru **CSD Zasavje** 62 upravičencev do OA. Več je upravičencev do pravice (tisti, ki jim je pravica priznana z odločbo) kot uporabnikov storitve (tisti, ki dejansko koristijo pravico v praksi). Razlog za to je zlasti v tem, da se trenutno še niso odločili za samostojno življenje, nekateri med njimi pa glede na pridobljeno število ur in ob upoštevanju dejstva, da se vključenost v vodenje, varstvo in zaposlitev pod posebnimi pogoji in vključenost v vzgojno izobraževalni program odšteje od števila odobrenih ur OA, ne bi mogli imeti osebne asistenta zaposlenega s polnim delovnim časom. To je najpogosteje v primerih, ko so starši družinski pomočniki ali so zaposleni in se iz zgoraj omenjenega razloga ne odločijo, da bi zapustili trg dela.

Največ uporabnikov in upravičencev OA je v občini Zagorje ob Savi, sledi občina Trbovlje in nato občina Hrastnik.

V letu 2020 je OA na območju Zasavja izvajalo 16 izvajalcev OA, nihče med njimi pa nima sedeža na območju Zasavja.

Izvajalska organizacija	Število uporabnikov
Sonček – Zveza društev za cerebralno paralizo Slovenije	13
Zavod za samostojno življenje	10
Anin zavod	5
Zavod brez ovir	4
Zveza paraplegikov Slovenije	3
YHD – Društvo za teorijo in kulturo hendikepa	2
Zveza društev slepih in slabovidnih Slovenije	2
Društvo distrofikov Slovenije	1
Združenje multiple skleroze Slovenije	1
Zavod za oskrbo ljudi OSKRBA	1
Zavod osebna asistenca Pomurja	1
Druge dejavnosti za zdravje, Erik Beškovnik Rebec	1
Društvo gluhih in naglušnih Posavja Krško	1
Društvo paraplegikov Ljubljanske pokrajine	1
Društvo Svelipa	1
Zavod Pravica so.p.	1

Gluhemu, slepemu ali gluhoslepemu uporabniku, ki potrebuje izmed storitev OA samo pomoč pri komunikaciji in spremstvu, se lahko odobri OA v obsegu 30 ur na mesec. Uporabnik lahko namesto OA izbere denarno nadomestilo v višini dodatka za pomoč in postrežbo pri opravljanju večine osnovnih življenjskih potreb. Do komunikacijskega dodatka so bile na dan 31. 12. 2020 upravičene štiri osebe iz Trbovelj.

S 1. 1. 2019 je stopil v veljavo Zakon o socialnem vključevanju invalidov, ki nadomešča Zakon o družbenem varstvu duševno in telesno prizadetih oseb, razširja pa tudi krog upravičencev. Omenjeni zakon ureja pravice in postopke pridobitve statusa invalida osebam s trajnimi prirojenimi ali pridobljenimi okvarami, ki se zaradi invalidnosti ne morejo socialno vključevati v skupnost brez nudenja storitev socialnega vključevanja in ne morejo samostojno opravljati večine ali vseh življenjskih potreb ter si zagotavljati sredstev za preživljanje, pravico do denarnih prejemkov in možnosti, ki jim jih zagotavlja država za njihovo enakovredno vključevanje v družbo. Status invalida po zakonu tako pridobijo osebe z zmernimi, težjimi ali težkimi motnjami v duševnem razvoju, najtežje gibalno ovirane osebe, ki se zaradi invalidnosti ne morejo same vključevati v družbo in si zagotavljati socialne varnosti, osebe z avtističnimi motnjami, ki imajo tako hudo obliko neprilagojenega vedenja, da jim onemogoča samostojno življenje in pridobivanje sredstev za preživljanje, gluhoslepi z najmanj 50 % izgubo sluha po Fowlerju in 1. do vključno 5. kategorijo slepote in slabovidnosti ter osebe z zmerno do hudo možgansko poškodbo ali okvaro. Na dan 31. 12. 2020 je bil status invalida priznan 65 osebam s stalnim bivališčem v občini Trbovlje.

Po Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika ima gluha oseba pravico do tolmača za znakovni jezik pri enakopravnem vključevanju v življenjsko in delovno okolje, ki se uveljavlja na CSD. Na dan 31. 12. 2020 je bila pravica do tolmača za znakovni jezik priznana dvema osebama s stalnim bivališčem v Trbovljah. Vsem s priznana pravico CSD enkrat letno pošlje vavčerje, s katerimi gluha oseba plača delo tolmača za znakovni jezik. V letu 2020 ni bilo vložene nobene nove vloge za priznanje pravic po Zakonu o uporabi slovenskega znakovnega jezika.

Občina Trbovlje se je v letu 2019 na pobudo **Inštituta Republike Slovenije za socialno varstvo (IRSSV)** priključila projektu »Scirocco exchange«. IRSSV je namreč s 1. 1. 2019 začel izvajati drugi del mednarodnega projekta SCIROCCO, ki ga sofinancira Evropska komisija in v katerem sodeluje 9 evropskih držav. Projekt je namenjen razvoju integrirane oskrbe na lokalni ravni, vanj pa je v Sloveniji trenutno vključena Občina Trbovlje.

Do oktobra 2019 so bile v sklopu projekta na strani IRSSV izvedene številne aktivnosti, in sicer začetni posvet partnerjev projekta v Luksemburgu, nadgradnja Zrelostnega modela integrirane oskrbe SCIROCCO in razširitev ocenjevalnega orodja, prevod ocenjevalnega orodja v jezik držav partneric, srečanje partnerjev na Slovaškem ter izvedba ocenjevanja zrelosti okolja. Sočasno so se odvijale tudi druge aktivnosti (npr. predstavitve na konferencah, kongresih) z namenom širjenja znanja in izkušenj s projekta SCIROCCO. V letu 2020 se projekt zaradi epidemije ni izvajal oziroma dogodki niso bili izvedeni na lokalni ravni.

V letu 2019 je bila naloga Občina Trbovlje pripraviti nabor deležnikov in izvajati koordinacijo med njimi in IRSSV. Vsi deležniki: DUFS Trbovlje, CSD Zasavje - enota Trbovlje, ZDT, Društvo upokoencev Trbovlje, Društvo invalidov Trbovlje, Medgeneracijsko društvo Upanje Trbovlje, VDC Zagorje ob Savi, Mladinski center Trbovlje, Zasavska ljudska univerza in Občina Trbovlje, so v prvi fazi vsak zase izpolnili precej zahteven spletni vprašalnik. Sledil je obisk IRSSV na skupni delavnici, 27. 11. 2019, kjer je bila predstavljena analiza vprašalnika in postavljene prioritete na področju dolgotrajne oskrbe glede. IRSSV je na tej osnovi oblikoval oceno pripravljenosti občine na integrirano oskrbo in jo posredoval občini 20. 5. 2020. Pripravljenost se je merila na podlagi »Zrelostnega modela integrirane oskrbe SCIROCCO«, kot kaže spodnja slika.

Vir: <https://www.irssv.si/index.php/category-list-potreben-za-bt-slider/783-projekt-scirocco-exchange> (7. 3. 2021)

Posamezna področja zrelostnega modela, ki so bila zajeta tudi v vprašalniku za deležnike, so sledeča:

- pripravljenost za spremembe,
- podporne strukture in upravljanje,
- storitve e-oskrbe,
- standardizacija in poenostavitev,
- financiranje,
- premagovanje ovir,
- populacijski pristop,
- krepitev moči državljanov,
- metode evalvacije,
- zeleni obseg integracije,
- uvajanje inovacij in
- razvoj kadrov.

IRSSV je na podlagi izkušenj in mnenj deležnikov v občini Trbovlje glede uporabe orodja Scirocco sklenil, da ga nekoliko poenostavi, naredi uporabniku bolj prijaznega. Za slednje so dobili tudi soglasje vseh ostalih mednarodnih partnerjev, orodje so že prilagodili in celoten postopek registracije, ki je za njegovo uporabno potrebna, prevedli v slovenski jezik.

Različnost je ena izmed tematik, ki so redno na programu dejavnosti **Zavoda za mladino in šport Trbovlje (ZMŠT)**. Z različnimi aktivnostmi, orodji (delavnice, razstave, pogovorni večeri) obravnavajo teme različnosti z namenom spodbujanja strpnosti in sožitja med ljudmi. Letno izvajajo tudi aktivnosti s področja humanitarnosti. ZMŠT redno sodeluje pri humanitarnih akcijah, tako pri organizaciji, kot pri nudenju uporabe njihove infrastrukture in opreme.

ZMŠT je koordinator projektov Evropske prostovoljne službe, ki v sodelovanju z ostalimi javnimi zavodi in organizacijami gosti evropske prostovoljce, ki se vključujejo v delo teh organizacij.

ZMŠT ima v sklopu objekta na Ulici 1. junija 18 kavarno, kjer je na voljo javni WC za osebe na invalidskih vozičkih in hotel, v katerem je na voljo soba s prilagojeno kopalnico in zadostnim prostorom za manevriranje z invalidskih vozičkom.

V športnem parku Rudar imajo urejen dostop z invalidskimi vozički na tribuno in na nogometno igrišče ter urejene sanitarije, ki so dostopne invalidom. Na enak način je za invalide poskrbljeno v športni dvorani Polaj, medtem ko so na letnem bazenu za invalide urejene tako sanitarije kot garderoba.

Dnevni center Šent Trbovlje (DC Šent) je javni, verificirani socialno varstveni program, ki v lokalnem okolju predstavlja pomemben del dopolnitve javne službe socialnega varstva na področju duševnega zdravja. V letu 2020 se je v individualno, skupinsko, timsko in skupnostno delo vključevalo 121 posameznikov s težavami v duševnem zdravju in njihovi svojci – iz Trbovelj in ostalih zasavskih občin. Osnovni cilj programa je doseči čim višjo stopnjo psihosocialne rehabilitacije in okrevanja oseb s težavami v duševnem zdravju ter povečati njihovo zaposljivost.

DC Šent je nepogrešljiv na poti k večji samostojnosti in učenju uspešnega razreševanja vsakdanjih težav ter prevzemanja vloge v družbi. V program se vključuje ranljiva skupina oseb s težavami v duševnem zdravju in njihovi svojci. Večinoma gre za posameznike z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, se pa občasno vključujejo tudi posamezniki, ki potrebujejo pomoč pri premostitvi trenutne stiske. DC Šent informira širšo javnost o duševnih boleznih in o novostih pri spoprijemanju s posledicami le-teh.

V letu 2020 se je navkljub razglašeni epidemiji program dnevnega centra neprekinjeno izvajal. Ukrepi za zavezitev širjenja virusa so uporabnikom povzročali dodatne stiske, zato so v DC Šent uporabnikom nudili psihosocialno podporo preko telefona ali z uporabo spletne tehnologije. V primerih hujše duševne stiske so uporabnika po predhodnem telefonskem dogovoru in ob upoštevanju vseh epidemioloških ukrepov povabili na osebni razgovor. Koordinirali so tudi pomoč in povezave med uporabniki in drugimi službami, ki so v tem času skrbele za dobrobit občanov. V času socialne izolacije se je na DC Šent poleg uporabnikov obrnilo tudi več občanov, ki so iskali pomoč v stiski.

Društvo invalidov Trbovlje (DIT) je v letu 2020 na osnovi realizacije letnega programa dela nudilo invalidom vključevanje v osem posebnih socialnih programov. V sklopu le-teh so imeli invalidi možnost udeležbe na srečanjih, organiziranih kopalnih dnevih, delavnicah, rehabilitacijskih programih, nudenje pomoči pri izpolnjevanju obrazcev in dajanje raznovrstnih informacij, povezanih s problematiko invalidov. Invalidi imajo možnost delovanja v sekcijah društva. Tudi ogledi abonmajskih predstav so bili brezplačni na podlagi prenosljive karte.

Pri svojem delu so se v DIT srečevali z različnimi težavami – veliko je bilo problemov z uveljavljanjem delovnopравnih pravic invalidov. Te so razreševali z brezplačno pravno pomočjo na DIT s pomočjo prostovoljcev pravne stroke, enkrat mesečno pa so se lahko invalidi obrnili po pravni nasvet na ZDIS, kjer so jim prisluhnili pravniki iz Pravno informacijskega centra Ljubljana. Na ta način so dobili ustrezno informacijo glede nadaljnjih postopkov. Reševali so socialne stiske članov DIT in dodelili nekaj enkratnih finančnih pomoči.

V času med razglašenima epidemijama so bili dosegljivi na dveh kontaktnih številkah, kjer so z nasveti pomagali članom in tudi nečlanom, saj ima DIT dodeljen status društva v javnem interesu in mora podajati informacije tudi občanom, ki niso redni člani.

Epidemija je tudi invalidom, povzročila precej težav v povezavi z dostopnostjo do zdravstvenih storitev oziroma zdravstvene obravnave. Večina kapacitet v bolnicah je bila namenjena covid bolnikom, ostale dejavnosti pa se večinoma niso izvajale. Posledice na zdravju bodo vidne v prihodnje. Že tako nerazumno dolge čakalne dobe na različne posege so se v letu 2020 še drastično podaljšale. Tudi čakalna doba za rehabilitacijo npr. fizioterapijo je nerazumno dolga. DIT si na ravni zveze prizadeva, da se popravi krivica invalidom v zvezi z njihovo oceno telesne okvare. Država je imenovala komisijo, ki naj bi pregledala pravila o določitvi telesnih okvar na invalidskih komisijah, več od tega pa ne. Invalidi, ki jim je bila ocenjena telesna okvara nad 50 % zaradi bolezni do 31. 12. 2013 prejemajo denarno nadomestilo, po 1. 1. 2013 pa jim le-to ne pripada.

Med strokovno podporne storitve in programe lahko štejemo tudi institut družinskega pomočnika, ki ga financirajo lokalne skupnosti. Na podlagi veljavne zakonodaje s področja socialnega varstva ima pravico do izbire družinskega pomočnika polnoletna oseba s težko motnjo v duševnem razvoju ali težko gibalno ovirana oseba, ki potrebuje pomoč pri opravljanju vseh osnovnih življenjskih potreb (invalidna oseba). Družinski pomočnik je oseba, ki invalidni osebi nudi pomoč, ki jo le-ta potrebuje, lahko je tudi družinski član. Družinski pomočnik ima pravico do delnega plačila za izgubljeni dohodek v višini minimalne plače oziroma sorazmernega dela plačila za izgubljeni dohodek v primeru dela s krajšim delovnim časom od polnega. Sredstva za delno plačilo za izgubljeni dohodek in del prispevkov za socialno zavarovanje zagotavlja občina. O tej pravici na podlagi javnega pooblastila z odločbo odloči pristojni CSD. V letu 2020 je imelo v Trbovljah status družinskega pomočnika 13 oseb, za sofinanciranje delnega plačila za izgubljeni dohodek družinskim pomočnikom pa je **Občina Trbovlje** namenila 149.058 €.

6. Dostopnost objektov

Dostopnost je širok pojem, ki ne obsega le dostopa do grajenega okolja in odprave arhitektonskih ovir, temveč tudi dostop do informacij oziroma komunikacij in s tem omogoča invalidu vključitev v širše družbeno okolje oziroma v vse sfere človekovega življenja, kot so na primer izobraževanje, zaposlovanje, vključevanje v politično, športno in kulturno življenje ter dostopnost do zdravstvenih, socialnih in drugih storitev. Dostopnost daje invalidu možnost vključevanja v socialno, ekonomsko in politično življenje. Podatki kažejo, da v Sloveniji živi 170.000 invalidov ali 8,5 % celotne populacije.

Januarja 2019 je Občina Trbovlje s strani **Ministrstva za infrastrukturo, Službe za trajnostno mobilnost in prometno politiko**, prejela pobudo za testno sodelovanje pri projektni nalogi »Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi«. Dogovor o sodelovanju med ministrstvom in občino je bil podpisan 2. 4. 2019.

Večletni projekt »Omogočanje multimodalne mobilnosti oseb z različnimi oviranostmi« financira Ministrstvo za infrastrukturo, vodi ga Geodetski inštitut Slovenije, partner projekta pa je zavod Beletrina, ki skrbi za spletno dostopnost.

Glavni cilj projekta je izboljšati mobilnost slepih in slabovidnih, gibalno oviranih, starejših in šolajočih otrok, ki se uvrščajo med bolj ranljive udeležence v prometu. Projekt bo omogočil dvig kakovosti življenja in mobilnosti ranljivih oseb, da se jim zagotovi enakovredno dostopnost in varno gibanje v prometu, kot tudi večjo integracijo invalidov v družbo. V nadaljnji fazi projekta bodo kot ciljne skupine vključeni tudi gluhi in naglušni ter osebe z motnjami v duševnem razvoju.

Projekt se vsebinsko usmerja v:

- načrtovanje fizične dostopnosti v mestih po Sloveniji, ki je definirana kot odsotnost ovir, ki bi invalidom in otrokom preprečevale, da se samostojno in varno orientirajo in gibljejo v prostoru;
- načrtovanje informacijske ter spletne dostopnosti v mestih po Sloveniji, ki je definirana kot možnost vzpostavitve stika in izmenjave informacij, ne glede na specifične potrebe, ki jih invalidu določa njegova oviranost.

Projekt bo omogočil celovito, redno vzdrževano in brezplačno uporabo prostorskih podatkov za mobilnost ranljivih oseb, ki jih bodo lahko pri svojem delu uporabljali raznovrstni uporabniki, kot so občine, organizacije, podjetja itd. Podatki bodo na voljo za pregled, vizualizacijo in prenos preko brezplačnega javnega pregledovalnika. Dolgoročni cilj projekta je vzpostaviti redno vzdrževano enotno bazo podatkov o mobilnosti ranljivih skupin na ravni države.

Predstavniki občine so bili v letu 2019 prisotni na dveh dogodkih v okviru projekta:

- 30. 9. 2019: predhodni sestanek med predstavniki projekta in predstavniki občin Celje, Zreče in Trbovlje – vse tri občine so prepoznali kot občine, ki si prizadevajo za visoko kakovost življenja vseh svojih občanov.
- 19. 12. 2019: javna predstavitev projekta, ki bo omogočil fizično in digitalno dostopnost za ranljive skupine na celotnem območju Slovenije.

Rezultati dosedanjega dela projektne skupine in 21 slovenskih občin, ki so z ministrstvom podpisale dogovor, so dostopni na spletni strani, ki je razvita posebej za namen projekta: <http://dostopnost-prostora.si/>. Skladno z zastavljenimi cilji je dosežena standardizacija zajema in obdelave podatkov, vzpostavitev enotnega državnega sloja za mobilnost ranljivih skupin, standardizacija uporabniške izkušnje kartografskih gradiv.

V letu 2020 se projekt zaradi epidemije ni izvajal skladno s predvidenim načrtom, vsekakor pa se bo nadaljeval v letu 2021.

Podobno se je zgodilo tudi s projektom **Urbanističnega inštituta Republike Slovenije (UIRS)** z nazivom »Dostopnost objektov v javni rabi za potrebe invalidov«. Projekt se izvaja v okviru Ciljnega raziskovalnega programa »CRP 2019«, ki ga sofinancirata Ministrstvo za delo, družino, socialne zadeve in enake možnosti (MDDSZ) in Javna agencija za raziskovalno dejavnost RS. Cilj projekta je vzpostavitev enotne baze podatkov, v kateri bodo združene trenutno razpršene in neuskklajene informacije o dostopnosti objektov za invalide. UIRS je **Občino Trbovlje** povabil k sodelovanju, ker so pridobili informacije, da je lokalna skupnost zelo aktivna na tem področju, da je za odpravljanje grajenih in komunikacijskih ovir že veliko narejenega in ker je občina med prvimi v Sloveniji postala »Občina po meri invalidov«.

Pomemben prispevek k fizični in spletni dostopnosti je **Občina Trbovlje** v letu 2019 omogočila s prenovo območja pred pošto, ki nosi ime Park kulture. V parku se namreč nahaja šest kulturnih točk, namenjenih počitku in nevsiljivi predstavitvi kulturnikov, ki še vedno ustvarjajo in so povezani s Trbovljami. V centru parka je nameščena umetniška skulptura – monolit. To je prvi takšen novomedijski objekt na prostem v Sloveniji.

Prenova območja je zajemala:

- obnovo obstoječega parkirišča na zgornjem platoju ter namestitev nadstrešnic za E-kolesa in tudi polnilnice za električne avtomobile,
- novo tlakovanje pločnikov, namestitev pitnika in novo postavitve klopi ter svetilk javne razsvetljave,
- ureditev širokega stopnišča z vmesnim podestom, ki povezuje zgornji in spodnji plato v osrednjem delu, opremljenega z ograjami in osvetlitvijo tudi ponoči,
- namestitev nadstrešnic nad klopcami, in sicer s solarnimi paneli, ki proizvajajo električno energijo in jo dajejo v omrežje,
- ureditev poti za premagovanje višinske razlike med zgornjim in spodnjim nivojem ceste za gibalno ovirane osebe in ostale obiskovalce prostora, in sicer diagonalno po brežini - poti so izvedene izmenično s klančinami in počivališči, tako, da je z vozičkom lažje premagovati višinsko razliko, ob strani so nameščene varnostne ograje, prilagojene vozičkom, ki preprečujejo zdrs vozička navzdol po brežini in obenem pripomorejo pešcem za oprijem in lažjo pot navzgor,
- namestitev meglilnikov ob osrednjih stopnicah z vodno meglo za vroče poletne dni,
- namestitev taktilnih oznak ob prehodih za prečkanje ceste na drugi del parka - povezujejo oba prehoda za pešce (čez lokalno in čez regionalno cesto) in kažejo slabovidnim pravo smer prehoda,
- postavitve digitalnega panoja z vsemi informacijami o našem kraju ob vznožju brežine in informacijske table o vsebini in postavitvi parka, za lažjo orientacijo vse obiskovalcem.

Tudi v letu 2020 je park služil svojemu namenu, obiskanost je velika, uporabniki in mimoidoči pa zadovoljni.

Občina Trbovlje ima na svojih javnih površinah na voljo 37 parkirnih mest za invalide. Po podatkih **Upravne enote Trbovlje** je bilo v letu 2020 do invalidskih parkirnih kart upravičenih 507 občanov.

Pri nadzoru mirujočega prometa občinski redarji posebno pozornost posvečajo parkiranju vozil na mestih, ki so namenjena invalidom. Nadzor na mestih za invalide je za **Medobčinski inšpektorat in redarstvo Zasavje (MIR Zasavje)** prioriteta in se izvaja vsak dan.

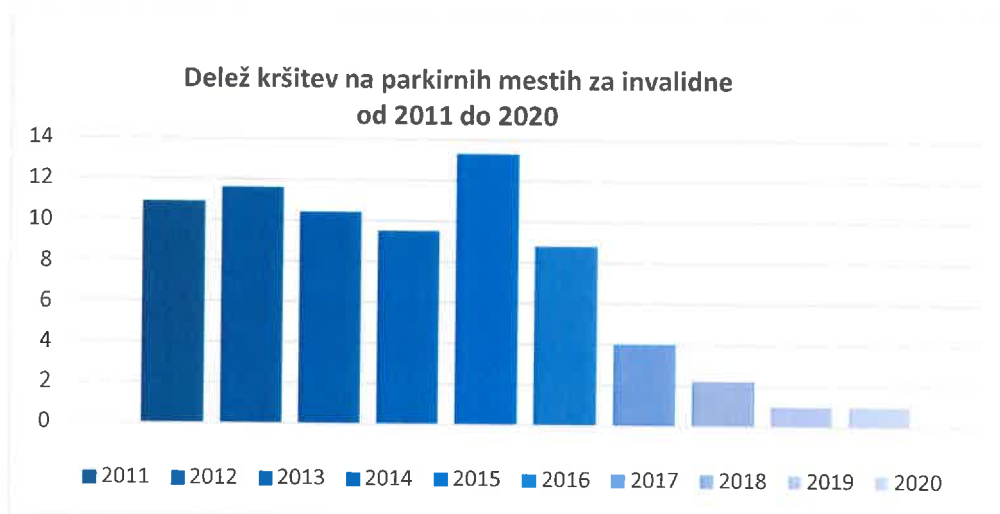

Vir: <https://www.zon.si/poostreno-nad-parkiranjem-na-invalidskih-parkirnih-mestih/> (18. 3. 2020)

V letu 2020 so redarji MIR Zasavje pri svojem delu v občini Trbovlje zaznali 714 primerov nepravilnega parkiranja. V 575 primerih so izrekli globo, v 139 primerih pa so bili kršitelji opozorjeni zaradi nepravilnega parkiranja njihovih vozil.

Na področju mirujočega prometa so redarji ugotovili 14 primerov, ko so kršitelji svoja vozila nepravilno parkirali na površinah, namenjenih invalidom. V 11 primerih so izrekli globo, v 3 primerih pa je bilo izrečeno opozorilo. Največ kršitev nepravilnega parkiranja na parkirnih mestih za invalide je bilo na Rudarski cesti (8 kršitev), Trgu svobode (3 kršitve), Ob železnici (2 kršitvi) in na Ulici Sallaumines (1 kršitev).

V nadaljevanju so navedene kršitve na parkirnih mestih za invalide v obdobju zadnjih desetih let v občini Trbovlje.

Leto	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Število kršitev	62	59	80	88	122	87	46	26	32	14
% od vseh kršitev	10,9	11,6	10,4	9,5	13,3	8,8	4	2,2	3,5	1,9

Vir: MIR Zasavje (4. 3. 2021)

V sklopu investicij se je v občini uredilo križišče pri Osnovni šoli Trbovlje. Z investicijo, ki jo je **Občina Trbovlje** izvedla v sodelovanju z državo, se je učencem in dijakom omogočila varnejša pot v šolo. V sklopu prizadevanj občine za ureditev varnih šolskih poti je ukinjen pas za zavijanje desno, pri čemer je zavijanje desno sicer še vedno omogočeno. Skladno z ureditvijo križišča je urejen tudi širši in varnejši pločnik. Prav tako je zaradi varnosti na križiščih dvignjen prehod za pešce, kar predstavlja enega izmed bolj učinkovitih ukrepov umirjanja prometa. Zaradi nepreglednosti in posledično nevarnosti za pešce sta bili odstranjeni tudi obe drevesi na pločniku ob prehodu za pešce pri parku ob občinski stavbi. Čeprav je na tem delu hitrost vožnje že pred ureditvijo bila omejena na 40 kilometrov, veliko voznikov tega ni upoštevalo, zato je preureditev križišča bila nujna. Urejene so bile tudi taktilne oznake, ki usmerjajo pešce in še mnogo drugih novosti.

Vir: <https://zasavje.si/ureditev-krizisca-pri-os-trbovlje-za-varnejso-solsko-pot/> (22. 3. 2021)

Občina Trbovlje je sicer v sklopu ureditve varnih šolskih poti v zadnjih letih že uredila cestni odsek pred OŠ Ivana Cankarja, nameščen je bil merilnik hitrosti na Opekarni ter tudi izrisana šolska pot pri OŠ Tončke Čeč.

Novo podobo je dobilo tudi parkirišče pri železniški postaji Trbovlje, ki omogoča večje število parkirnih mest za osebna vozila. V sklopu investicije sta bili urejeni tudi dve parkirišči za invalide.

Vir: <https://www.trbovlje.si/objava/333867> (22 . 3. 2021)

Nova pridobitev je tudi urejeno parkirišče na Ulici 1. junija 4, ki je prav tako pridobilo označeno parkirno mesto za invalide. **Občina Trbovlje** je investicijo financirala sama, delno tudi iz pobranih parkirnin. Nova podoba parkirišča dopolnjuje izgled Parka kulture pred pošto, saj so bili pri obeh investicijah uporabljeni fotovoltaični tlakovci, ki omogočajo čistejše okolje, uporabljene pa so bile tudi enake ograje.

Vir: <https://savus.si/obnovljeno-parkirisce-tudi-uradno-v-uporabi/> (22. 3. 2021)

Krajevna skupnost Center je v sodelovanju z **Občino Trbovlje** začela s prenavljanjem zelo dotrajanih stopnic pri športni dvorani Polaj. Po obnovi so nevarne stopnice dobile lepši izgled, predvsem pa so varnejše za uporabo. V sklopu del so se stopnice ponovno »obbetonirale«. Na vidnih površinah nadlitja stopnic je bila uporabljena tehnika štokanja oziroma štokan beton, ki je zelo primeren na javnih površinah, kjer je poleg izgleda bistvena tudi trpežnost in enostavnost vzdrževanja. Štokanje je še posebno primerno za obdelavo betonskih stopnic, saj se z omenjenim postopkom spremeni drseča površina v hrapavo, s čimer se bistveno zmanjša možnost padca. Še posebej je to pomembno v primeru mokre oziroma zmrznjene površine.

Vir: <https://savus.si/obnova-stopnic-pri-dvorani-polaj/> (22. 3. 2021)

OŠ Tončke Čeč Trbovlje je v letu 2020 pridobila prenovljeno šolsko igrišče in del dovoza, ki pelje do igrišča. Igrišče je bilo zelo dotrajano. Uredilo se je odvodnjavanje območja, površina igrišča pa je tlakovana in deloma asfaltirana. Hkrati je šola bogatejša tudi za učilnico na prostem, ki je oblikovana kot majhen amfiteater, ki bo dopolnjeval podobo igrišča.

Vir: <https://www.srcnotrbovlje.si/obnova-stopnic-in-ureditev-solskega-igrisca/> (22. 3. 2021)

V letu 2020 je **Občina Trbovlje** uredila tudi območje za pešce v Kovinarskem naselju z izgradnjo hodnika za pešce, in sicer od križišča regionalne ceste in javne postji mimo večstanovanjskih objektov z naslovi Kovinarsko naselje 1, 2 in 3. Hodnik za pešce poteka po levi strani ceste in zagotavlja varnejšo pot, urejene pa so tudi klančine za lažji dostop invalidov.

Vir: <https://www.srcnotrbovlje.si/ureditev-varnega-obmocja-za-pesce-v-kovinarskem-naselju/> (22. 3. 2021)

DIT ugotavlja, da imajo invalidi veliko težav v bivalnem okolju, predvsem tisti, ki stanujejo v zgradbah brez dvigala in brez urejenih klančin. Deloma se problematika dostopnosti do večstanovanjskih objektov rešuje v sodelovanju med stanovalci in upravniki, ki se odločajo za ureditve klančin (primeri dobre prakse sta klančini na Ulici Sallaumines). Veliko težavo predstavlja tudi vsakodnevna higiena starejših in invalidnih oseb. Večina stanovanj ima v kopalnicah klasično kopalno kad, sredstev za adaptacijo kopalnic, primernih za starejše in predvsem gibalno ovirane osebe, pa ni. Morebitne obnove so zaostriili še pogoji kreditiranja fizičnih oseb, saj večina upokojenih invalidov nima več možnosti najema kredita bodisi za adaptacijo ali pa za prilagoditev opreme v stanovanju.

V zvezi z boljšo dostopnostjo do objektov v javni rabi je **Občina Trbovlje** v letu 2020 uspela odpraviti dilemo, kako na primer z invalidskim vozičkom ali vozičkom in majhnim otrokom priti v trboveljsko knjižnico. V tej stavbi se poleg knjižnice nahajata tudi Zavod za zaposlovanje – območna služba Trbovlje in URSZR – Izpostava Trbovlje, zato je dvigalo olajšalo dostop gibalno oviranim osebam do več služb v trboveljski občini. Večji del investicije je financirala **Občina Trbovlje**. S to izboljšavo so storitve vseh javnih služb še bolj kakovostne in uporabnikom bolj prijazne.

Vir: <https://www.zon.si/dvigalo-pri-knjiznici-spet-na-cakanju/> (22. 3. 2021)

7. Izobraževanje otrok in mladostnikov s posebnimi potrebami ter invalidov

V Republiki Sloveniji morajo biti v skladu s 56. členom ustave vsem državljanom zagotovljene enake pravice in možnosti izobraževanja in usposabljanja. Izobrazba je pomembna za razvoj človeka in njegovo udeležbo v družbi, za vstop na trg delovne sile in za razvoj osebnih zmogljivosti. Zato morajo biti invalidom dane enake možnosti udeležbe v celotnem izobraževalnem sistemu v rednih in posebnih programih na vseh stopnjah – od predšolske vzgoje do visokošolskega izobraževanja.

Vzgojo in izobraževanje otrok s posebnimi potrebami poleg predpisov, ki na splošno urejajo vzgojo in izobraževanje, ureja Zakon o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami (ZUOPP-1). Otroci s posebnimi potrebami so otroci z motnjami v duševnem razvoju, slepi in slabovidni otroci oziroma otroci z okvaro vidne funkcije, gluhi in naglušni otroci, otroci z govorno-jezikovnimi motnjami, gibalno ovirani otroci, dolgotrajno bolni otroci, otroci s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, otroci z avtističnimi motnjami ter otroci s čustvenimi in vedenjskimi motnjami, ki potrebujejo prilagojeno izvajanje programov vzgoje in izobraževanja z dodatno strokovno pomočjo ali prilagojene programe vzgoje in izobraževanja oziroma posebne programe vzgoje in izobraževanja.

V vzgojno izobraževalne zavode, vrtce in osnovne ter srednje šole, so integrirane osebe s posebnimi potrebami, tako da lahko ostali otroci razvijajo pozitiven odnos do različnosti, invalidnosti. Gimnazija in ekonomska srednja šola Trbovlje ima v svojem programu dela tudi prostovoljno delo v Domu upokojencev Franc Salomon Trbovlje (DUFŠ Trbovlje) in Varstveno delovnem centru Zagorje ob Savi (VDC Zagorje), kjer dijaki nudijo družabništvo, saj je tudi tako delo ena izmed oblik izobraževanja na tej srednji šoli. V letu 2020 je bilo tovrstno sodelovanje zaradi epidemije deloma okrnjeno.

V **Vrtcu Trbovlje** imajo v razvojni oddelek v enoti Mojca vključenih šest otrok. 30 otrok s posebnimi potrebami je vključenih v redne oddelke vrtca, vsem pa je omogočena dodatna strokovna pomoč. Štirim otrokom je dodeljen stalni spremljevalec, enemu otroku pa začasni spremljevalec.

Vrtec Trbovlje aktivno sodeluje s Centrom za zgodnjo obravnavo otrok, ki deluje v okviru ZDT ter organizira redne evalvacijske sestanke z izvajalkami dodatne strokovne pomoči. Aktiv svetovalnih delavk obljublanske regije je v letu 2020 medsebojno delilo izkušnje glede sodelovanja s Centri za zgodnjo obravnavo otrok glede ovir pri izvajanju aktivnosti, novostih in podobno.

Vrtec je svojim zaposlenim v letu 2020 omogočil izobraževanja:

- regijskega aktiva specialnih in rehabilitacijskih pedagogov se je udeležila strokovna delavka razvojnega oddelka, in sicer na temo »Razvijanje vzorcev prehranjevanja pri otrocih z avtizmom skozi gradnike gibanja«;
- predavanja o skotopičnem sindromu se je udeležilo 19 strokovnih delavk;
- seminarja o sladkorni bolezni, uporabi črpalke in senzorja v otroštvu, ki ga je organizirala Pediatrična klinika v Ljubljani, sta se udeležili dve strokovni delavki in ena spremljevalka;
- mednarodne konference na temo »Holistični vzgojno-izobraževalni proces in krepitev duševnega zdravja« so se udeležile štiri strokovne delavke.

V letu 2020 je bilo zaradi epidemije okrnjeno izvajanje nadaljnega strokovnega usposabljanja za strokovne delavce. Organizirano je bilo strokovno izobraževane v obliki Webinarjev, vendar ponudba le-teh ni bila raznolika.

Redni sestanki strokovnih skupin za spremljanje otrok s posebnimi potrebami, ki so integrirani v redne oddelke so potekali na daljavo. Strokovni delavci so s starši izmenjavali informacije telefonsko ali po elektronski pošti. Prav tako je bilo zaradi zaprtja vrtcev omejeno izvajanje dodatne strokovne pomoči.

V **Vrtcu Trbovlje** za izvajanje dodatne strokovne pomoči še vedno sodelujejo z zunanjimi izvajalci (specialno rehabilitacijska pedagoginja, logoped, surdopedagog, tiflopedagog), ker nimajo sistemiziranih delovnih mest za izvajanje dodatne strokovne pomoči specialno rehabilitacijskega pedagoga in logopeda. Tako kot vsako leto so tudi v letu 2020 precej težav z zagotavljanjem ustreznih strokovnjakov za izvajanje dodatne strokovne pomoči otrokom s posebnimi potrebami, ker so zaposleni drugje in v vrtcu lahko pokrijejo le majhno število ur.

Znotraj lokalne skupnosti pomaga mobilna specialna pedagoginja iz OŠ Tončke Čeč Trbovlje, ki lahko pokrije samo tri ure tedensko. Iz OŠ dr. Slavka Gruma se vključuje specialna rehabilitacijska pedagoginja, ki pokrije pet ur tedensko. Velike potrebe vrtec opaža po dodatni pomoči logopedinje. Sodelujejo tudi z dvema študentkoma specialno rehabilitacijske smeri. Potrebe po dodatni pomoči se vsako leto povečujejo.

Glede na povečano število otrok s posebnimi potrebami, ki so vključeni v redne oddelke se v vrtcu srečujejo tudi s težavo zagotavljanja ustreznih normativov v oddelkih. Pogrešajo več primernih vsebin za nadaljnje usposabljanje strokovnih delavk za vodenje oddelkov, v katere so vključeni otroci s posebnimi potrebami. Tiste vsebine, ki pa so na razpolago, imajo visoko ceno programov.

V letu 2020 so starši otroka iz razvojnega oddelka Vrtcu Trbovlje darovali Zupanov stolček.

Vir: https://vitacenter.si/lastni_izdelki/stolcek_za_otroke_z_motnjami_v_razvoju/ (13. 3. 2021)

Gre za stolček, ki je namenjen otrokom z motnjami v razvoju. Je popolnoma nastavljiv in funkcionalno prilagojen stol, ki omogoča pravilno sedenje ter preprečevanje nastajanja sekundarnih deformacij pri gibalno oviranih otrocih v starosti od drugega leta ali celo že prej, kakor tudi za naprej v odrasli dobi. Pravilni položaj pri sedenju je osnova za preprečevanje nastajanja sekundarnih deformacij. Stolček je s številnimi in potrebam otroka strokovno izbranimi dodatki, popolnoma nastavljiv in tako individualno prilagojen velikosti otroka, njegove držje in stopnji gibalne oviranosti. Avtor Janez Zupan, je prvotno stolček razvil za otroke s cerebralno paralizo, a izkazalo se je, da ga potrebujejo tudi otroci z drugimi diagnozami.

Posebno pridobitev vrtca predstavlja v letu 2020 urejena senzorna soba, za njeno opremo pa je sredstva prispevala tudi Občina Trbovlje.

Leta 2020 se je **Občina Trbovlje** pridružila sedmim drugim slovenskim občinam, ki so pristopile k pripravi strategije »Družinam z mlajšimi otroki prijazna občina«. Občine tako sodelujejo v iniciativi PRIMOKIZ, ki se izvaja v sodelovanju s Pedagoškim inštitutom.

Iniciativa oziroma strategija promovira kvaliteten celostni razvoj predšolskih otrok, posledično prispeva k večji kvaliteti bivanja za družine z mlajšimi otroki in na splošno viša standard bivanja v občini. Strategija stremi k povezovanju različnih sektorjev in storitev, namenjenih družinam z mlajšimi otroki (šolstvo, zdravstvo, sociala).

Osnovne šole v Trbovljah v povezavi s projektom »Občina po meri invalidov«:

Na **OŠ Tončke Čeč Trbovlje** v letu 2020 niso posebej organizirali predavaj s področja drugačnosti in invalidnosti. Se pa njihovi strokovni delavci individualno udeležujejo strokovnih izobraževanj, ki zajemajo delo z učenci s posebnimi potrebami. Na šoli je bilo v osnovnošolski program z nižjim izobrazbenim standardom v letu 2020 vključenih 23 učencev, kar 44 učencev pa je imelo status učenca s posebnimi potrebami. Le-ti se izobražujejo na osnovnošolskem programu s prilagojenim izvajanjem in dodatno strokovno pomočjo. Zaradi specifičnih težav imata dva otroka spremljevalca, ostali pa so deležni prilagoditev, kot so zapisane v odločbah o usmeritvi. Vsi učenci imajo izdelan individualiziran program, v skladu z odločbami za posamezno šolsko leto.

Velika pridobitev za učence je bila multisenzorna soba ali snoezelen. Gre za posebno sobo, ki jo v svoje programe vključuje vse več šol in različnih ustanov tudi v Sloveniji. Uporabnikom so namreč na voljo pripomočki s stimulativnim delovanjem na vid, sluh, vonj in tip. Šolarji kot eni od uporabnikov se srečujejo z različno svetlobo, svetlobnimi efekti, barvami, vzorci, zvoki, vonji in glasbo. Namen tega je pridobivanje različnih čutnih in ravnotežnih občutkov. Pozitivni učinki tega so tako izboljševanje razpoloženja, pozornost, koncentracija, spomin, zmanjševanje vedenjskih težav, izboljševanje kvalitete življenja in podobno. Začetki snoezelena oziroma tovrstnega pristopa izhajajo z Nizozemske. Prvotno so ga uporabljali v ustanovah s težje duševno prizadetimi osebami, zaradi pozitivnih učinkov tudi pri ostalih pa se je terapija razširila tudi na pedagoškem in rehabilitacijskem področju. Izjemen projekt na je leta 2018 podprla tudi Občina Trbovlje in v ta namen prispevala 4.110 €.

Precejšen del leta 2020 je žal zaznamovala epidemija virusne bolezni in posledično večmesečnega izobraževanja na daljavo, ki je bilo polno izzivov za vse, še posebej za najbolj ranljive skupine otrok – otroke s posebnimi potrebami in za otroke, ki izhajajo iz družin z manj možnostmi. Vsem otrokom, še posebej najbolj ranljivim, so na **OŠ Ivana Cankarja Trbovlje** pomagali vzpostaviti opremo in pristop k izobraževanju na daljavo. Dobrodošla je bila pomoč države in donatorjev, ki so razumeli potrebe po tehnični opremi.

Sicer je dostopnost za invalide in otroške vozičke na OŠ IC urejena. Za invalide na vozičkih je urejen dostop do šolskih vrat, v avli pa se že pojavijo stopnice (brez klančine). Edini vhod, ki bi vstop v šolo omogočil tudi invalidom na vozičkih, je skozi požarna vrata v pritličju šole, kjer je tudi klančina. Na ta način bi bil učencem omogočen vstop v pritličje šole. Šolska stavba ima štiri etaže (klet, pritličje, prvo in drugo nadstropje), ki so povezane s stopniščem, prav tako pa na šoli ni dvigala ali kakršnihkoli drugih pripomočkov, ki bi invalidom omogočali lažje gibanje, niti posebej urejenih sanitarij za invalide na vozičku. Trenutno na šoli nimajo gibalno oviranega učenca.

Strokovni delavci šole odgovorno in sistematično uporabljajo interdisciplinarne vidike razumevanja hendikepiranosti (pravni, socialno-psihološki ter pedagoški vidik). Učence seznanjajo in vzgajajo v smeri spoštovanja različnosti. V luči teh načel strokovni delavci šole delujejo že v okviru konkretnih učnih situacij, še posebej pa v okviru naravoslovnih dni in drugih specifično usmerjenih aktivnosti ter v okviru ur oddelčne skupnosti. V primeru nerazumevanja, netolerantnosti ali celo konfliktnih situacij takoj ustrezno reagirajo.

V šolskem letu 2019/2020 so izvedli paraolimpijski šolski dan. 11. 2. 2020 so v šoli gostili motivirane športnike različnih zvrsti. Čeprav so za njimi prav posebne življenjske preizkušnje, cilj svojih delovanj iščejo in najdejo v športu. Kljub različni starosti, različnih športnim znanjem in izkušnjam, so otrokom ponudili enak pristop k športu: »Kjer je volja, tam je moč za uspeh«. Da bi otroci in odrasli vsaj za trenutek stopili v njihove "čevlje", v položaj oseb, ki se spopadajo z različnimi omejitvami v vsakdanjem življenju in pri delu, so bili pri izvajanju raznih športnih aktivnosti prisilno omejevani: igrali so košarko sede v invalidskih vozičkih, si podajali žogo z zavezanimi očmi, sede na tleh igrali odbojko in s prevezanimi očmi izvajali razne naloge na postavljenem športnem poligonu. Kako se spremenijo pravila igre, kako se spremeni dožemanje igre, kako se spremeni premikanje med igro, so učenci lahko spoznali, ko so skupaj z gosti zaigrali odbojko sede na tleh. Navzoči so jih iskreno občudovali. Poleg predstavitve športnih aktivnosti v telovadnici sta predstavnika Zveze za šport invalidov oziroma Paraolimpijskega komiteja učencem predstavila tudi svoje izkušnje oziroma športne paraolimpijske igre in naše uspešne športnike – invalide. Prvi je ob osebnih fotografijah predstavil svojo življenjsko zgodbo – od poškodbe pri šestnajstih, vseh športnih dosežkov, potovanj, odnosov do svojih bližnjih in do preizkušnje z novo boleznijo. Svetoval jim je previdnost in odgovornost, skušal jih je prepričati, da je življenje lepo in lahko polno različnih doživetij ter sreče, tudi če si gibalno ali kako drugače oviran. Zatrdil jim je, da po njegovem mnenju meja ni. Predstavnika Paraolimpijskega komiteja je ob posnetkih z olimpijskih iger v Riu in Pjongčangu predstavil najuspešnejše paraolimpijce in njihove dosežke. Predstavil je športne panoge, v katerih lahko sodelujejo in tekmujejo, kategorizacije, prilagoditve in dosežke posameznih športnikov. Vsi ostali pa so se za trenutek zamislili, kako bogata so naša življenja in kako premalo cenimo to, kar imamo.

Zaradi znanih epidemioloških razmer v šolo v letu 2020 niso povabili predstavnikov Zavoda Vozim. Zaradi želje po premagovanju stereotipov o drugačnosti se je šola ponovno povezovala z učenci **OŠ dr. Slavka Gruma iz Zagorja ob Savi** in z varovanci **Varstveno delovnega centra (VDC) Zagorje ob Savi** (medsebojni obiski, skupne delavnice, sprejemanje drugačnosti, učenje solidarnosti).

Na šoli je v tekočem šolskem letu (2020/2021) 277 učencev, od tega kar 29 učenk oziroma učencev s posebnimi potrebami, ki jim nudijo različne oblike pomoči za premagovanje primanjkljajev, ovir oziroma motenj s strani specialnega pedagoga in/ali psihologa ter za premagovanje učnih primanjkljajev s strani učitelja. Žal ni mogoče zagotavljati pomoči logopeda, saj prostih strokovnjakov tega profila ni na trgu dela. V okviru pouka imajo učenci s posebnimi potrebami različne prilagoditve: dodatna razlaga, fotokopije zapiskov, barvni listi, podaljšan čas pisanja testov, povečana pisava na učnih listih, napovedano ocenjevanje, ocenjevanje izven razreda, ocenjevanje po delih itd. V skladu z izvajanjem kontinuuma učne in druge pomoči se učenci lahko udeležujejo raznih oblik pomoči: dopolnilni pouk, individualna in

skupinska pomoč, pomoč v oddelkih podaljšane bivanja, svetovalne storitve otrokom in družini. V času izobraževanja na daljavo so v šoli uvedli sistem "tutorstva" – posamezni, imenovani strokovni delavci šole so bili ves čas na razpolago otrokom s posebnimi potrebami in učnimi težavami – pomagali so jim pri premagovanju izzivov in stisk vseh vrst, ne le tistih, povezanih s šolanjem na domu. Vsi strokovni delavci šole so se, zaradi spremenjenih potreb dela v povezavi z izobraževanjem na daljavo, izobraževali v okviru stalnega strokovnega izobraževanja zaposlenih v vzgoji in izobraževanju, saj je bilo nujno potrebno prilagajati oblike in vsebine dela posameznim učencem, zlasti tistim s posebnimi potrebami.

Za otroke, ki imajo izrazite težave z umirjanjem, je bila jeseni 2019 s sredstvi finančnega presežka občinskih sredstev za leto 2018, urejena multisenzorna soba, ki pomeni dodano vrednost pri delu z otroki, ki se spopadajo z različnimi omejitvami.

V letu 2020 na **OŠ Trbovlje** niso izvedli posebnih predavanj na temo invalidnosti, v vseh pomembnejših dokumentih šole pa imajo zapisano, da sprejemajo drugačnost, se medsebojno spoštujejo, razvijajo kritično mišljenje. Tovrstne vsebine so vključene v učne načrte nekaterih predmetov, še več pa se o njih pogovarjajo na oddelčnih skupnostih. Po potrebi o posameznih temah v posameznih razredih spregovorijo tudi šolske svetovalne delavke, ki pripravijo igre vlog, okroglo mizo, delavnice.

Že v letu 2015 je bila pri šoli urejena klančina za invalide, ki omogoča lažji dostop do telovadnice, poslovnih prostorov šole in nekaterih učilnic. Višji nivoji šole so za invalidne osebe še vedno težko dostopni. V letu 2016 so na podružnični šoli Alojza Hohkrauta v sodelovanju z Občino Trbovlje poskrbeli za stopniščni vzpenjalnik, ki omogoča dostop v višja nadstropja šole. V tem šolskem letu nimajo gibalno oviranega učenca, imajo pa veliko učencev s posebnimi potrebami, ki potrebujejo spodbudno okolje in obilo dodatne strokovne pomoči.

Srednji šoli v Trbovljah v povezavi s projektom »Občina po meri invalidov«:

V šolskem letu 2019/20 je v programe **Gimnazije in ekonomske srednje šole Trbovlje (GESŠ Trbovlje)** vključenih 18 dijakov s posebnimi potrebami, od tega so štirje dijaki z dolgotrajno boleznijo, šest dijakov s primanjkljaji na posameznih področjih učenja, trije dijaki s težavami na obeh omenjenih področjih, štirje dijaki z dolgotrajno boleznijo in čustvenimi motnjami, en dijak z lažjo govorno jezikovno motnjo in en dijak z motnjo avtističnega spektra. Ker je po veljavnem Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami dodatna strokovna pomoč učitelja v štiriletnih srednješolskih programih dodeljena le izjemoma (pri odsotnosti nad dva meseca pri dolgotrajno bolnih), so najpogostejše prilagoditve: podaljšan čas in poseben prostor pri ocenjevanju, možnost ocenjevanja v manjši skupini, dogovorjeno in napovedano ustno ocenjevanje, prilagojen sedežni red, v primeru daljših odsotnosti zagotovljena gradiva, zmanjšano število ustnih ocen in podaljšanje ocenjevalnega obdobja, razumevajoče in spodbudno okolje, upoštevanje psihofizičnega stanja in sprememba termina ocenjevanja v primeru poslabšanja, prilagoditve pisnih gradiv ipd. Nekaj dijakov ima tudi pravico do dodatne strokovne pomoči psihologa za premagovanje primanjkljajev, ovir in motenj.

V letu 2020 so bile dodatne dejavnosti zaradi epidemije okrnjene. V okviru obveznih izbirnih vsebin Vzgoja za mir, družino in nenasilje se je 16. 1. 2020 izvedel projekt »Dan socialnega dela«, v sklopu katerega so dijaki 2. letnikov spoznavali delo in se vključevali v delovni proces **Doma upokojevca Franca Salamona Trbovlje (DUFŠ Trbovlje)**.

Na **Srednji tehniški in poklicni šoli Trbovlje (STPŠ Trbovlje)** se izobražuje 42 dijakov s posebnimi potrebami, kar predstavlja 14,7 % vseh dijakov na šoli. 10 jih obiskuje prvi letnik, 14 drugi letnik, 16 tretji letnik in dva četrti letnik. Izobražujejo se v vseh programih, ki jih šola ponuja.

Dijaki, ki imajo odločbo o usmeritvi so glede na vrsto odločbe deležni naslednjih pomoči in prilagoditev:

- napovedano ustno ocenjevanje (prednost ustne ocene pred pisno oceno, poudarek na ustni oceni, podaljšan čas pisanja in dokončanja izdelkov, vprašanja so kratka, jasna, po potrebi razdeljena na podvprašanja, dijaki imajo dovolj časa, da se lahko izrazijo;
- pomoč pri načrtovanju in organizaciji šolskega dela, enakomerno porazdeljene šolske obveznosti, večkratna ponovitev pomembnih podatkov, pomoč pri vzdrževanju pozornosti;
- pomoč pri navezovanju socialnih stikov;
- sedenje na mestu, ki omogoča boljšo osredotočenost na šolsko delo (v bližini učitelja, ob sošolcu, ki mu pomaga);
- kratka in jasna navodila, ki se jih sproti preverja, kompleksnejša navodila se razdeli na krajše dele, pisna gradiva se razčleni na manjše vsebinske enote, dodatna pojasnila pri reševanju nalog;
- usmerjanje in spodbujanje učiteljev pri delu dijakov;
- izvajanje pisnega preverjanja in ocenjevanje znanja v individualni situaciji ali manjši skupini;
- tolerance do napak, ki izvirajo iz motnje;
- določitev obsega in kompleksnosti nalog glede na sposobnosti dijakov;
- pomoč pri zagotavljanju fotokopij učne snovi oziroma elektronskega gradiva v primeru odsotnosti, organizirana pomoč pri pridobitvi zapisov učne snovi v primeru slabega počutja;
- v primeru različnih bolezni, na primer sladkorne bolezni je omogočeno, da dijaki kadarkoli med šolskim procesom preverijo nivo sladkorja v krvi, prav tako možnost merjenja krvnega sladkorja v razredu oziroma v ustreznem prostoru in injiciranja insulina ali upravljanja z insulinsko črpalko;
- dovoljenje, da dijaki uporabljajo kalkulator, tabele, formule, slovarček besed;
- prilagoditve pri opravljanju športne vzgoje;
- čustvena opora, krepitev samozavesti s strani učiteljev in ostalih strokovnih delavcev;
- možnost umika iz učilnice, več gibalnih premorov;
- uporaba zvezkov z barvnimi listi za boljše pomnjenje;
- prilagojeni testi (pastelna barva papirja);
- prilagoditve pri poklicni maturi oziroma zaključnem izpitu.

V letu 2020 so na **STPŠ Trbovlje** organizirali predavanja na temo varnosti v cestnem prometu, kjer so se dotaknili tudi invalidnosti. Zaradi okoliščin, ki jih je povzročila razglašena epidemija drugih posebnih dogodkov ali predavanj ni bilo. Gibalno oviranemu dijaku so na šoli omogočili določene prilagoditve in mu s tem dali možnost enakopravnega vključevanja v izobraževalni proces.

Za prevoze osnovnošolcev v šolo je bilo v letu 2020 porabljenih 223.510 €. **Občina Trbovlje** je v skladu z zakonodajo zagotavljala brezplačen prevoz v šolo osnovnošolcem, ki so od šole oddaljeni več kot štiri km, oziroma manj, če ni varne poti. Poleg tega pa je občina sofinancirala

tudi prevoze trboveljskih učencev v OŠ dr. Slavka Gruma Zagorje ob Savi, ki izvaja program osnovne šole z nižjim izobrazbenim standardom in posebni program vzgoje in izobraževanja.

Občina Trbovlje že od leta 2002 razpisuje občinske štipendije za študente na dodiplomskih študijskih programih. Sredstva za štipendije so bila v letu 2020 porabljena v višini 13.995 €. V letu 2009 je bil sprejet nov Pravilnik o dodeljevanju občinskih štipendij, v katerega je občina prvič vključila tudi štipendije za študenta oziroma študentko s posebnimi potrebami. V šolskih letih 2019/2020 in 2020/2021 sta bili razpisani dve tovrstni štipendiji. Naši ideji o štipendiranju oseb s posebnimi potrebami je sledilo kar nekaj slovenskih občin.

8. Zaposlovanje invalidov

Temeljno načelo demokratične družbe je zagotoviti invalidom enake pravice in možnosti, da dobijo in tudi obdržijo zaposlitev po svoji izbiri ter glede na svoje sposobnosti. Osebe s posebnimi potrebami so ena najbolj ranljivih skupin na trgu dela, ki se pri zaposlovanju in razvoju poklicne kariere soočajo s še posebej velikimi težavami.

Zaposlitev predstavlja temelj socialne varnosti posameznika, delo pa omogoča sredstva za preživljanje, udejstvovanje v družbi in možnost samouresnitve. Brezposelnost tako ne povzroča le materialnih težav, ampak tudi socialne in čustvene pritiske na posameznika in na skupnost, v kateri ta živi.

Zaposlovanje invalidov v Sloveniji je stalen problem, saj je njihov položaj na trgu dela še vedno precej neugoden. Država skuša z določenimi ukrepi spodbujati zaposlovanje invalidov; tako s pravico do rehabilitacije, s prilagoditvijo delovnih mest za delo invalidov in s kvotnim sistemom.

Tako kakor izobrazba sta tudi delo in zaposlitev za invalide ključnega socialno ekonomskega pomena pri samostojnem življenju. Zaradi nižje izobrazbe imajo običajno manjše izhodiščne možnosti pri zagotavljanju zaposlitve, službo hitreje izgubijo in težko napredujejo. Omejitve pri delu zaradi zmanjšane ali omejene delovne zmožnosti dodatno postavljajo invalida v slabši položaj pri vključevanju na trg delovne sile. Zaradi omejitev potrebuje ustrezne prilagoditve delovnega mesta in delovnega okolja. Zato je treba zagotavljati ukrepe, ki bodo invalidom omogočali večjo zaposljivost z različnimi programi in usposabljanjem. Delodajalce je treba seznaniti z možnostjo prilagoditve delovnega okolja in delovnega mesta, invalide pa spodbujati k dejavnemu iskanju zaposlitve.

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov nalaga **Zavodu RS za zaposlovanje** vrsto dejavnosti na področju ugotavljanja in zaposlovanja invalidov. Po tem zakonu je zavod pristojna institucija, ki določeni skupini oseb z okvaro zdravja in zmanjšano delovno zmožnostjo, ki sicer po drugih predpisih ne more pridobiti statusa invalida, le-tega ugotovi po določenem, predpisanem postopku in odloča o drugih pravicah invalida. Govorimo o postopkih odločanja za priznanje statusa invalida, priznanje pravice do zaposlitvene rehabilitacije in ugotavljanja zaposljivosti.

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje – Območna služba Trbovlje spremlja podatke o številu vključenih v zaposlitveno rehabilitacijo le na nivoju celotne Območne službe, ki obsega urade za delo Trbovlje, Hrastnik, Zagorje ob Savi in Litija oziroma istoimenske upravne enote. V letu 2020 je bilo zaradi težav z epidemijo manj vključitev v storitve zaposlitvene rehabilitacije. Na nivoju Območne službe zavoda za zaposlovanje je bilo vključenih 29 invalidov, zadnjega dne v letu 2020 je bilo vključenih še 14 invalidov. Od vseh vključitev je bilo 16 oseb/invalidov iz občine Trbovlje oziroma Urada za delo Trbovlje.

Zaposlitveno rehabilitacijo izvajajo izvajalci, ki so izbrani na razpisu MDDSZ, za Območno službo Trbovlje je izvajalec Želva d.o.o. – tu so tudi vključeni vsi invalidi, ki na komisiji pridobijo pravico do storitev zaposlitvene rehabilitacije.

V DC Šent in v VDC Zagorje ob Savi se vključujejo brezposelne osebe, ki pridobijo status trajno nezaposljive osebe na podlagi Zakona o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov, to je program »Socialna vključenost« (te osebe se takrat odjavijo iz evidence brezposelnih na zavodu za zaposlovanje). Edini izvajalec tega programa v Trbovljah je tako DC Šent. Program se je izkazal kot nujno potreben v lokalnem okolju, saj posameznikom prinaša možnost zaposlitve v varnem, strukturiranem okolju in hkrati preko izvajanja naročenih del nudi sodelovanje s podjetij v lokalnem okolju, ki na ta način spoznavajo tudi področje duševnega zdravja in zaposlovanja težje zaposljivih oseb, s tem pa se pomembno razbija stigma, ki jo prinašajo težave v duševnem zdravju in uresničuje njihovo poslanstvo.

Javna dela se kot poseben program aktivne politike zaposlovanja izvajajo v okviru ukrepa kreiranja delovnih mest, ki je namenjen spodbujanju delovne in socialne vključenosti ter izboljšanju usposobljenosti in delovnih veščin ranljivih skupin brezposelnih oseb.

Partnerji pri izvajanju programov javnih del so poleg Zavoda RS za zaposlovanje, še naročniki (Občina Trbovlje) in izvajalci programov javnih del.

Za vsak program javnega dela mora obstajati javni interes. Obstoj javnega interesa zagotavlja naročnik programa javnega dela. Naročniki so občine, pristojna ministrstva ali ustrezna strokovna organizacija. Javna dela lahko izvajajo neprofitni delodajalci.

Občina Trbovlje je preko programov javnih del omogočila zaposlitev ljudem, ki jim je potrebno zagotoviti sredstva za pokrivanje stroškov razlike plač udeležencev (25 %) in regres za letni dopust. Za udeležence, katerih plača ne dosega minimalne plače, pa je potrebno plačati še prispevke za socialno varstvo v skladu z zakonom, ki ureja prispevke za socialno varnost in kot osnovo upošteva minimalno plačo.

Občina Trbovlje podpira aktivno politiko zaposlovanja preko javnih del in v bistvu vsem izvajalcem, ki so zainteresirani za izvajanje javnih del, to tudi omogoči. Tudi v letu 2020 so bili na ta način zaposleni javni delavci v neprofitnih organizacijah (različna društva, zavodi, socialna podjetja). V program javnih del je bilo vključenih tudi nekaj invalidnih oseb, za financiranje pa je občina namenila 86.980 €.

Občina Trbovlje je sofinancirala izgradnjo VDC Zagorje ob Savi, kjer so pod posebnimi pogoji za duševno in telesno prizadete zaposleni tudi občani Trbovelj. V lanskem letu je bilo v VDC Zagorje ob Savi vključenih 34 uporabnikov iz Trbovelj, od tega 32 v socialnovarstveni storitvi varstvo, vodenje in zaposlitev pod posebnimi pogoji in dva v programu socialna vključenost (nezaposljive osebe). Občina Trbovlje je zaposlenim občanom Trbovelj, ki imajo zaposlitev pod posebnimi pogoji v VDC Zagorje ob Savi omogočila brezplačen prevoz v višini 9.000 €.

V letu 2020 je **Občina Trbovlje** izpolnila svoje obveznosti glede nadomestne izpolnitve kvote, saj ima občina dolžnost zaposlovanja invalidnih oseb 2 % od celotnega števila zaposlenih. Z invalidskim podjetjem SINET, d. o. o. ima sklenjeno pogodbo o poslovnem sodelovanju za nadomestno izpolnitev kvote.

9. Stalna materialna varnost in spodbujanje aktivnega delovanja

Invalidi so izpostavljeni večjemu tveganju revščine kakor drugi ljudje, še posebej se to izraža v zadnjih letih globalne finančno-gospodarske in javno-dolžniške krize na evrskem območju. Zato je treba sprejemati ustrezne ukrepe za socialno varnost, da bi zagotovili ustrezno življenjsko raven invalidov. Pri tem je treba upoštevati, da se invalidi in njihove družine ali bližnji pogosto srečujejo z višjimi stroški, ki nastanejo zaradi invalidnosti, kakor drugi ljudje.

V mesecu juniju 2015 smo na Občini Trbovlje odprli »Občinsko blagajno«, ki je namenjena občanom za plačevanje položnic brez provizije. Občani lahko plačujejo položnice za storitve nekaterih javnih zavodov in drugih uporabnikov. Občinska blagajna je odprta dvakrat tedensko, za njeno delovanje pa smo v letu 2020 porabili 2.206 €, kar se nanaša na tekoče stroške za delovanje (vzdrževanje licenčne programske opreme, storitve odvoza denarja, najem dnevno nočnega trezorja). Prostor je v pritličju, tako da je omogočena nemotena uporaba tudi gibalno oviranim osebam.

Starši s stalnim bivališčem v občini Trbovlje so v letu 2020 prejeli za novorojenčka darilne bone v vrednosti 60 €, darilni bon za enoletno članarino v Knjižnici Toneta Seliškarja Trbovlje in mesečni koledar, avtorja Jožeta Ovnik. Za ta namen je občina namenila 5.508 €.

Glede na težko socialno situacijo v naši občini je potrebno občanom zagotoviti tudi oblike pomoči za premostitev trenutne socialne ogroženosti. V ta namen **Občina Trbovlje** sklene letno pogodbo z **Območnim združenjem Rdečega križa Trbovlje (OZ RKT)**. Tudi v letu 2020 je bila z OZ RKT sklenjena pogodba o dodeljevanju različnih oblik socialnih pomoči (plačilo položnic za elektriko, komunalne storitve, najemnino, zavarovanja in nabava prehranskih paketov). Skupno je bilo iz proračuna za ta namen porabljenih 4.986 € sredstev. Znesek seveda ne zadostuje za pokritje vseh potreb naših socialno šibkih občanov, vsekakor pa bistveno pripomore k lažšanju posameznih socialnih stisk.

Občina Trbovlje je za plače in materialne stroške za delovanje OZ RKT v letu 2020 porabila 47.277 €. Sredstva so bila namenjena za plačo sekretarke in za plačilo materialnih stroškov (komunalne storitve, najem prostorov, električna energija itd.). OZ RKT je vse leto izvajal svojo osnovno humanitarno dejavnost – pomoč socialno in drugače ogroženim občanom Trbovelj, krvodajalstvo, izobraževalne programe itd. V okviru OZ RKT deluje tudi Menažka, kjer se razdeljujejo viški hrane iz Mercatorja, Spara in Tuša. Hrano iz trgovin v Menažko pripeljejo prostovoljci OZ RKT. Dnevno se v razdelilnici oglasi med 30 in 40 ljudi, ki so vpisani v sistem oziroma svoj status dokažejo z odločbo.

Za subvencije najemnin upravičencem je bilo iz proračuna **Občine Trbovlje** porabljenih 480.877 € sredstev. Število vlagateljev, ki izpolnjujejo pogoje je odvisno od socialnega statusa, ki je prav tako odvisen od različnih dejavnikov, kar ugotavlja pristojni CSD.

Občina Trbovlje je v prvi polovici leta 2020 namenila za subvencioniranje mesečnih vozovnic za upokoјence 3.473 €. Vozovnice so bile namenjene upokoјencem ter slepim in slabovidnim ter njihovim spremljevalcem. Od 1. 7. 2020 lahko upokoјenci, imetniki invalidske evropske kartice, vojni veterani in starejši od 65 let pravico do brezplačne vozovnice uveljavljajo z vlogo pri Ministrstvu za infrastrukturo.

Občina Trbovlje poskuša slediti trendom trajnostne mobilnosti in biti obenem prijazna do vseh občanov, tudi do starejših in invalidov.

V luči zasledovanja tega cilja je že pred leti uvedla Linijo Terezn'čan in omogočila prijaznejši, prijetnejši in hitrejši dostop do trgovin, zdravnika in drugih opravkov vsem, ki živijo na širšem območju Terezije. To območje je gosto poseljeno s starejšo populacijo, v neposredni bližini so namreč stanovanja Nepremičninskega sklada Zavoda za pokojninsko in invalidsko

zavarovanje Republike Slovenije in pa DUFŠ Trbovlje. Za prevoze na tej liniji je **Občina Trbovlje** v letu 2020 porabila 3.821 €, kar je manj od načrtovanega, saj je epidemija za nekaj časa ustavila tudi javni potniški promet.

10. Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete

Občina Trbovlje želi tudi gibalno oviranim otrokom v Trbovljah omogočiti aktivno preživljanje prostega časa v mestnem parku, možnost igre, vključevanje v družbo ter spoznavanje novih prijateljev, je že pred leti postavila gugalnico za invalidne osebe. V letu 2019 je bila gugalnica deležna popravila, saj je bilo treba izvesti celostno obnovo delov, ki so najbolj izpostavljeni uporabi.

V Trbovljah deluje prvi center ponovne uporabe v Zasavju poimenovan »Stara šola«. S socialnim podjetništvom se ustvarjajo nova delovna mesta za ranljive skupine oseb ter opravljajo družbeno koristne dejavnosti. V trgovinico »Stara šola« na tržnici lahko občani prinašajo predmete (pohištvo, posoda, knjige, televizija, glasbeni stolp, hladilnik, svetilke,...), ki jih ne potrebujejo več, a so še popolnoma dobri za nadaljnjo uporabo. V centru bodo tiste stvari, ki morda ne delujejo, popravili, polepšali ter jih po izredno skromnih cenah oddali naprej. Trgovinico so občani sprejeli, saj se zavedajo, da marsikaj kar imamo doma, ni odpadek.

Poleg rednih aktivnosti zaposlitve pod posebnimi pogoji, ki se izvaja v **VDC Zagorje ob Savi** (lastni izdelki, kooperacija), ki je za uporabnike izjemnega pomena za občutek lastne vrednosti, zmožnosti ustvarjanja dodane vrednosti, so imeli v letu 2020 za uporabnike organizirane prostočasne športne in kulturne aktivnosti. Kljub dobremu namenu pa je epidemija njihove programe delno oklestila.

11. Udeleževanje na področju kulture

Kultura je nedvomno ena najpomembnejših značilnosti človeka, je njegov svet, v njej se človek razvija in z njo se tudi razlikuje od drugih bitij. Kultura je ogledalo naših vrednot in našega sveta. Zato je treba z ustrezno kulturno politiko omogočiti vsem ljudem enake možnosti dostopanja do kulture in njenega sooblikovanja.

Zavod za kulturo Delavski dom Trbovlje (DDT) dobro sodeluje z DIT, saj gibalno oviranim osebam zagotavljajo brezplačen ogled vseh kulturnih dogodkov. Prav tako pa pomaga invalidskim organizacijam z brezplačnim najemom prostorov za izvedbo njihovih dogodkov enkrat letno. Za določena društva so po dogovoru z distributerji na voljo brezplačne vstopnice za ogled kinopredstav. Gledališka dvorana DDT je opremljena z indukcijsko zanko, kar omogoča spremljanje različnih dogodkov tudi tistim, ki uporabljajo slušni aparat. V Virtualnem muzeju rudarstva 4. Dritel so voden ogled prilagodili tako, da je dostopen tudi za osebe na invalidskem vozičku. Predstavitveni film je opremljen s podnapisi in tako prilagojen osebam z motnjami sluha. Vhodi v prostore DDT so opremljeni z napisi v Braillovi pisavi.

Tudi **Kulturno društvo Svoboda Trbovlje** omogoča brezplačen vstop na vse njihove prireditve gibalno oviranim osebam.

V **Knjižnici Toneta Seliškarja Trbovlje (KTS)** se močno zavedajo skupine prebivalcev, ki ima drugačne potrebe od večine prebivalcev naše občine. V največji meri se trudijo te potrebe ugotavljati in posameznikom ter skupinam tudi pomagati, da bo njihova uporaba knjižnice in njenih storitev kar najboljša. Oddelek za odrasle je dostopen za invalide na vozičkih, tako z vidika klančin kot avtomatskih vrat pred glavnim vhodom. Na tem oddelku je omogočen tudi dostop do knjižničnega gradiva, postavljenega v prostem pristopu. V knjižnici imajo invalidne osebe brezplačno članstvo, kar dokazujejo z veljavno odločbo. Na oddelku za odrasle je organiziran tudi otroški kotichek, kjer je izbor otroških knjig, ki si jih lahko izposodijo gibalno ovirani otroci in jim tako ni potrebno premagovati stopnic, ki vodijo na mladinski oddelok.

KTS nekajkrat letno organizira humanitarne akcije, kjer zbirajo različne dobrine, ki jih nato predajo humanitarnim organizacijam, vse leto pa skrbijo tudi za številne kulturne dogodke (literarne večere, potopisna predavanja, pogovore, predstavitve, predavanja), ki so za vse obiskovalce brezplačna.

KTS je opremljena z elektronsko povečevalno lupo, ki se nahaja na oddelku za odrasle v čitalnici. Na oddelku za odrasle so za obiskovalce od decembra 2018 na voljo korekcijska očala, ki si jih lahko izposodijo za lažje iskanje gradiva ali branje v čitalnici.

Na oddelku za odrasle in v enoti Dom svobode so pozorni, da uporabnikom, ki slabo vidijo ponudijo gradivo z večjimi črkami. Na mladinskem oddelku imajo posebej označeno gradivo, ki je primerno za uporabnike z disleksijo. Na oddelku za odrasle imajo tudi zbirko zvočnih knjig, ki jo redno dopolnjujejo. Ponujajo možnost glasnega branja uporabnikom, ki sami (zaradi takšnih ali drugačnih težav) ne zmorejo ali ne želijo prebirati različnih vsebin.

Zaposleni v KTS se udeležujejo različnih predavanj in izobraževanj z namenom izboljšati kakovost knjižničnih storitev za slepe in slabovidne uporabnike. Zanje so pripravili tudi seznam gradiva, ki je kakovostno in bi bilo primerno za preoblikovanje v zvočne knjige. V dar so prejeli zvočne knjige, ki jih z veseljem ponujajo njihovim članom.

Šent in KTS organizirata posebno vodenje po knjižnici, prilagojeno uporabnikom oziroma članom društva in jim tako približajo knjižnico, njeno dejavnost in gradiva, ki bi jih utegnili zanimati. V okviru knjižnične domoznanske dejavnosti so člani in mentorji Šent svoje delo že predstavili v čitalnici knjižnice, v okviru vodenega pogovora in predstavitve.

Knjižnica sodeluje tudi z DUFS Trbovlje in v njihove prostore mesečno dostavlja knjižnično gradivo, ki si ga oskrbovanci lahko izposodijo. Skrbijo, da je gradivo tematsko primerno in aktualno.

Nova oblika sodelovanja z VDC Zagorje ob Savi se imenuje Mavrična bralnica. Srečanja potekajo enkrat mesečno, prisotni pa so zainteresirani uporabniki in njihovi mentorji ter bibliotekarke KTS, ki prebirajo izbrano literaturo in se pogovarjajo o prebranem. Cilj projekta je varovancem ponuditi varno in toplo okolje ter sproščeno vzdušje, jih pritegniti k branju in jim s pomočjo prebiranja literarnih del pokazati čarobni svet branja, knjig ter ustvarjanja ob prebranem in slišanjem.

V času zaprtja KTS Trbovlje in enote zaradi ukrepov, povezanih z epidemijo, je bil vsem, tudi gibalno oviranim osebam, omogočen spletni dostop do knjižnice in njenih dejavnosti ter tudi dostop do e-knjig, e-publikacij in zvočnih knjig. Pogovorni večeri, pravljичne urice in ustvarjalne dejavnosti so bile v času zaprtja knjižnic preseljene na spletno stran knjižnice in profile knjižnice na družbenih omrežjih, in tako še vedno vsem prosto dostopne.

Za sofinanciranje programov društev, ki se ukvarjajo z ljubiteljsko kulturno dejavnostjo, je **Občina Trbovlje** v letu 2020 porabila 27.541 €. Sredstva so bila dodeljena 25 društvom iz občine Trbovlje na podlagi javnega razpisa.

Za delovanje Javnega sklada RS za kulturne dejavnosti - Območne izpostave Trbovlje je **Občina Trbovlje** v letu 2020 namenila 5.972 €, Zvezi kulturnih društev Trbovlje in KUD Delavska godba Trbovlje pa na podlagi javnega poziva 12.402 €.

Društva, javni sklad in zveza so sredstva porabili za izvajanje svoje redne dejavnosti, za udeležbo na revijah, srečanjih, tekmovanjih, za strokovne sodelavce ter za organizacijo prireditev. Seveda pa je bila celotna dejavnost zaradi epidemije okrnjena.

Društvo upokojencev Trbovlje je na javnem razpisu sodelovalo s tremi sekcijami: pevski zbor, sekcijo za literarno dejavnost ter sekcijo za ročna dela. Dve sekciji pa na področju kulture delujeta tudi pod okriljem Društva invalidov Trbovlje, pevski zbor in sekcija za ročna dela.

12. Udejstvovanje na področju športa

Šport ne sme biti ekskluzivna pravica določene družbene skupine, pač pa priložnost za vse, da se skozi gibanje ali miselne aktivnosti razvijajo glede na svoje zmožnosti. Predstavljati mora prostor socialne vključenosti, enakopravnosti in razvoja vsakega člana družbe, pa naj se želi ukvarjati z vrhunskim športom ali športno rekreacijo.

Pomembno je, da se invalidom zagotovijo enake možnosti za rekreacijo in šport. To pomeni, da se zagotovi dostopnost do športnih objektov in da se finančno podpre prilagojene športne in rekreativne programe za invalide. Športne in rekreativne dejavnosti je potrebno prilagoditi potrebam, glede na telesne zmožljivosti in raven invalidnosti. Invalidom, ki so pripravljani tudi tekmovali, pa je le-to treba omogočiti. Pri invalidih - športnikih je običajno še bolj kot pri zdravih razvita tekmovalna strast, samodisciplina, samopoštovanje in tovarištvo.

Na vseh športnih objektih, ki so v upravljanju ZMŠT je dostopnost za invalide primerno urejena. V športnem parku Rudar je omogočen dostop z invalidskimi vozički na tribuno in na nogometno igrišče. Tudi v športni dvorani Polaj je omogočen dostop z invalidskimi vozički skozi zadnji vhod. Prav tako so na vsakem objektu nameščene table za sanitarije za slepe, vsaj ene urejene sanitarije za invalide, ŠD Polaj ima dvojno tovrstno urejenih sanitarij. V hostlu ZMŠT je za invalide na voljo soba, ki je prilagojena njihovim potrebam.

Pomoč invalidskim ter humanitarnim organizacijam je v ZMŠT stalnica. Tako pomagajo oziroma sodelujejo z Mladinskim centrom Hrastnik in Mladinskim centrom Zagorje, društvom Šent, DPM Trbovlje, CSD Zasavje in VDC Zagorje ob Savi. Pomagajo tako z brezplačnim najemom športnih objektov kot z brezplačnimi vstopnicami za letno kopališče.

Na letnem kopališču v Trbovljah so na voljo invalidom prilagojene sanitarije in garderoba. ZMŠT se že nekaj časa trudi postaviti tudi dvigalo za spust in dvig invalidov v bazen, vendar zaradi pomanjkanja sredstev to še ni realizirano. Vendar ne bodo odnehali in se bodo še naprej trudili pridobiti potrebna sredstva s pomočjo donatorjev, sponzorjev in Zvezo invalidov Slovenije in verjamejo, da jim bo v doglednem času uspelo.

V letu 2020 je pet športnih društev, ki se ukvarjajo s športom invalidov in otroki s posebnimi potrebami pridobilo sredstva v okviru javnega razpisa za sofinanciranje športnih programov v občini Trbovlje. Vseh pet društev (Atletski klub Rudar, Društvo invalidov Trbovlje, Društvo vojnih invalidov Zasavje, Ribiška družina Trbovlje in Strelsko društvo 1956 Trbovlje) je sredstva namenilo predvsem za rekreativne in interesne dejavnosti, kot so ribolov, strelstvo, balinanje, pikado, itd. V navedene aktivnosti je bilo vključenih 210 udeležencev.

Vključenost športnikov invalidov v društvo pomaga premagovati predsodke in strahove pred to populacijo, ki so predvsem posledica nepoznavanja življenja invalidov zaradi njihove socialne izoliranosti, kar velja tako za otroke kot tudi odrasle. Spodbuja tudi medsebojno druženje in spoznavanje na društvenih prireditvah, kar pomeni polnopravno socializacijo invalidov. Za društvo oziroma ponudnika športa in rekreacije to v končni fazi pomeni boljše podobo v okolju v katerem se nahaja, saj preko raznovrstnosti programov skrbi za dobrobit celotne populacije.

Na tak način je vsem omogočeno redno vključevanje in ohranjanje psihofizičnih sposobnosti. Poskrbljeno je tudi za tekmovanja, ki so tako lokalnega, regijskega kot tudi državnega pomena. **Občina Trbovlje** s sofinanciranjem dejavnosti javnih zavodov tako omogoča vadbo športnim društvom v telovadnicah osnovnih šol in ŠD Polaj, ob različnih večjih

športnih prireditvah in dogodkih pa občina društvom zagotavlja dodatna sredstva ter drugo pomoč.

13. Verske aktivnosti

Dostop za invalide v župnijsko cerkev, v župnišče in v prostore Župnijske Karitas je primerno urejen. Za cerkvijo Sv. Martina je urejeno in ustrezno označeno tudi parkirišče za invalida.

14. Zaključek

Še bi lahko naštevali številne aktivnosti in bogastvo vsebin ter izvajalce, ki v lokalni skupnosti pripomorejo k temu, da lahko vsako leto potrdimo naziv »Občina po meri invalidov«.

Razvidno je, da je Občina Trbovlje že na začetku s svojim akcijskim načrtom prodrla na vsa področja življenja, da je znala aktivirati vse dejavnike in jih ozavestiti o njihovi odgovornosti. Posebej velja poudariti, da z vsakoletnim udejanjanjem akcijskega načrta na svoj način povezuje civilno družbo.

Po vseh aktivnostih širše lokalne skupnosti na področju invalidov lahko trdimo, da raznovrstna dejanja kažejo, da se je odgovornost vseh povečala, kar predstavlja trden temelj za nadaljevanje dela v prihodnosti, ne le v dobro invalidov, socialno prikrajšanih in tistih na obrobju družbe, temveč vseh občanov – za sožitje.

Pripravila:

Mateja CAMPLIN TAHIROVIČ
višja svetovalka za družbene dejavnosti

Jasna GABRIČ
županja